

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
HISTORICKÝ ÚSTAV FF JU

DIPLOMOVÁ PRÁCE

TÁBORY NUCENÉ PRÁCE ČESKÉ BUDĚJOVICE 1948 - 1950

Vedoucí práce: doc. PhDr. Bohumil Jiroušek, Dr.

Autor práce: Lenka Müllerová

Studijní obor: ČJ-D/SŠ

Ročník: 5.

2010

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci na téma Tábory nucené práce České Budějovice 1948 – 1950 jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 14. dubna 2010

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu doc. PhDr. Bohumilu Jirouškovi, Dr. za vedení mé práce, odbornou pomoc, cenné rady a připomínky. Děkuji také panu Mgr. Františku Bártíkovi, který mi pomáhal při shromažďování pramenů a zodpovídal mé dotazy. Můj dík patří také panu Jaroslavu Vojtěchovi, který byl ochotný podělit se se mnou o své vzpomínky. V neposlední řadě děkuji své rodině a přátelovi, kteří mě po celou dobu studia podporovali.

Anotace

Předkládaná diplomová práce pojednává o táborech nucené práce v Českých Budějovicích v letech 1948 – 1950. Nejprve byl zřízen ženský tábor, který fungoval od 15. prosince 1948 do 15. února 1950, mužský tábor byl zřízen 1. září 1949 a k jeho likvidaci došlo také 15. února 1950. Jelikož přímo o těchto táborech zatím neexistuje žádná literatura, vycházela autorka při svém bádání z pramenů uložených v Archivu bezpečnostních složek v Praze a ve Státním okresním archivu v Českých Budějovicích. Na základě těchto zdrojů je popsáno, jak fungoval každodenní život chovanců, který byl určován předem danými pravidly. Hlavním cílem těchto zařízení byla převýchova osob a jejich vedení k vysokému pracovnímu nasazení. Práce obsahuje konkrétní informace, jak probíhala osvětová činnost v Českých Budějovicích. Zabývá se podniky, pro které chovanci pracovali, a analyzuje jejich práva a povinnosti během pracovního procesu. Závěr patří výpovědi pana Jaroslava Vojtěcha, který prošel několika tábory nucené práce a jenž podává svědectví, do jaké míry se pravidla a příkazy na papíře uváděly do praxe.

Annotation

Presented graduation theses dissertate about forced labour camp in České Budějovice in years 1948 -1950. Women's camp was established at first, it operated from 15 December 1948 to 15 February 1950. Men's camp was established on 1 September 1949 and its liquidation took place on 15 February 1950 too. Because the literature directly about this camps do not exist, the author, during her research, results from repository saved in Archive of security elements in Prague and in State district paper office in České Budějovice. On the basis of these resources is written how everyday life of the inmates ran on. Their lives were given by the prearranged rules. The main object of these institution was reeducation of individuals and to lead them to the high assignment. The essay contains concrete information how the edifying activity proceeded in České Budějovice. It deals with the companies that the inmates worked for and it analyses the inmates' rights and duties during the power cycle. The conclusion is due to the statement of Jaroslav Vojtěch, who slipped through several forced labour camp. His testimony told us to what degree the rules and commands on the paper were put in practice.

OBSAH

Úvod	8
I. Tábory nucené práce	11
1.1 Vítězný únor	11
1.2 Příčiny vzniku TNP	12
1.3 Činnost příkazovacích komisí.....	13
II. TNP v Českých Budějovicích	18
2.1 Zřízení TNP I – mužský tábor	18
2.2 Zřízení TNP II – ženský tábor	19
2.3 Příčiny odvodů osob zařazených do TNP	19
2.4 Registrace osob dodaných do tábora	27
2.5 Pokyny pro zařazování cizích státních příslušníků do TNP	28
2.6 Zařazování chovanců do táborových tříd.....	29
2.7 Doba pobytu v táboře.....	30
2.8 Uvěření jízdného při dopravě osob do táborů a při jejich propuštění.....	31
2.9 Propuštění z tábora.....	31
2.10 Osoby zdravotně nezpůsobilé k pobytu v TNP	33
2.11 Situační zpráva z TNP I za rok 1949	34
2.12 Stav a rozčlenění příslušníků v TNP I	37
2.13 Vstup do TNP – průkazy a všeobecné směrnice.....	39
2.14 Povolávání osob zařazených v TNP k vojenské presenční službě a vojenskému cvičení ve zbrani	41
III. Činnosti a zaměstnanci zajišťující plynulý chod tábora	43
3.1 Velitel tábora.....	43
3.2 Ostrahová služba v TNP	44
3.2.1 Ostrahová služba v TNP I.....	46
3.2.2 Útěky.....	49
3.3 Peněžně-účetní a pokladní záležitosti	51
3.4 Správní personál	53
3.5 Dozorčí personál z řad příslušníků tábora	54
IV. Zařazení příslušníků TNP do pracovního poměru	55
4.1 Chovanci pracující přímo pro tábor	55

4.2 Chovanci pracující mimo přímé účely tábora.....	57
4.2.1 Podniky zaměstnávající chovance	62
4.2.2 Socialistické smlouvy chovankyň z TNP II.....	69
V. Život v TNP	73
5.1 Osvětová činnost.....	73
5.2 Pravidla chování	77
5.3 Denní řád.....	80
5.4 Hygiena	81
5.5 Dopisy a poštovní zásilky	81
5.6 Dovolená, propustky a návštěvy rodinných příslušníků osobám zařazeným v TNP	82
5.7 Zdravotní situace.....	84
5.8 Vyšetřování	87
VI. Zrušení TNP	95
6.1 Zrušení TNP I	95
6.2 Zrušení TNP II	96
VII. Vzpomínky Jaroslava Vojtěcha.....	97
Závěr	102
Prameny a literatura	104
Seznam zkratek	106
Přílohy.....	107

Úvod

Tábory nucené práce u nás vznikaly v době převzetí moci KSČ a měly tudíž především sloužit k potlačení nepřátel režimu, zároveň se sem však dostávali lidé, kterým se nechtělo pracovat, nebo ti, jež nesouhlasili s tímto režimem a pokusili se neúspěšně o útěk do zahraničí. Ať už byl důvod dodání do TNP jakýkoliv, vždycky došlo k omezení osobní svobody zařazeného jedince, byl vytržen ze svého prostředí, od své rodiny a známých. Dnem zařazení do TNP se z člověka stal chovanec, který již neměl možnost rozhodovat o svém životě. Tito lidé měli dopředu určeno, kdy budou vstávat, jakou budou mít snídani, kdy a kde začnou pracovat, jaké budou muset plnit normy, jak budou využívat „svůj volný“ čas atd. Všechno zde mělo svůj pevný řád, který museli chovanci dodržovat a pokud se tak nestalo, byli potrestáni.

Tábory nucené práce prošlo za dobu jejich fungování podle střízlivých odhadů na dvacet tisíc občanů.¹ Některé TNP fungovaly kratší dobu (jako například v Českých Budějovicích), jiné svůj účel plnily i několik let. Samozřejmě také celková „atmosféra“ v jednotlivých TNP byl různá. Záleželo především na personálu, který měl „požehnání“ od komunistického režimu vykonávat tyto úkoly a jenž zajišťoval celý chod tábora. Neméně důležité také bylo umístění tábora a jeho vybavenost. V neposlední řadě život v TNP ovlivňovaly také podniky, pro něž museli chovanci pracovat. Je samozřejmé, že práce v dole byla daleko náročnější než v některých průmyslových podnicích. I přes jednotlivé rozdíly je však podstatné, že tato zařízení existovala, a je proto důležité na to nezapomínat.

Problematikou TNP se začal zabývat Karel Kaplan, který věnoval pozornost nejprve Jáchymovu, kde se těžil uran. Společně s Vladimírem Paclm napsali knihu *Tajný prostor Jáchymov*². Podrobněji se problematice TNP Kaplan věnuje v knize *Tábory nucené práce v Československu 1948 – 1954*.³

Kromě Kaplana se na danou tematiku zaměřili Mečislav Borák a Dušan Janák, jež jsou autory knihy *Tábory nucené práce v ČSR 1948-1954*.⁴

Nejmladším historikem, kterého uchvátily tábory nucené práce, zejména Vojna u Příbrami, je František Bártík. Jeho nadšení pro tuto problematiku začalo diplomovou

---

¹ Počty lidí, kteří měli projít TNP se u jednotlivých historiků liší viz. F. Bártík, *Tábory nucené práce se zaměřením na tábory zřízené při uranových dolech v letech 1949 – 1951*, Praha 2009, s. 15.

² K. Kaplan - V. Pacl, *Tajný prostor Jáchymov*, České Budějovice 1993.

³ K. Kaplan, *Tábory nucené práce v Československu 1948 – 1954*, Praha 1993.

⁴ M. Borák - D. Janák, *Tábory nucené práce v ČSR 1948 – 1954*, Opava 1996.

prací, ve které se věnoval uranovým táborem v Československu se zaměřením na tábor Vojna. Téma ho však zaujalo natolik, že později vydal knihu *Tábor Vojna ve světle vzpomínek bývalých vězňů*.⁵ Jeho nejnovější publikace nese název *Tábory nucené práce se zaměřením na tábory zřízené při uranových dolech v letech 1949 – 1951*.⁶

Všechny výše zmiňované texty mi posloužily, abych si vytvořila všeobecné podvědomí o tom, co to TNP byly a jak fungovaly. Avšak pro moji diplomovou práci, která je zaměřena už na konkrétní mužský a ženský TNP v Českých Budějovicích, jsem musela čerpat z archivních pramenů. Dochované prameny pro tyto dva tábory nejsou bohužel rovnoměrně vyvážené. Přestože mužský tábor existoval mnohem kratší dobu než ženský, pramenů o jeho fungování se zachovalo daleko více. To je také hlavní důvod, proč je mužskému táboru v této práci věnována daleko větší část.

Nejvíce pramenů se nachází v Archivu bezpečnostních složek ve fondu, který se vztahuje přímo k TNP České Budějovice. Fond obsahuje řadu všeobecných předpisů a směrnic, které platily pro všechny TNP. Dále se v něm nachází situační zprávy z mužského tábora za říjen 1949 – únor 1950, které byly podkladem pro řadu kapitol v této práci. Veškeré smlouvy a předpisy spojené s prací chovanců pro jednotlivé podniky jsou obsaženy také v tomto fondu, stejně tak jako informace týkající se založení a zrušení obou táborů.

Prameny uložené ve Státním okresním archivu v Českých Budějovicích obsahují z velké části osobní složky chovanců a chovankyň, v nichž jsou především výměry, jež nás seznamují s příčinami jejich odvodů a délkou pobytu v TNP. Pro pravidla, která museli chovanci v táboře dodržovat, je cenný dochovaný Prozatímní ústavní, kázeňský a výchovný řád.

Fond branně bezpečnostní komise v Národním archivu v Praze obsahuje především informace a statistiky, které se týkají všech TNP na území Československa.

Jelikož prameny o budějovických táborech nucené práce se týkaly řady „oblastí“, rozhodla jsem se diplomovou práci pro lepší přehlednost rozdělit do sedmi kapitol a jednotlivé kapitoly členit na podkapitoly.

---

⁵ F. Bártík, *Tábor Vojna ve světle vzpomínek bývalých vězňů*, Praha 2008.

⁶ F. Bártík, *Tábory nucené práce se zaměřením na tábory zřízené při uranových dolech v letech 1949 – 1951*, Praha 2009.

František Bártík mi domluvil setkání s panem Jaroslavem Vojtěchem, který prošel mimo jiných TNP také táborem nucené práce v Českých Budějovicích. Rozhovor s ním se nachází v poslední kapitole diplomové práce.

Poté, co jsem mluvila s panem Vojtěchem, chtěla jsem také zjistit, co vědí o TNP budějovičtí „starousedlíci“. Zde jsem však příliš úspěšná nebyla. Zajímavé bylo, že si všichni dotázaní pamatovali, že na místě TNP⁷ byli nejprve Němci a od roku 1950 vojáci, ale o mezidobí, kdy se tam nacházely tábory nucené práce nikdo nic z dotázaných nevěděl. Nakonec se mi přece jen podařilo najít člověka, který o tom, že zde tábory nucené práce skutečně byly, slyšel alespoň z vyprávění. Je jím pan Ivo Hajn, historik a správce kroniky pivovaru Budvar, který se znal s mužem, jenž dovážel chovankyně ženského tábora do Budvaru na práci. Jak říká sám pan Hajn, vyprávěl mu tento muž zábavné příhody o chovankách TNP, jelikož se však z valné většiny jednalo o ženy lehčích mravů, nejsou tyto vzpomínky příliš vhodné pro tuto práci.

Skutečnost, že o existenci táborů nucené práce v Českých Budějovicích ví poměrně málo místních lidí, mě utvrdila v tom, že napsat diplomovou práci na toto téma bude mít nějaký význam.

---

⁷ Dnes sídlo odboru pořádkové policie a dopravní policie, Plavská 2. V archivních materiálech se však žádná fotografie ani jednoho z táborů nedochovala.

I. Tábory nucené práce

1.1 Vítězný únor

20. února ministři národně socialistické strany, lidové strany a slovenské Demokratické strany odmítli přijít na zasedání vlády svolané premiérem Klementem Gottwaldem a podali demisi. Uvedené strany chtěly převzít iniciativu z rukou KSČ, jejich snahou bylo dostat ji do izolace a vyvolat předčasné volby, které by ukázaly aktuální rozložení sil.

Vedení KSČ se však rozhodlo jít do zásadního střetu a bez skrupulí vydalo pokyny, aby byly okamžitě zmobilizovány všechny síly pracujícího lidu na podporu vlády Klementa Gottwalda. Gottwald se totiž rozhodl vytrvat na svém místě a hájit zájmy KSČ a také SSSR. Hlavním cílem komunistické strany bylo co nejrychleji přimět prezidenta Edvarda Beneše k přijetí demise dvanácti ministrů a doplnit vládu lidmi, kteří byli ochotni akceptovat komunistické pojetí „obrozené“ Národní fronty.

Komunisté neztráceli čas a začali okamžitě jednat. Shromáždili 8 000 delegátů na mimořádném sjezdu závodních rad, kteří měli podpořit vládu Klementa Gottwalda. Kromě odborů a nově vytvářených akčních výborů Národní fronty měli komunisté na své straně navíc i Lidové milice a policii. Zatímco komunisté jednali rychle a přesně, nekomunistické strany se jakékoliv mobilizaci vyhnuly, zaujaly pasivní postoj a spoléhaly, že prezident Beneš demisi nepřijme. Beneš se sice zpočátku zdráhal demisi přijmout, ale tlak komunistů na něj byl čím dál silnější. Vše vyvrcholilo 24. února hodinovou generální stávkou s širokou účastí. 26. února ráno se na Pražský hrad odebrala delegace KSČ s ultimátem k prezidentovi. Beneše „navštívila“ komunistická delegace ve složení Gottwald, Zápotocký, Nosek. Přímý tlak na prezidenta a vnější okolnosti ho nakonec donutily vzdát se. Komunistům pak řekl: „Já vám to nijak nebudu ztěžovati. Nebudu dělat žádné zbytečné obtíže. To přece víte, že to není v mé povaze.“ Komunisté už svůj triumf museli předvídat, protože ještě na odpoledne téhož dne svolali demonstraci. V 16 hodin pak Klement Gottwald oznámil přímo 200 000 manifestujících na Václavském náměstí a prostřednictvím rozhlasu i celé zemi, že prezident podepsal demisi a zároveň i dekrety nových ministrů, které Gottwald navrhl. Tímto aktem komunisté převzali veškerou moc, kterou si drželi až do roku 1989.⁸

---

⁸ J. Rupnik, *Dějiny komunistické strany Československa: od počátků do převzetí moci*, Praha 2002, V. Veber, *Osudové únorové dny*, Praha 2008, K. Kaplan, *Pět kapitol o únoru*, Brno 1997.

Pro udržení moci byla nutná kontrola všech nepřátel (skutečných i potenciálních) režimu. Část z nich byla sice na svobodě, ale pod neustálým dohledem režimu. Aniž by to sami tušili, byli zdrojem k odhalení dalších nepřátelských sil. Ostatní, kteří byli nebezpeční nebo jiným způsobem narušovali vývoj vládnoucího režimu, byli posíláni do zařízení, které režim vytvářel, aby „uchránil“ nově vznikající lidově-demokratickou společnost od těchto nežádoucích živlů. Jedním z komunistických „výtvorů“ byly i tábory nucené práce.

1.2 Příčiny vzniku TNP

„Tábory nucené práce patří k základním formám masové perzekuce obyvatelstva ve všech totalitních režimech 20. století. Také v Československu byla internace osob, jež komunistický režim po svém příchodu k moci v roce 1948 pokládal za nepřátelské, spojena s nuceným využitím jejich pracovní síly. Výběr skupin obyvatel určených k této mimosoudní perzekuci se řídil směrnicemi politického a bezpečnostního vedení státu, o jejím rozsahu v konkrétních případech rozhodovaly k tomu účelu zřízené komise pro zařazování osob do TNP (viz níže).“⁹

TNP byly zřizovány na základě zákona č. 247/1948 Sb. o táborech nucené práce, který přijalo Národní shromáždění 25. října 1948.¹⁰ Reagoval na první vážný politický otřes, který vyvolaly hospodářské, zvláště zásobovací obtíže, projevy nespokojenosti v závodech a vystoupení části veřejnosti proti novému režimu při sokolských cvičeních v červnu a červenci.¹¹ Bezprostředním podnětem pak byl pohřeb prezidenta republiky Edvarda Beneše, který se konal 8. září 1948.¹²

---

⁹ M. Borák – M. Janák, *Tábory nucené práce v ČSR 1948 - 1954*, Opava 1996, s. 15.

¹⁰ Viz. K. Kaplan, *Tábory nucené práce v Československu v letech 1948 – 1954*, Praha 1992.

¹¹ Viz. K. Kaplan, *Poslední rok prezidenta: Edvard Beneš v roce 1948*, Brno 1994. 7. června 1948 Beneš abdikoval. Avšak během června a července zaznívala ve všech sokolských průvodech cestou na cvičiště hesla, která oslavovala Beneše jako jediného žijícího prezidenta, hesla o „Československé republice svobodné a demokratické, Masarykově a Benešově“. Téměř všude zaznívalo „Zůstaneme věrni jenom Benešovi“. 17. června ústředí KSČ poslalo všem svým krajským organizacím pokyny k politickému zajištění sletu a k zakročení proti „nepřátelům republiky“. Avšak ani tyto opatření nezabránily veřejným projevům nesouhlasu, nespokojenosti a odporu proti komunistickému režimu během sletu, pouze omezily jejich předpokládaný rozsah. Velká část cvičenců dala najevo téměř symbolicky svou neúctu ke Gottwaldovi, když se za pochodu před prezidentskou lóží odvrátila. Uskutečnila se radikální politická čistka v Sokole, která zahrnuje kolem 15 000 funkcionářů, z nichž někteří se stali oběťmi perzekuce a byli vezněni.

¹² Tamtéž. Beneš zemřel 3. září 1948. Jeho smrt a pohřeb se změnily v důležitou politickou záležitost a od února, kdy komunisté převzali moc, v největší konflikt mezi velkou částí občanů a komunistickou mocí. Politická demonstrace proti komunistům a jejich režimu v následujících pěti dnech, které do pohřbu

Generální tajemník KSČ Rudolf Slánský označil události na Benešově pohřbu jako pokus o puč, o antiúnor. Václav Kopecký konstatoval, že „pohřeb dr. Beneše byl pohřbem posledních nadějí naší reakce.“ Byla schválena politika „ostrého kursu proti reakci“. Součástí této politiky byl i vznik TNP. Všichni se shodli, že se bude jednat o pracovní výchovné tábory, nikoliv tábory koncentrační.¹³ Nakonec byly čtyři typy TNP: sběrné, pracovní pro muže, pracovní pro ženy a společné pro muže i ženy.¹⁴

1.3 Činnost příkazovacích komisí

Jestliže jsou tématem této práce tábory nucené práce, nelze se nezmínit o komisích, na základě jejichž rozhodnutí se občané do TNP dostávali. Komise tedy byly hybnou silou, která rozhodovala o tom, které osoby budou do táborů nucené práce zařazené a jak dlouhá bude doba pobytu.

Činnost těchto komisí započala již 17. listopadu 1948. Členy komise a náhradníky jmenovalo nejprve ministerstvo vnitra, později krajské národní výbory. Komise se skládala ze tří členů.

Poté, co byly komise zřízeny, měla sídlo v Českých Budějovicích třináctá komise, do jejíž působnosti spadaly tyto okresy: České Budějovice, Jindřichův Hradec, Kaplice, Český Krumlov, Písek, Prachatice, Strakonice, Třeboň a Týn nad Vltavou.¹⁵ Velmi brzy se však ukázalo, že zvolená struktura komisí, která byla vytvářena podle dřívějších volebních krajů, se nekryla se sídly a obvody krajů podle zákona č. 280/1948 Sb. o krajském zřízení. Došlo tedy k novému rozdělení komisí a od této doby již měla sídlo v Českých Budějovicích komise číslo pět.¹⁶

Komise rozhodovaly o zařazení a délce pobytu v táboře u netrestaných osob a také u osob, které byly odsouzené soudem. Navíc mohly zařazené osobě zakázat po

---

zbývaly, byla ještě rozsáhlejší a ostřejší než při sokolském sletu. Docházelo k rozšiřování letáků a nápisů proti komunistické straně: „Radujte se komunisté, odešel vám poslední velikán z cesty, teď může Gottwald vést dál ke zkáze národ náš, však věz, kdo zrádcem jsi, svou zradu odpykáš“, „Smrt bolševikům, bolševici a komunisté zmizte, za Beneše 100 komunistů“ Smuteční obřad v Praze pak byl veřejnou manifestací nesouhlasu s novým režimem.

¹³ K. Kaplan, *Tábory nucené práce v Československu v letech 1948-1954*, Praha 1992, s. 79 – 80.

¹⁴ F. Bártík, *Tábory nucené práce se zaměřením na tábory zřízené při uranových dolech v letech 1949 – 1951*, Praha 2009, s. 17.

¹⁵ SOkA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Činnost příkazovacích komisí.

¹⁶ M. Borák – M. Janák, *Tábory nucené práce v ČSR 1948-1954*, Opava 1996, s. 21 – 22.

jejím propuštění pobyt v určitém místě a naopak přikázat, kde bude muset propuštěná osoba bydlet. Dále nařizovaly vyklizení bytu zařazené osoby. Mohly rozhodnout, že do živnostenského podniku nebo majetkových podstat zařazené osoby zavedou národní správu, popřípadě, že této osobě bude odňato živnostenské oprávnění. Pokud chovanec strávil v TNP 3 měsíce a choval se po tuto dobu vzorně, mohla navrhnout správa tábora zkrácení doby pobytu. Komise pak rozhodla, zda pobyt zkrátí či nikoliv. V případě, že zařazená osoba nedávala jistoty, že po propuštění povede pracovitý, spořádaný a bezúhonný život, mohla komise na základě návrhu správy tábora dobu pobytu chovance prodloužit. Komise také schvalovaly propuštění osob, které se staly trvale tělesně nebo duševně neschopné pracovat a žít v táboře, nesměl však chybět posudek úředního lékaře.

Členové komise museli být nezávislí a rozhodovat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí na základě skutečností, které jim byly předloženy. Vždy se museli řídit zákonem a všeobecnými předpisy. Všichni členové měli povinnost účastnit se všech schůzí, jednání a prací komise. V případě, že nějaký člen onemocněl nebo nemohl vykonávat řádně svoji funkci, zastoupil ho náhradník. Předseda svolával komisi nejčastěji do jejího sídla, pokud bylo potřeba tak i do jiného místa v obvodu komise, protože se vždy dbalo na to, aby řízení proběhlo co nejúčelněji, nejrychleji a nejjednodušeji. Dalším úkolem předsedy bylo zahajovat a řídit schůze komise, provádět hlasování a stanovovat v jakém pořadí mají být předměty projednávány, také odročoval a ukončoval schůze. Dbal na to, aby jednání měla nerušený průběh a byl zachováván klid a pořádek.

Schůze komise byly neveřejné. Jednání se mohl zúčastnit bezpečnostní referent ONV, který podal v předběžném řízení návrh. Pokud předseda považoval za nutné k objasnění případu předvolat k výslechu svědky a znalce, učinil tak, nebylo to ovšem podmínkou každého jednání. Každý případ měl být projednán samostatně. Zpravodaj přednesl obsah spisu, uvedl návrh bezpečnostního referenta a své stanovisko k němu. Pokud nebyla osoba, o kterou se jednalo, v předběžném řízení vyslechnuta, měla být předvolána a vyslechnuta před komisí.¹⁷

Některé výpovědi obviněných se v pramenech zachovaly dodnes. Růžena Říhová byla obviněna, že se vyhýbala práci, vedla nezřízený život a živila se prostitucí. Ve své výpovědi uvedla: „*Předestřené mi obvinění se nezakládá na pravdě. Nezřízený*

---

¹⁷ SOKA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Činnost příkazovacích komisí.

život nevedu, pouze když přijedu někdy do Č. Budějovic. V posledních dvou letech se netoulám, jelikož jsem měla zaměstnání. Co se týká práce prohlašuji, že jsem byla zaměstnána v hostinci Pavla Peška v Praze XII., Sokolská tř. Toto zaměstnání jsem opustila z toho důvodu, že jsem měla malý plat, který mi nepostačil k obživě. Podotýkám, že pracovní poměr jsem řádně zrušila asi před 8 nedělemi[,] od které to doby jsem bez zaměstnání. Pracovní knížku nemohu předložit[,] ježto jsem jí ztratila. Ztrátu jsem však řádně hlásila, jak jsem uvedla v protokole u okresního velitelství NB v Čes. Budějovicích dne 16. II. 1949. Pokud se týče mého zařazení do TNP prohlašuji, že s uvedeným návrhem souhlasím[,] a že proti němu ničeho nenamítám. Pouze podotýkám, že jsem ve čtvrtém měsíci těhotenství.¹⁸ V případě, že bych nebyla zařazena do TNP[,] prohlašuji, že bych se vrátila ke svému otci[,] a slibuji, že bych se zapojila do řádného pracovního poměru.¹⁹

Další výpověď je od Boženy Fuksové, která byla zařazena do TNP na dobu dvou let, protože dle důvodů uvedených ve výměru velmi často měnila zaměstnání, její pracovní morálka byla velmi špatná, navíc vyvolávala hádky a rvačky. Fuksová se k tomu vyjádřila takto: „Je pravdou, že jsem se asi dne 25. 6. 1949 poprala se svou spolubydlící Julií Cirokovou. Tato mi půjčila boty a za toto zapůjčení jsem já jí dala 20,- Kčs a půjčila župan /dala/. Když jsem se vrátila z návštěvy od svého chlapce a odevzdala jí boty, začala mi tato nadávat „kurev, sviní atd...“. Vyhodila jsem jí z bytu a když nedala pokoj[,] skočila jsem na ní a dala jsem jí pár facek. Ciroková mi je oplácela. Namydlila jsem jí znovu a ona utíkala na policii.“ K obvinění, že měnila často zaměstnání, vypověděla následující: „V roce 1948 byla jsem zaměstnána v Zemské porodnici v Praze. Před tím jsem byla v jiném stavu. V porodnici jsem setrvala asi 5 měsíců. Z Prahy jsem odjela do Č. Budějovic – dne 20. ledna 1949 – dítě jsem předala do dětského domova a dne 7. II. 1949 jsem nastoupila místo u Čsl. stavebních závodů v Českých Budějovicích, kde pracuji dosud. V době od 20. ledna 1949 do 7. II. 1949 jsem byla bez zaměstnání. Od 7. II. 1949 jsem byla jednou nemocna. Utrpěla jsem úraz v práci. 14 dnů jsem byla nemocná.“²⁰

Aby bylo usnesení platné, museli být přítomni všichni členové komise. Komise rozhodovala prostou většinou hlasů členů. Hlasovalo se vždy bez udání důvodů.

---

¹⁸ O věrohodnosti této informace lze pochybovat, protože Říhová nakonec i přes svou výpověď byla zařazena do TNP na dobu dvou let.

¹⁹ SOKA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 29, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Růžena Říhová.

²⁰ SOKA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 31, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Božena Fuksová.

O průběhu schůzí vedl zápis úředník, kterého určil předseda jako zapisovatele. Čistopis musel být vyhotoven do tří dnů po schůzi a podepsán předsedou nebo jedním členem komise, kterého určil předseda na začátku schůze. V zápise muselo být uvedeno kolik a kteří členové komise byli přítomni, popřípadě jiné přítomné osoby, dále jména nepřítomných členů. Evidence předmětů, které se projednávaly, musela být vedena v následující formě: stručné označení předmětu, jméno zpravodaje, stručný průběh jednání, návrhy podané k předmětu, doslovné znění učiněných usnesení a poměr hlasů. K zápisu musela být připojena presenční listina a písemně podané návrhy a projevy. Zápisy se ukládaly do knihy zápisů.

Pokud komise rozhodla o zařazení do tábora, vyhotovila o svém rozhodnutí písemný výměr, který musel obsahovat výrok, odůvodnění a poučení o opravných prostředcích. Dále zde musela být označena komise, která výměr vydala, jednací číslo, datum rozhodnutí a podpis předsedy komise nebo jeho zástupce. Ve výroku byla také uvedena délka pobytu v TNP a tábor, do kterého měla být zařazená osoba dodána. Na závěr byla vždy věta o možnosti odvolání: „*Proti tomuto rozhodnutí lze se odvolati do 15 dnů po doručení výměru k ministerstvu vnitra. Odvolání jest podati u komise.*“ Výměr byl doručen osobě, které se týkal, příslušnému bezpečnostnímu referentu ONV, příslušnému státnímu zastupitelství podle místa narození zařazené osoby, okresnímu úřadu ochrany práce, jestliže byla zařazená osoba zaměstnaná. O dodání této osoby do tábora se staral bezpečnostní referent prostřednictvím Sboru národní bezpečnosti.²¹

Odvolání si psali lidé sami, takže také jejich formulace byly různé. V pramenech se dochovalo odvolání Václava Kotiše, který byl zařazen do TNP na dva roky. „*Žádost, která je současně odvoláním se, odůvodňuji: Za čin, kterým jsem se v r. 1948 provinil[,]22 byl jsem již trestán23 a trest jsem si vytrpěl. Další trest je mi ukládán jako osobě ohrožující výstavbu naší lidově-demokratické republiky, zvláště pak její řízené hospodářství. Prosím, aby bylo laskavě uváženo, že tato skutečnost u mne více nestává a sice z toho důvodu, že jsem již 24. srpna zrušil svoji živnost. [...] O mojí nejlepší snaze o zapojení se do výstavby našeho lidově demokrat. zřízení mluví pak skutečnost, že jsem nastoupil dnem 1. září t. r. do služeb nár. podniku Mototechna, kde jsem až do mého*

---

²¹ SOkA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Činnost příkazovacích komisí.

²² Způsobil manko ve zboží (umělé tuky), které měl řádně obhospodařovat.

²³ Za toto manko byl potrestán vězením v trvání 1 měsíce a pokutou 50.000 Kč, v případě nedobytnosti náhradním trestem vězení v trvání 6 měsíců.

zatčení, k úplné spokojenosti nadřízených mi soudruhů[,] pracoval.²⁴ Prosím, by mé odvolání a žádost z těchto důvodů byla uvážena a laskavě kladně vyřízena, začez vzdávám předem jménem svým a jménem své manželky a dcerky, které jsou úplně bez prostředků, nejsrdečnější díky.²⁵

Komise mohla povolit odklad výkonu zařazení v těchto případech:

- a) dotyčná osoba by byla podle posudku úředního lékaře zařazením do tábora ohrožena na životě nebo trpěla nakažlivou nemocí
- b) u těhotné ženy, která již nebyla schopná práce a u kojících žen
- c) u osoby, která měla bezprostředně nastoupit vojenskou službu po dobu vykonávání této služby
- d) u osoby, která se nacházela ve vyšetřovací vazbě
- e) zvláštní případy (prameny uvádí například zemědělce na návrh národního výboru na dobu obstarávání neodkladných zemědělských prací).²⁶

Za rok 1949 komise v Českých Budějovicích projednala celkem 569 návrhů a zařadila 448 osob. Z toho bylo 379 mužů a 69 žen. V lednu 1950 komise projednala 64 návrhů a z toho zařadila do TNP 56 osob. V únoru projednala komise 24 návrhů a stejný počet osob do TNP také zařadila.²⁷

---

²⁴ Že si Kotiš o spokojenosti svých nadřízených s jeho pracovními výkony nevymýšlel, dokládá dopis, který zaslal podnik Mototechna komisi: „.....Po dobu svého zaměstnání konal svěřenou mu práci k úplné naší spokojenosti a nevybočil z vytčených úkolů a daných příkazů. Vzhledem k tomu, že odborných sil pro služby v našem národním podniku je značný nedostatek, rádi bychom jej i nadále zaměstnali a domníváme se, že podle dosavadních zkušeností, pod naším vedením vynasnaží se plně věnovati všechny své síly výstavbě socialistického hospodářství. Jestliže by mohl býti pro služby v našem národním podniku uvolněn, budeme dbáti, aby splnil veškeré předpoklady, které hospodářství lidově demokratické republiky vyžaduje.“

²⁵ SOKA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 31, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Václav Kotiš.

²⁶ SOKA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Činnost příkazovacích komisí.

²⁷ Viz. M. Borák – M. Janák, *Tábory nucené práce v ČSR 1948-1954*, Opava 1996, s. 85 – 86.

II. TNP v Českých Budějovicích

V Českých Budějovicích byly zřízeny dva tábory nucené práce. První byl určen pro muže a nesl označení TNP I České Budějovice. Druhý tábor, který byl určený pro ženy, byl sice zřízen dříve než první, přesto dostal označení TNP II České Budějovice.

2.1 Zřízení TNP I – mužský tábor

TNP v Českých Budějovicích byl zřízen na základě žádosti KNV-KVNB v Českých Budějovicích č. j. 256/00-4-V ze dne 1. srpna 1949 a po komisionálním řízení na místě samém dne 18. července a 30. července 1949. Na základě této žádosti zřídilo ministerstvo vnitra tábor nucené práce pro muže dne 1. září 1949 podle zákona ze dne 25. října 1948 č. 247/48 Sb.

Tábor nucené práce byl umístěn v objektech dřevěného barákového tábora stojících naproti vojenskému hřbitovu, který dříve sloužil jako sběrné středisko pro Němce a do 31. srpna 1949 zde bylo středisko pro přestárlé osoby německé národnosti.

Krajský národní výbor a okresní národní výbor měl za úkol učinit nutná opatření, aby všechny objekty barákového tábora byly urychleně uvolněny, a to včetně objektů, které byly do té doby ještě využívány jako garáže a autodílny jinými složkami.

Byl jmenován velitel tábora a ostrahový oddíl, jež nastoupili službu v táboře 23. srpna 1949. Podle potřeby měl být ostrahový oddíl v budoucnu zesílen.

Tábor dostal označení: Ministerstvo vnitra – tábor nucené práce číslo I v Českých Budějovicích.

Dozor nad táborem a pracovištěm se řídil dle výnosu ze dne 4. dubna 1949 č. j. B-10 taj. 1949 –BP/10, který dostaly všechny KNV a KVNB.

Příkazování osob do nově zřízeného tábora bylo upraveno pozdějším výnosem. Mezitím přikázala KVNB v Českých Budějovicích do tábora asi 20 – 30 osob pro úpravu ubikací a prostranství tábora. Příkazování osob na jednotlivá pracoviště bylo rovněž upraveno zvláštním výnosem.²⁸

Muži, kteří byli z rozhodnutí komise č. 5 zařazeni do TNP v Lešanech nebo TNP ve Všebořicích a nebyli ještě do těchto TNP doručeni, měli být dodáni do TNP České

---

²⁸ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 1, Zřízení TNP v Českých Budějovicích, září 1949.

Budějovice. V případě, že by se nějaký chovanec pokusil o útěk a byl dopaden, měl být dodán do tábora nucené práce v Pardubicích²⁹

2.2 Zřízení TNP II – ženský tábor

Co se týká informací o zřízení ženského tábora v Českých Budějovicích, tak jsou prameny, které bylo možné dohledat, velice skoupé. Omezují se pouze na konstatování, že 15. prosince 1948 byl zřízen TNP II, který byl určen pro ženy.³⁰

2.3 Příčiny odvodů osob zařazených do TNP

Když komunistický režim zřizoval TNP, měl v plánu zařazovat sem především osoby, které s tímto režimem nesouhlasily a snažily se proti němu bojovat. Ve skutečnosti se však do TNP ve větší míře dostávaly osoby, které nepracovaly, kradly a v případě žen velké množství tvořily prostitutky. *„Na ministerských poradách, konferencích příkazovacích komisí a na instruktážích příslušných komunistických funkcionářů konstatovali, že zákon se minul předpokládaným účinkem a meč zákona dopadl plnou vahou ne na naše třídní nepřátele, na kapitalisty, ale do vlastních řad – na dělníky...naše tábory nucené práce se počaly plnit lidmi, kteří tam vůbec nepatřili...Naši politici a třídní nepřátelé přicházeli do TNP jenom jako řídké výjimky.... Tady se stal tento zákon zbraní proti dělnické třídě, v táborech nucené práce jsou ožralové, prostitutky a dělníci. Na hlavy bezpečnostních referentů národních výborů padala ostrá kritika a výtky, že nepochopili politický význam zákona č. 247, že se nestal zbraní v třídním boji proti nepřítelům a podobně.“³¹*

„Směrnice vymezovaly osoby, které měly být zařazeny do TNP, a členily je do několika skupin:

- 1. osoby vyhýbající se práci (např. tuláci, opilci)*
- 2. osoby ohrožující hospodářský život, zvláště zásobování (např. nepoctiví obchodníci a národní správci),*

²⁹ SOkA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Zařazování některých osob podle zákona č. 247/48 Sb. do TNP v Pardubicích.

³⁰ NA, f. Branně bezpečnostní komise ÚV KSČ, kart. 104, Zahájení činnosti TNP II.

³¹ K. Kaplan, *Tábory nucené práce v Československu v letech 1948-1954*, Praha 1992, s. 105.

3. osoby odsouzené podle zákona na ochranu republiky a hospodářství, proti černému trhu a po odpykání řádného trestu,
4. osoby odsouzené za správní přestupky,
5. osoby ohrožující lidově demokratické zřízení včetně těch, které zesměšňují a kritizují režim, vychvalují kapitalistický řád, pomáhají šířit nepravdivé zprávy, osoby, které před válkou zastávaly vedoucí místa v hospodářském a politickém životě, nebo mají bezpracné důchody,
6. osoby, které v bodech 1-5 umožňují činnost jiným.³²

„K tomu, aby byl občan přikázán do TNP, nemusel spáchat žádný trestný čin. Na to, aby byl preventivně do tábora poslán, stačilo pouhé podezření, že by činu byl schopen. Podle tehdejších směrnic zařazení do TNP nebylo trestem, ale doba tam strávená se paradoxně zapisovala do trestního rejstříku.“

Bylo několik zákonů, díky nimž se mohli občané dostat do táborů nucené práce. Nejznámější z nich je zákon č. 247/1948 Sb. o táborech nucené práce, který zařazoval do TNP kohokoli od 18 do 60 let. Další zákon byl z 6. října č. 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky. Do TNP se však dostal i občan na základě zákona č. 15/1947 Sb. o stíhání černého obchodu a podobných pletich, nebo zákona č. 27/1947 Sb. o trestní ochraně provádění dvouletého hospodářského plánu, v neposlední řadě dle zákona č. 165/1946 Sb. o trestní ochraně národních podniků, znárodněných podniků a podniků pod národní správou.³³

Do mužského tábora v Českých Budějovicích, byla drtivá většina chovanců zařazena na základě zákona č. 247/1948 Sb. Pouze čtyři chovanci byli do tohoto tábora přikázáni na základě zákona č. 15/1947 Sb.³⁴

Následující odstavce nás seznamují s již konkrétními příčinami odvodu chovanců mužského i ženského TNP v Českých Budějovicích.

„Konaným šetřením bylo zjištěno, že jste dne 31. 3. 1948 koupil, společně s řezníkem Havlem Hajerem z Rožnova „na černo“ 2 vepře o váze 100 kg, dále dne 17. 4. 1948 opět 2 vepře o 100 kg a dne 6. 4. 1948 2 telata o živé váze 122 kg od vojína

³² K. Kaplan, *Tábory nucené práce v Československu v letech 1948-1954*, Praha 1992, s. 85 – 86.

³³ F. Bártík, *Tábory nucené práce se zaměřením na tábory zřízené při uranových dolech v letech 1949 – 1951*, Praha 2009, s. 17.

³⁴ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zprávy za listopad, prosinec 1949 a leden, únor 1950.

Jaroslava Macka. Všechny vepře nechal jste „na černo“ odporaziti u řezníka Havla Hajera v Rožnově a o maso jste se rozdělili na polovic. Telata jste odporazil ve své živnosti „na černo“ a maso z nich, jakož i kůži rozprodal jste ve své živnosti údajně za spotřebitelskou cenu [za] lístky, abyste kryl manko. Dle vlastního doznání nakupoval jste vepře po 70.- Kčs 1 kg živé váhy a telata po 40.- Kčs za 1 kg živé váhy. Jest prokázáno, že jste zaplatil za předměty denní potřeby cenu přemrštěnou za účelem dalšího zcizení a tak tyto jste nad obvyklou míru odebral řízenému hospodářství.“ Daný případ se týkal Bohumíra Kočery, který byl označen za osobu ohrožující hospodářský život, zvláště veřejné zásobování a zařazen do TNP na dobu dvou let. Do tábora byl „dodán“ 19. října 1949.³⁵

Další osobou, která se dostala do TNP v Českých Budějovicích byl Vít Benischek. *„Konaným šetřením bylo o Vás zjištěno, že v noci z 27. na 28. dubna 1949 utekl jste spolu s Vaší manželkou Albínou a syny Karlem a Františkem ze svého bydliště přes státní hranice do Rakouska a odvedli jste sebou dobytek a odstěhovali hospodářské potřeby a zařízení, které již nebylo Vaším majetkem, ale bylo - jako zkonfiskované - majetkem státu. Tímto jednáním ohrozili jste hospodářský život, zvláště pak veřejné zásobování.*

Mimo to musel jste si býti vědom, že útekem za hranice poškodíte byť i nepřímou zájem lidově-demokratické republiky v době, kdy jest nezbytně zapotřebí každé pracovní síly a že byste cizí mocnosti, resp. státu svou prací, resp. i jiným způsobem poskytl prospěch na úkor Československé republiky.“

Vít Benischek byl zařazen do TNP na dobu dvou let. Dětem se podařilo utéct za hranice. Manželku také zařadili do tábora nucené práce, není však uvedeno kam přesně.³⁶

Velice dobře propracovanou složku má Zdeněk Král. Kromě údajů, které nalezneme i u jiných obviněných, má Král ve složce navíc i fotografie, které ve složkách ostatních osob nebyly. Z šetření vyplývá, že dvacetiletý Zdeněk vedl rozmařilý

---

³⁵ SOKA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 28, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Bohumír Kočer.

³⁶ SOKA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 28, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Vít Benischek.

život a pro práci se nenarodil. „...oddával se nemírnému pití alkoholických nápojů, holdoval častým nočním toulkám po různých nočních podnicích, při čemž udržoval styky se ženami špatné pověsti. K tomu spotřeboval větší částky peněz, které kradl doma rodičům a v různých hostincích dělal dluhy. Přesto, že jej jeho otec prohlásil za marnotratného a tisku prohlásil, že za svého syna nebude platiti žádné dluhy, spíše jej v jeho konání podporoval, než-li omezoval.

Pracovní morálka Zdeňka Krále byla na nejnižším stupni. Pokud byl v poslední době zaměstnán u Správy státních rybníků v Třeboni a u Jihočeských elektráren, n. p. v Českých Budějovicích, byla doba jeho zaměstnání velmi krátká a pracovní poměr rozváznán vždy ze strany zaměstnavatele pro jeho nadměrné požívání alkoholických nápojů a špatnou pracovní schopnost, vyplývající ze způsobu jeho života.

Dne 13. 10. 1949 dopustil se Král přestupku krádeže a pokusil se o ilegální přechod státních hranic, při čemž byl zatčen a dodán do vazby okresní prokuratury v Sušici, kde se doposud nachází.

Při budování socialismu v našem státě jest Zdeněk Král, jehož jest možno označiti jako osobu práce se štítící, právě pro způsob svého života nežádoucím živlem.“

Na základě uvedených skutečností byl Král zařazen do TNP na dobu dvou let.³⁷

Na dobu dvou let byl také do TNP zařazen Antonín Doško a to na základě těchto důvodů: „Konaným šetřením bylo zjištěno, že za pobytu v obci Záboří, jako osídlenec na německém konfiskovaném majetku hospodařil jste nedbale a nepořádně. Dle revizní zprávy NPF v Čes. Budějovicích snížil jste hodnotu převzaté podstaty během Vašeho hospodaření cca o 118.000 Kč. Vůči obyvatelům v této obci vystupoval jste neochotně, ačkoliv s jejich souhlasem mohl jste vlastně cizí majetek spravovati. Při zakládání družstevní prádelny odepřel jste místnímu družstvu pronajati budovu, která byla pro zřízení prádelny vhodná. Odmítl jste, třebaže této budovy jste vůbec buď nepoužíval, nebo jen částečně. Vyhýbal jste se jakékoliv veřejné činnosti a jako činný hospodář dle úředního zjištění nebyl jste ani členem JZD. Ačkoliv, jako osídlenci byla Vám dána možnost, abyste jako jeden z prvních občanů využil příležitosti, která Vám byla poskytnuta ústavním dekretem prezidenta lidově-demokratické republiky, svým jednáním stranil jste se občanů[,] a tak jste se sám z jejich středu vylučoval. Toto Vaše

---

³⁷ SOKA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 29, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Zdeněk Král.

*jednání možno označiti jako podryvání důvěry a morálky občanů, jakož i ohrožování hospodářské výstavby. Z toho jest patrné, jak svou činností nyní dáváte najevo, že se sám z veřejného života vylučujete a chování občanů v Záboří označujete jako „hrozné poměry“.*³⁸

Josef Matějka měl rád alkohol a po jeho požití si rád pouštěl pusy na „špacír“, a to se mu stalo osudným. *„Konaným šetřením bylo o Vás zjištěno, že se projevujete jako osoba se špatnou pracovní morálkou. Dle vlastního Vašeho doznání se napijete, do práce pak chodíte nepravidelně a v opilosti provedete vždy nějakou výtržnost. Lze Vás tudíž označiti jako opilce, na kterého není žádného spolehnutí. Dne 20. dubna 1949 v podnapilém stavu jel jste na jízdním kole v Čes. Budějovicích ulicí do Tř. 5. května a před budovou krajského sekretariátu KSČ na veřejnosti před přítomnými lidmi počal jste hulákati: „To je ten palác komunistů, ale já se na vás vyseru, banditi, posraní komunisté, dělejte[,] co chcete, ale já se na vás vyseru.“ Tímto činem chtěl jste zřejmě popuditi záští proti vedoucí dělnické třídě našeho lidově-demokratického státu. Dle sdělení okresní prokuratury v Čes. Budějovicích byl jste dne 26. května 1949 potrestán tuhým vězením v trvání 3 měsíců a peněžitým trestem 2.000,- Kčs, event. 3 týdny tuhého vězení nepodmínečně.“* Tento trest však nestačil, a tak byl ještě Josef Matějka zařazen na dva roky do TNP.³⁹

Dochovalo se také několik spisů, které objasňují, proč byly zařazeny do TNP některé ženy. Například Marie Prokopová strávila v TNP 6 měsíců. V příkazu dodání do tábora je jako důvod zařazení uvedeno: *„je haštěřivé a mstivé povahy a v okolí svého bydliště vyvolává stálé hádky a rvačky.“* Sama však ve své výpovědi uvádí: *„Pokud se týká hádek v domě, uvádím např., že v prosinci m. r. přistihla jsem mnohé děti, jak běhaly po půdě. Protože na půdě mám prádlo, šla jsem se podívat, co se to tam děje, přičemž setkala jsem se tam s pí. Bauhauerovou, která byla na půdě se světlem. Této jsem domlouvala, proč chodí večer se světlem na půdu. S Bauhauerovou byla na půdě*

---

³⁸ SOkA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 31, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Antonín Doško.

³⁹ SOkA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 31, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Josef Matějka.

těž Mrhálková, kterou jsem vůbec neviděla, která však na mě v zápětí začala křičeti: „Zalez ty germánko, koňská hlavo, svině atd...“ Z této vzájemné hádky učinila na mě Mrhálková stížnost k MNV, kterou si nechala spolupodepsati od mnohých nájemníků. Tito podepisovali mnohdy, aniž věděli co. Mrhálková jim totiž říkala, to posílá p. domácí. Pokud bydlím v domě, nemám s nikým nic, jedině Mrhálková a Feitlová vyvolávají se mnou stále nějaké hádky. Abych se těmito zbytečným hádkám vyhnula, ráda bych se z domu vystěhovala. U MNV mám výměnu bytu slíbenou, dosud však mi nebylo vyhověno.“

Do TNP měly být zařazovány zdravé osoby, avšak dle výpovědi paní Prokopové je zřejmé, že ne vždy tomu tak bylo: „Těžší práce nejsem vůbec schopna, protože podle lékařského nálezu mám kloubové revma, rozšíření plic a srdce a krajinu bederní mám roztráštěnou od náletu (během války byla v několika koncentračních táborech, pozn. autorky), při tom mám silnou záduchu.“⁴⁰

24letá Věra Traplová měla strávit v TNP dva roky, protože: „jest osobou práce se štítící, živící se prostitucí. Z posledního zaměstnání v zemědělství odešla bez rozvázání pracovního poměru.“ Do tábora nastoupila v roce 1949, ale 31. ledna 1950 podala žádost o propuštění. Komise 10. února 1950 uznala, „že splňujete podmínky § 6, odst. 1, cit. zákona, t. j., že po propuštění z TNP trvale povedete spořádaný, pracovitý a bezúhonný život.“ Na základě těchto skutečností se komise rozhodla vyhovět její žádosti a propustit ji z tábora.⁴¹

Anna Šulcová také dostala „šanci“ a byla předčasně z TNP propuštěna. Jsou o ní k dispozici i další záznamy, ze kterých se dá zjistit, jestli její „náprava“ byla trvalá. Nejprve nás výměr seznamuje, z jakého důvodu se do TNP dostala: „Konaným šetřením bylo zjištěno, že jste tělesně i duševně schopná k práci a ve svém okolí požíváte špatné pověsti. Po dobu 7 týdnů přechovávala jste prostitutku Františku Prajerovou, která ve Vašem bytě provozovala prostituci za úplaty a toto počínání Prajerové jste vědomě trpěla. Staráte se o svou 12ti letou dceru, která však za účelem řádné výchovy byla Vám

---

⁴⁰ SOkA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Marie Prokopová.

⁴¹ SOkA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Věra Traplová.

odebrána a dána na vychování do „Dětského domova“. V poslední době ve svém bytě jste přechovávala Andělu Rubíkovou z Jihlavy, rovněž osobu práce se štítící. Jste povahy hašteřivé a vyvoláváte rvačky. Lze Vás označiti jako osobu, která je lidské společnosti na obtíž.“ Na základě toho byla Anna Šulcová zařazena do TNP na dobu dvou let. Do tábora v Českých Budějovicích nastoupila 6. srpna 1949. Nejprve byla přidělena na práci v družstevní mlékárně, později do jihočeského pivovaru Budvar. S tímto podnikem pak uzavřela čestnou socialistickou smlouvu, která byla platná do 30. června 1950. „Na základě této uzavřené socialistické smlouvy a z důvodu, že se u jmenované jevil býti předpoklad kladného poměru k práci, rozhodla komise č. 5 KNV v Českých Budějovicích, propustiti chovanku Šulcovou z TNP. Toto rozhodnutí bylo provedeno pod podmínkou, že Šulcová dodrží uzavřenou socialistickou smlouvu a bude v podniku pracovati až do konce její platnosti. O této podmínce při jejím propuštění byla jmenovaná vyrozuměna.“

Avšak záhy po propuštění z TNP přestala dodržovat pracovní docházku. Když už přece jen do práce přišla, tak její pracovní morálka byla na velmi špatné úrovni a navíc svým jednáním a chováním narušovala i morálku ostatních zaměstnanců, a proto byla 3. dubna 1950 z práce propuštěna. Poté byla přidělena do národního podniku Šroubárny také v Českých Budějovicích. Zde však odpracovala pouze jednu směnu a od té doby do práce vůbec nepřišla. Jako důvod uvedla, že se musí starat o nemocnou dceru, což se však nezakládalo na pravdě. Navíc bylo zjištěno, že její dcera se toulala v noci po ulicích.

Znova bylo zjištěno, že si domů vodí ženy, které provozují prostituci. Tuto činnost měla provozovat i výše jmenovaná. Toto tvrzení však obviněná popřela, pouze přiznala, že ji v bytě navštěvuje více mladých mužů.

„Shora uvedeným vyšetřením a z důvodu, že Šulcová je hašteřivé povahy vyvolávající ve společnosti svého okolí rvačky, pro něž byla v poslední době rovněž vyšetřována a potrestána, dále z důvodu, že až do doby její eventuální nápravy je lidské společnosti na obtíž, je návrh na její zařazení do TNP opodstatněný.“

Současně tímto činí zdejší stanice SNB návrh, aby její dcera 14 letá Věra, byla vyšetřovaná s níž žije ve společné domácnosti odebrána a předána do výchovy Dětského domova.“⁴²

---

⁴² SOKA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Anna Šulcová.

Trochu z jiného „soudku“ je případ Marie Nešvarové, které byla doba strávená v TNP vyměřena na dva roky a to za urážku úředních orgánů a veřejné pohoršení. *„Trestného činu jste se dopustila tím, že dne 23. března 1949 v Českých Budějovicích při výslechu na krajském velitelství národní bezpečnosti, kde bylo přítomno více úředníků, snažila jste se uniknouti z úřední místnosti, cloumala jste bezpečnostním orgánem, jenž se Vám v tom snažil zabrániti, tedy osobě jmenované v §u 68 tr. zák. při vykonávání jeho služby v tom úmyslu, aby tento výkon byl zmařen, zprotivila jste se skutečným násilným vztažením ruky. Při této příležitosti vykřikovala jste: „Pakáž mizerná, židovská, Hitlera na ně, vy jste také takoví, vy jim nadřezujete“, tedy před více lidmi hanobila jste rasu, takže to může vzbuditi veřejné pohoršení a vychvalovala jste zločin. Tím jest Vaše zařazení do TNP za účelem výchovným zcela odůvodněno.“*⁴³

V době komunistického režimu bylo nejen důležité, jak se člověk choval, ale podstatnou roli také hrálo, s kým se stýkal a žil. Svědčí o tom i případ paní Růženy Procházkové, která měla v TNP strávit dva roky. *„Konaným šetřením bylo o Vás zjištěno, že žijete ve společné domácnosti s Bohumilem Holomkem, 28letým cikánem již po dobu 2 roků, osobou špatné pověsti, pro podvody a podobné trestné činy již devětkrát trestaným. Holomek, jelikož se jednalo o osobu práce se štítící, byl již do tábora nucené práce zařazen.“*

Tato skutečnost ještě nestačila k zadržení i paní Procházkové, ale ihned se objevila na seznamu sledovaných osob a samozřejmě se také našly důvody pro její přesun do TNP. *„Před příchodem do Českých Budějovic nebyla jste vůbec v žádném zaměstnaneckém poměru. V Českých Budějovicích byla jste zaměstnána asi týden v kavárně SAVOY, odkud jste byla pro špatnou docházku asi za týden propuštěna. Pak jste přijala místo v kavárně METROPOL v Českých Budějovicích. Odtud jste byla rovněž pro špatnou docházku propuštěna. Od 1. srpna 1949 jste bez řádného zaměstnání a toto si nesnažíte najíti. Lze Vás tudíž označiti jako osobu práce se štítící, která se stýká s lidmi špatné pověsti. Dále bylo o Vás zjištěno, že svým chováním rozvracíte pracovní morálku ostatních zaměstnanců, jste pro tyto špatným příkladem a není v daném případě naděje, že byste způsob svého života změnila. Vzhledem k shora*

---

⁴³ SOKA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 31, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Marie Nešvarová.

uvedeným skutečností jest Vaše zařazení do TNP za účelem výchovným a účelem přidržení k práci zcela odůvodněn.“

Složka paní Procházkové obsahuje i další materiály, na základě nichž víme, že po zrušení TNP v Českých Budějovicích byla přesunuta do Dlažkovic. Podala si žádost o předčasné propuštění a dne 11. ledna 1951 jí bylo vyhověno: „*Na základě posudku velitelství TNP – dospěla trestní komise k přesvědčení, že svou pracovitostí a svým chováním dáváte jistotu, že po propuštění povedete řádný život pracujícího člověka.*“⁴⁴

Marta Vágnerová ve své výpovědi uvedla, co bylo příčinou, že se dostala do TNP, a jak vnímala zdejší převýchovu: „*Dne 10. ledna 1949 byla jsem zařazena do TNP pro ženy v Čes. Budějovicích. Jelikož jako zaměstnankyně fy. Baťa byla jsem stoupenkyní bývalého majitele[,] ke kterému jsem měla dobrý poměr a měla jsem v úmyslu odjet do zahraničí. Pokud mohu říci[,] můj postoj k lidově-demokratickému zřízení byl záporný. Při příchodu do tábora bylo nám vysvětleno[,] jaký účel má vlastně TNP a že všechna snaha bude věnována tomu[,] aby naše myšlení se usměrnilo natolik, abychom pochopili správnost lidově-demokratického zřízení. Postupem času jsem dokázala svoji práci a kriticky přiznala, že moje jednání nebylo správné a na základě toho byla jsem s(sic!) TNP propuštěna. Chci podotknouti, že můj otec byl dělník a v nynější době jsem naprosto přesvědčena o správnosti lidově-demokratického zřízení a také jsem se zapojila po propuštění s(sic!) TNP do práce.*“⁴⁵

2.4 Registrace osob dodaných do tábora

O každé osobě, která byla do tábora dodána, musel velitel pořídit záznam do „evidenční knihy“. Tento záznam zapsal chronologicky podle dne a hodiny příchodu. Číslo této knihy bylo zároveň evidenčním (osobním) číslem příslušníka tábora.

Dále musel velitel každému příchozímu založit „evidenční lístek“, který obsahoval číslo, pod kterým byla osoba zapsaná v evidenční knize (viz výše).

---

⁴⁴ SOKA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 31, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Růžena Procházková.

⁴⁵ ABS, 304-66-2, Marta Vágnerová – protokol.

Do kartotéky se zapisovaly všechny osobní změny, ke kterým došlo u zařazené osoby během celého pobytu v táboře. Pokud byl příslušník z tábora propuštěn, musela se kartotéka uschovat ještě po dobu dvou let.

Velitel tábora vedl také „služební knihu“, do které zapisoval denní stav příslušníků tábora, počet pracujících, počet nemocných, stav personálu, rozdělení služeb, zvláštní události, revize nadřízených orgánů. Výpis ze stavu příslušníků poskytoval denně hospodáři tábora, který podle něho připravoval stravování na další den.⁴⁶

2.5 Pokyny pro zařazování cizích státních příslušníků do TNP

Za cizího občana byla považována osoba, která měla jinou státní příslušnost než československou a zdržovala se na našem území na základě povolení pobytu, které jí udělil příslušný správní orgán. Tito lidé měli sice stejná práva a povinnosti vůči státu jako českoslovenští obyvatelé, avšak na jejich převychování neměl československý stát zájem. Pokud tedy osoba cizí národnosti porušovala na našem území zákony, bylo danému člověku vzato povolení pobytu a na základě toho musel být cizinec poslán zpět do své země.

Výjimku tvořili pouze „bezdomovci“ (osoby bez státní příslušnosti), kteří se zdržovali na československém území trvale. U těchto lidí byl velký předpoklad, že splynou se státními občany na základě toho, že získají občanství nebo se stanou trvalými obyvateli československého státu, jelikož je nešlo odsunout do jiného státu. Na základě těchto skutečností se na ně vztahovala občanská povinnost zapojit se do socialistického budování státu, pokud tak nečinili, mohli být do TNP posláni.⁴⁷

Co se týká mužského tábora v Českých Budějovicích, tak na základě situačních zpráv za období od listopadu 1949 do února 1950 víme, že do tábora nebyla v této době přijata žádná osoba s cizí státní příslušností.⁴⁸

---

⁴⁶ SOkA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Prozatímní ústavní, kázeňský a výchovný řád pro TNP.

⁴⁷ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 2, Přípisy ministerstva vnitra týkající se: zařazení cizích státních příslušníků do TNP, 1949 – 1950.

⁴⁸ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zprávy za listopad, prosinec 1949 a leden, únor 1950.

2.6 Zařazování chovanců do táborových tříd

Osoby, které byly dodány do tábora, se ihned po příchodu podrobily lékařské prohlídce. Při této prohlídce táborový lékař zároveň určil stupeň jejich schopnosti k práci. Rozlišoval se stupeň schopnosti A, kam patřili chovanci, kteří byli plně schopni výkonu všech prací, tedy i namáhavých. Méně schopní byli zařazováni do skupiny B. Jednalo se o osoby, jež s ohledem na svoji tělesnou nebo duševní vadu nemohly vykonávat těžké práce, měly být tedy přiřazovány na méně namáhavé práce. Třetí skupinu (C) tvořily osoby, které nebyly vůbec způsobilé k pobytu v táboře a měly být z tábora okamžitě propuštěny.⁴⁹

Počty osob na základě pracovní schopnosti v mužském táboře TNP I byly následující. V listopadu byla situace takováto: do skupiny A bylo zařazeno 58 osob, ve skupině B bylo 15 osob a v C se nacházelo 7 chovanců, u jedné osoby zatím nebylo zjištěno, kam bude zařazena. V prosinci se počty v jednotlivých skupinách změnily. Chovanců, kteří mohli vykonávat jakoukoli práci (skupina A), bylo 63, mezi méně schopné (B) se zařadilo 18 osob a 3 příslušníci nebyli práce schopní vůbec (C). V lednu opět zařadili nejvíce osob do skupiny A, tj. 57, do skupiny B bylo přiřazeno 17 osob a pouze dvě osoby tvořily skupinu C. V únoru došlo k likvidaci tábora, takže u výše zmiňovaných údajů jsou nuly.⁵⁰

Poté se zařazené osoby tělesně očistily a jejich oděv byl desinfikován. Civilní oděv a všechny osobní předměty, které v táboře chovanci nepotřebovali, jim byly v tuto chvíli odebrány a uschovány. Velitel tábora vedl evidenci v „seznamu předmětů odebraných příslušníkům tábora“, zároveň musel uvést, kde jsou předměty uloženy. Hotovost a cennosti, které byly příslušníkům odebrány, uložil velitel či pokladník do táborové pokladny a provedl zápis do „depositního deníku“.

Příslušník tábora, který si peníze nebo jiné osobní předměty, které měly být odevzdány, nechal, byl kázeňsky potrestán.

Chovanci se dělili do třech táborových tříd: první, druhá a třetí. Nově zařazené osoby a osoby, které byly přikázané do tábora po odpykání soudního trestu, byly automaticky zařazeny do druhé táborové třídy. Avšak ty, které byly přikázány do tábora k odpykání prisouzeného jim správního trestu, což vždy uvedl bezpečnostní referent v

---

⁴⁹ SOkA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Prozatímní ústavní, kázeňský a výchovný řád pro TNP.

⁵⁰ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zprávy za listopad, prosinec 1949 a leden, únor 1950.

„příkaze k dodání do tábora“, byly zařazeny do třetí táborové třídy a do druhé táborové třídy mohly být zařazeny až po uplynutí doby přisouzeného správního trestu.⁵¹

„Zařazování do pracovních tříd je výchovným prostředkem, kterým příslušník tábora má být jednak odměněn za stálý, řádný a z hlediska budovatelského úsilí pracujících uvědomělý pracovní výkon a za řádné chování v pracovním a táborovém kolektivu, jednak má býti postižen za špatný pracovní výkon a závadné chování a porušení kázně bez újmy případných kázeňských trestů.“⁵²

V TNP I se v listopadu nacházelo 21 osob v první táborové třídě, 56 osob ve druhé a 4 osoby ve třetí. Pro prosinec jsou známy následující údaje, první táborovou třídu tvořilo 33 osob, druhou 48 chovanců a ve třetí byli 3 příslušníci. V lednu se v první táborové třídě nacházelo 21 osob, ve druhé 56 a ve třetí 4 osoby.⁵³

2.7 Doba pobytu v táboře

V táboře směli být příslušníci nejméně tři měsíce, nejdéle dva roky. V případě, že se chovanec, který byl zařazen do druhé táborové třídy, choval vzorně a byl pracovitý, mohl po uplynutí jednoho měsíce postoupit do první třídy. Naopak chovanci první nebo druhé táborové třídy v případě neposlušnosti mohli být přeřazeni do nižší třídy. Postup zpět do vyšší třídy byl možný v případě nápravy až po dvou měsících.

První a druhá táborová třída byla propouštěna z tábora po uplynutí doby, na kterou byli chovanci do tábora zařazeni. Příslušníci první táborové třídy, kteří byli do tábora zařazeni na dobu delší tří měsíců, měli výhodu v tom, že velitel mohl navrhnout komisi, aby jim byla doba pobytu zkrácena až o třetinu. Velitel si však musel být u takové osoby jistý, že povede po propuštění z tábora pracovitý, spořádaný a bezúhonný život. Takovýto návrh mohl být však podán až tři měsíce po dodání do tábora.

Příslušníci třetí táborové třídy mohli být propuštěni po uplynutí doby, na kterou byli do tábora přikázáni, nebo poté, co byli na základě svého chování přeřazeni do druhé táborové třídy. Pokud se chovanci této třídy chovali i v táboře nevhodně, mohl

---

⁵¹ SOkA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Prozatímní ústavní, kázeňský a výchovný řád pro TNP.

⁵² F. Bártík, *Tábory nucené práce se zaměřením na tábory zřízené při uranových dolech v letech 1949 – 1951*, Praha 2009, s. 70.

⁵³ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zprávy za listopad, prosinec 1949 a leden 1950.

velitel navrhnout, aby jim byla doba pobytu prodloužena, nejvýše však o třetinu a samozřejmě nesměla celková doba přesáhnout dva roky.

Pro všechny příslušníky těchto tříd platilo stejné pravidlo, a to v tom směru, že pokud se stali trvale tělesně nebo duševně nezpůsobilými k práci a pobytu v táboře, měli být okamžitě propuštěni.⁵⁴

2.8 Uvěření jízdného při dopravě osob do táborů a při jejich propuštění

Povolit úvěr jízdného v souvislosti s TNP rozhodlo ministerstvo dopravy již v lednu 1949. Úvěr jízdného se vztahoval na přepravu osob do tábora a samozřejmě také na přepravu osob, které byly z tábora propuštěny. Dále na dopravu eskortních orgánů, které doprovázely chovance do tábora nebo se vracely do svých služebních míst.

Zmiňovaný úvěr se poskytoval na podkladě úvěrových stvrzenek. Pro jízdy do tábora vydávali stvrzenky bezpečnostní referenti okresních národních výborů a naopak pro jízdy ven z tábora velitelství TNP. V táboře se samozřejmě tyto stvrzenky musely řádně evidovat. Velitelství pak mělo povinnost podat zprávu za uplynulý měsíc krajskému velitelství národní bezpečnosti o tom, jaká čísla stvrzenek v předchozím měsíci byla použita a pro kterou eskortu. Tuto zprávu podával KVNB nejpozději do pátého dne měsíce, který následuje po měsíci, v němž byla stvrzenka vystavena.

Bylo povoleno, že osoby mohou být přepravovány i rychlíky, ale pouze ve velmi omezené míře a při přepravě na velké vzdálenosti, což se týkalo cest dlouhých dvě stě kilometrů a více.⁵⁵

2.9 Propuštění z tábora

Pro každé propuštění chovance z tábora vyhotovil velitel „propouštěcí potvrzení“ ve čtyřech vydáních. První vydání dostala propuštěná osoba, která musela

---

⁵⁴ SOkA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Prozatímní ústavní, kázeňský a výchovný řád pro TNP.

⁵⁵ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 2, Přípisy ministerstva vnitřní týkající se: úvěru jízdného při dopravě osob do TNP a při jejich propuštění, 1949 – 1950.

toto potvrzení předložit okresnímu úřadu ochrany práce. Pro jízdu do tohoto úřadu vystavoval velitel propuštěným osobám zvláštní úvěrovou stvrzenku, která sloužila k opatření jízdenky. Druhé vyhotovení předal velitel tábora komisi, která osobu do tábora zařadila. Třetí vyhotovení obdržel okresní úřad ochrany práce v místě trvalého bydliště propuštěné osoby. Poslední vydání bylo určené ministerstvu vnitra.

O propuštění z tábora musel velitel písemně informovat bezpečnostního referenta příslušného okresního národního výboru, v jehož obvodu se propuštěný měl po odchodu z tábora zdržovat. Propuštění z tábora zaevidoval velitel do „evidenční knihy“ a „evidenčního lístku“.⁵⁶

Při propouštění se však stávalo, že někteří chovanci nedostali úvěrovou stvrzenku na jízdné do místa určení, ba dokonce jim nebyly dány žádné finanční prostředky, které měly sloužit k pokrytí nezbytných životních potřeb do dne jejich příštího pracovního začlenění. Příčinou těchto nesrovnalostí byl chybný postup správy TNP. Podle směrnic měl totiž velitel v těchto případech učinit opatření, která by vedla k tomu, že by každý propuštěný příslušník obdržel včas veškeré jeho náležitosti, nejpozději do 30 dnů ode dne jeho propuštění. Pokud doba propuštění byla dopředu známa, měl velitel povinnost nejméně 14 dní předem informovat podnik, ve kterém chovanec pracoval. Podnik pak musel zajistit včasné vyúčtování a správě tábora vykázal veškeré náležitosti týkající se osoby, která měla být propuštěna. Jakmile správa tábora obdržela vyúčtování mzdových náležitostí propouštěného, musela mu zálohově vyplatit až 75% jeho čistého příjmu po srážce udržovacích výloh a dalších výdajů, které byl chovanec povinen platit. Část peněz dostal chovanec hotově, zbytek mu byl poslán na uvedené místo, kde se měl po propuštění nacházet. Pokud měl být chovanec propuštěn na základě rozhodnutí odvolací komise ihned, měl velitel učinit opatření, aby propouštěný zůstal v táboře po dobu nezbytně nutnou pro vyřízení všech formalit vůči podniku, v němž pracoval.⁵⁷

Chovanci mohli být propuštěni po uplynutí doby, na kterou byli do TNP zařazeni (nejméně tři měsíce, nejvíce dva roky), popřípadě po odpykání uloženého správního trestu. Dále se mohl chovanec dostat na svobodu na základě rozhodnutí v opravném (odvolacím) řízení či zkrácením doby pobytu na základě rozhodnutí

---

⁵⁶ SOkA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Prozatímní ústavní, kázeňský a výchovný řád pro TNP.

⁵⁷ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 2, Přípisy ministerstva vnitra týkající se: propouštění osob z TNP, 1949 – 1950.

příslušné komise (mohlo to být například za vzorné chování).⁵⁸ V případě, že příslušník tábora dosáhl šedesáti let, byl následující den po dovršení tohoto věku propuštěn. Velitel tábora musel však nejpozději 14 dní před dnem, kdy měl zařazený dovršit věku 60 let, oznámit komisi, která o zařazení rozhodla a bezpečnostnímu referentu ONV, v jehož obvodě chovanec před zařazením do tábora bydlel a bude bydlet, že bude z tábora chovanec z důvodu dovršení 60. roku propuštěn. Musel jim oznámit i den, kdy k propuštění dojde. Na osoby, které si v TNP odpykávaly správní trest, který jim uložily národní výbory, se výše zmiňované propuštění nevztahovalo.⁵⁹

Než však byli chovanci propuštěni, museli být přezkoušeni z politického a osvětového školení. Bylo stanoveno pět témat, které museli příslušníci TNP znát, Ústava 9. května, dějiny ČSR, dějiny dělnického hnutí, pětiletý plán ČSR a vývoj lidské společnosti.

„Doba pobytu v táboře, s výjimkou správních zařazenců, mohla být přerušena rozhodnutím komise KNV dle § 3 zákona č. 247/1948 Sb. Ta mohla přerušit pobyt chovance zařazeného do I. pracovní třídy za podmínky, že se zavázal, že po odchodu z TNP bude trvale pracovat v podniku, ve kterém byl zaměstnán během pobytu v táboře. Pokud tam pracoval řádně a nepřetržitě déle než 24 měsíců, mohl být z TNP propuštěn (šlo-li o chovance zařazeného do TNP na dobu kratší jednoho roku, mohlo k propuštění dojít dříve). K přerušení pobytu v TNP mohlo dále dojít na základě posudku lékaře, o přerušení pobytu pak rozhodovalo Ministerstvo vnitra.“⁶⁰

2.10 Osoby zdravotně nezpůsobilé k pobytu v TNP

Ministerstvo vnitra nařídilo, aby osoby označené klasifikací „C“, které nejsou schopné ani lehčí práce v táboře, byly poslány do sběrných TNP v Lešanech a do zemské donucovací pracovny v Brně. Zde měly být podrobeny nové lékařské prohlídce. Pokud lékař uznal, že jsou schopné vykonávat lehčí práce, zůstaly v těchto táborech, v opačném případě byly z TNP propuštěny.

---

⁵⁸ F. Bártík, *Tábory nucené práce se zaměřením na tábory zřízené při uranových dolech v letech 1949 – 1951*, Praha 2009, s. 78.

⁵⁹ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 2, Přípisy ministerstva vnitra týkající se: propouštění osob z TNP, 1949 – 1950.

⁶⁰ F. Bártík, *Tábory nucené práce se zaměřením na tábory zřízené při uranových dolech v letech 1949 – 1951*, Praha 2009, s. 78.

Osoby postižené nakažlivými chorobami neměly být do sběrných táborů vůbec posílány a měl jim být okamžitě přerušen pobyt v TNP.⁶¹ Ale asi i za dob komunismu platilo, že nařízení jsou od toho, aby se porušovala. Jak jinak si vysvětlit případ Františka Kloudy z TNP I, u něhož byl diagnostikován lues a v táboře přesto zůstal? O této jeho nakažlivé chorobě se zmiňuje již situační zpráva za listopad 1949. Podle nařízení měl být tedy ještě v tomto měsíci propuštěn. Že se tak nestalo, dokládá situační zpráva za únor, kdy byl tábor v likvidaci a chovanci byli přemístováni do jiných TNP. V přehledu všech chovanců je i jméno Františka Kloudy, který byl přemístěn do Sv. Jana pod Skalou.⁶²

„V počátcích existence TNP bylo žádáno, aby těhotné ženy byly ve 4. měsíci propuštěny, respektive aby jim byl zdejší pobyt přerušen, neboť tyto ženy v TNP trpěly depresemi „a my [společnost] si nepřejeme, aby tyto ženy rodily nezdravé děti.“⁶³

V případě, že musel nějaký chovanec do nemocnice, byl mu na dobu, kterou strávil v nemocnici, přerušen pobyt v TNP. Poté, co se uzdravil, se do tábora opět vrátil.⁶⁴ Zde již prameny ukazují řádnou evidenci těchto osob. Například Antonín Doško byl poslán do nemocnice 3. listopadu, což je poznamenáno v situační zprávě za listopad. Zpráva za prosinec pak uvádí, že se 3. prosince vrátil z nemocnice zpět do tábora.⁶⁵

2.11 Situační zpráva z TNP I za rok 1949

Již 23. srpna 1949 byl ustanoven velitel TNP – strážmistr Štěpánek a ostrahový oddíl. Téhož dne si převzali inventární předměty od správy Starobince pro Němce, který byl přestěhován do Libniče. 28. srpna 1949 se zúčastnila definitivního převzetí tábora komise z ministerstva vnitra a od 1. září zahájil tábor svou činnost.

Do TNP byly podle situační zprávy až do 24. ledna 1950, kdy byla zpráva pořízena, zařazovány osoby všech stran Národní fronty. Většina z nich však byla bez politické příslušnosti. Nejčastějším důvodem zařazování osob do tábora byl nelegální

⁶¹ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 2, Přípisy ministerstva vnitra týkající se: osoby práce neschopné – přezkoušení zdravotního stavu.

⁶² ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zprávy za listopad 1949 a únor 1950.

⁶³ F. Bártík, *Tábory nucené práce se zaměřením na tábory zřízené při uranových dolech v letech 1949 – 1951*, Praha 2009, s 73.

⁶⁴ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 2, Přípisy ministerstva vnitra týkající se: osoby práce neschopné – přezkoušení zdravotního stavu.

⁶⁵ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zprávy za listopad a prosinec 1949.

přechod přes státní hranice do americké zóny Německa, dále sem byly umisťovány osoby na základě zákona č. 15/1947 Sb. o stáhání černého obchodu a podobných pletichách, osoby, které se snažily poškodit výstavbu lidově-demokratického zřízení, a v neposlední řadě osoby štítící se práce. Celkem tedy bylo do tábora zařazeno 137 osob.⁶⁶

Převýchovu k práci hodnotil Štěpánek následovně: „*Po této stránce má každý chovanec snahu pracovati co nejlépe a mnohdy daleko více než jiní zaměstnaní dělníci na pracovišti. Příčina toho tkví jednak v tom, že je si chovanec vědom toho, když bude pilně pracovati, může mu býti přikázaná doba v TNP zkrácena, a jednak ho k tomu nutí to, aby vydělal více na výživu své rodiny. Vyskytly se též ojedinělé případy, kdy chovanec neměl dobrý poměr k práci a bylo tudíž nutno takovému věnovati větší pozornost a použít proti němu prostředků takových, aby byl sám k práci přiveden výhodami pro chovance, kteří dobře pracují a jsou ukázněni.*

O dobré pracovní morálce chovanců zdejšího tábora svědčí to, že několik chovanců uzavřelo socialistické smlouvy, chtějí se státí úderníky. Jinak jsou chovanci označováni vedoucími pracovišť za velmi dobré pracovní síly, v mnohých případech za lepší než jejich někteří zaměstnanci.“

Osvětě se přikládala velká důležitost a bylo proto nutné, aby ji vykonával příslušník, který byl politicky vyspělý, dále také z toho důvodu, že někteří chovanci měli dobrý přehled o politické situaci. K provádění osvěty sloužila knihovna a různý materiál, který zasílalo ministerstvo vnitra. Politická školení však byla prováděna pouze ve večerních hodinách a v případě, že nebyli chovanci na brigádách, tak také v neděli.

Tábor dostal na začátku svého fungování od ministerstva vnitra zálohu v hodnotě 200 000 Kč. Z těchto peněz byly zaplaceny opravy tábora a uhrazeny náklady související s plynulým chodem tábora jako například osvětlení tábora, vyčištění ubikací, odhmyzení baráků, nákup potravin aj. Co se týkalo oděvů pro chovance, měl tábor oproti jiným výhodu, protože převzal skladiště oděvních součástí po Němcích, takže oblečení byl dostatek. Pouze pracovní obuv si vyžádali z ústředního skladu ministerstva vnitra.

Oblečení byl sice dostatek, ale chovanci ho v žádném případě nedostávali zadarmo. Oděv jim byl pouze propůjčen a to za odhadnuté ceny, které spláceli měsíčně

---

⁶⁶ Podrobnější rozřídění chovanců v následující kapitole: Stav a rozčlenění příslušníků v TNP I.

ze své výplaty. Dále tábora odváděli částku na náklady spojené se stravou a režii tábora. Na základě těchto skutečností bylo hospodářské zajištění v táboře na dobré úrovni.

Jakmile tábor zahájil svou činnost, spousta národních podniků měla zájem o novou pracovní sílu. Jelikož nízký stav chovanců neumožňoval vyhovět všem podnikům, musel se tábor řídit pokyny ministerstva vnitra, které chtělo, aby bylo co nejméně pracovišť a zároveň, aby tato pracoviště byla velká a dobře hlídaná. Velitelství tábora vyhovělo také žádosti předsedy KNV, aby příslušníci tábora pracovali ve stavebnictví. Část chovanců byla přidělena i do menších podniků, avšak pozdější vývoj ukázal, že to nebylo šťastné řešení, protože zaměstnavatel nechtěl k chovancům přidělit dozor, a tak měli tito větší možnost získávat alkoholické nápoje a hlavně větší šanci k útěku.

Přestože každý občan, který měl být umístěn do TNP, musel projít lékařskou kontrolou, stalo se, že byly do tábora zařazeny osoby, které ze zdravotních důvodů (TBC, epilepsie) nebyly schopné žádné práce a pro tábor byly tudíž zbytečné. Táborový lékař navrhl, aby ministerstvo vnitra tyto chovance propustilo.

K tomu, zda TNP splnil svůj účel, se Štěpánek vyjádřil: „*Ve zdejších TNP jest většina chovanců přikázána do TNP pro pokus o neoprávněný přechod státních hranic a jedná se o osoby mladé, které se tohoto činu dopustily mnohdy z mladické nerozvážnosti[;] jest jejich výchově věnována zvláštní pozornost a přesvědčování jejich nerozvážnosti a přivádění jich k dobrému poměru k dnešnímu lidově-demokratickému zřízení a dobré výsledky se již u většiny ukázaly. U chovanců starších a zařazených do TNP z jiných důvodů je tato převýchova rovněž zřejmá a to zvláště u těch, kteří jsou ženatí a mají děti. Jsou ovšem také případy, že některého chovance nelze převychovati po stránce politické a tento pracuje jen proto, že zařazením do TNP jest k tomu přinucen.*

Celkově jest zřejmo, že TNP splnil svůj účel všestranně po stránce pracovní. Po stránce politické jest tato otázka již daleko horší a nutno ji věnovati nadále velké pozornosti právě proto, že stav v TNP pozůstává z osob zařazených pro různá provinění a různého politického smýšlení.“

Na závěr zprávy shrnul Štěpánek, co považuje za správné a za nesprávné: „*Do TNP I v Českých Budějovicích bylo od 1. 9. 1949 až dosud zařazeno 137 osob. Skutečný stav v TNP jest však pouze 66 chovanců. 12 chovanců si odpývá trest u krajského soudu v Českých Budějovicích, 4 chovanci byli ze zdravotních důvodů propuštěni a 3 byli propuštěni po uplynutí přikázané doby v TNP. 1 chovanci byla – na jeho odvolání –*

snížena doba zařazení z 24 na 3 měsíce a byl tudíž propuštěn. Ostatní chovanci na stav 137 byli přemístěni do jiných TNP.

Za nesprávné považuji přemísťování chovanců z TNP I v Českých Budějovicích do jiných táborů bez náhrady, ježto se tímto odčerpávají dobré pracovní síly ze zdejšího kraje, kterých jest zde velký nedostatek.

*Považoval bych za správné, aby KNV-KV.NB měl plnou moc disponovati s TNP nacházejícím se v obvodu KNV, ježto tento nejlépe zná potřeby svého kraje. Přemísťování chovanců by bylo tudíž možné výměnou z jiného TNP.*⁶⁷

2.12 Stav a rozčlenění příslušníků v TNP I

Na základě situačních zpráv za listopad, prosinec 1949 a leden 1950 z TNP I máme přehled o „pohybu“ (příchodu a odchodu chovanců), skutečném a kmenovém stavu (osoby, které byly přikázány do tábora, ale ke dni sčítání se nacházely mimo tábor: v nemocnici, soudní vazbě, uprchly, na zdravotní dovolené či „normální“ dovolené, propustce nebo jim byl dočasně přerušen pobyt). Dále přináší informace o stáří chovanců, sociálním rozvrstvení v táboře, vzdělání zařazených osob a politické příslušnosti před zařazením do TNP.

Během listopadu přišlo 37 mužů a „odešlo“ jich 30. Většina z nich byla přemístěna 23. listopadu do TNP Svatého Jana pod Skalou. Skutečný stav k 30. listopadu 1949 byl 72 mužů, kmenový stav činil 81 osob. Vzdělání chovanců bylo následující: 72 osob mělo obecnou a měšťanskou školu, 7 bylo středoškolsky vzdělaných a vysokoškolského vzdělání dosáhly dvě osoby. Politická příslušnost osob před zařazením do tábora byla v tomto poměru: 16 osob ke KSČ nebo KSS, ke straně lidové nebo straně národní obrody se hlásil jeden člověk, jedna osoba se také hlásila ke straně československých socialistů nebo straně slobody. Největší skupinu tvořili neorganizovaní, což bylo 63 osob.

Za prosinec v kolonce příchod je uvedeno 17 mužů a v kolonce odchod 12 mužů. V tomto měsíci byli chovanci většinou přeřazeni do TNP v Pardubicích. Skutečný stav k poslednímu dni byl 68 chovanců a kmenový stav tvořilo 84 mužů. Poměr vzdělaných osob byl 73 osob s obecnou a měšťanskou školou, 9 chovanců se středoškolským vzděláním, 2 osoby s vysokoškolským vzděláním. Statistické údaje

⁶⁷ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zpráva za leden 1950.

politické příslušnosti v tomto měsíci byly hodně podobné údajům za předcházející měsíc. Ke KSČ nebo KSS „táhlo“ 16 osob, ke straně lidové nebo straně národnéj obrody tři osoby, ke straně československých socialistů nebo straně slobody pouze jedna osoba a 64 osob bylo neorganizovaných.

Na závěr jsou uvedeny lednové údaje. V lednu bylo do tábora nově zařazeno 5 osob a 15 mužů tábor opustilo. V tomto měsíci byli přemístěni do třech TNP – Pardubice, Svatý Jan pod Skalou a Všebořice. Skutečný stav k 31. lednu tedy činil 61 mužů. Kmenový stav byl však 76 chovanců. Co se týkalo školního vzdělání zařazených osob, tak v lednu bylo v táboře 66 chovanců s obecnou a měšťanskou školou, 8 osob mělo středoškolské vzdělání a stejně jako v listopadu a prosinci, tak i v lednu zde byli dva příslušníci, kteří vystudovali vysokou školu. V lednu se ke KSČ nebo KSS hlásilo 13 osob, 3 osoby vyznávaly stranu lidovou nebo stranu národnéj obrody, ke straně československých socialistů nebo straně slobody se přihlásily pouze dvě osoby a 58 osob patřilo mezi neorganizované.

Následující tabulka obsahuje rozdělení zařazených osob podle stáří za výše zmiňované tři měsíce. Tyto údaje jsou brány z kmenového stavu. Pak následuje tabulka, která vypovídá o sociálním rozvrstvení v táboře.

Zařazené osoby podle stáří

Věkové rozdělení	Listopad 1949	Prosinec 1949	Leden 1950
Do 21 let	17	20	15
21 – 30 let	25	22	19
Nad 30 let	34	37	36
Nad 50 let	5	5	6

Sociální rozvrstvení

Sociální rozvrstvení	Listopad 1949	Prosinec 1949	Leden 1950
Dělníci	15	15	11
Vyučení řemeslníci	23	24	20

Obchodníci a živnostníci	20	20	21
Zemědělci	8	9	8
Studující	0	1	1
Úředníci	11	11	11
Jiná povolání a nepracující	4	4	4

68

2.13 Vstup do TNP – průkazy a všeobecné směrnice

Aby byla zajištěna co největší bezpečnost TNP, vydalo ministerstvo vnitra pro své orgány průkazy, které opravňovaly majitele ke vstupu do tábora nucené práce. Velitel tábora dostal přesné informace o vzhledu těchto průkazů. Byly zhotoveny ze slabého kartonu bleděmodré barvy, text na nich měl černou barvu se šedým podtiskem a malým československým státním znakem. Každý průkaz měl své evidenční číslo. Na levé straně se nacházela fotografie majitele o rozměrech 3 x 4 cm, na níž byla část malého kulatého úředního razítka, jehož konec pokračoval na papíře průkazu. Tyto i následující informace nebyly určeny pouze pro tábory nucené práce v Českých Budějovicích, ale pro všechny TNP v Československu.

Pokud osoba vlastnila takovýto průkaz, měla do celého TNP volný přístup. Pověřené orgány pak prováděly prohlídky a šetření a zároveň mohly na místě kdykoliv žádat o vysvětlení. Při příchodu se samozřejmě musely vždy ohlásit u velitele tábora, případně jeho zástupce, pokud byl velitel mimo dosah tábora. Bez vyzvání se pak vždy prokázaly legitimací opravňující ke vstupu do TNP. Povinností velitele bylo, aby si poznamenal evidenční číslo průkazu a jméno osoby, která průkaz předložila. Velitel pak provedl danou osobu táborem. Tím to však pro velitele tábora nekončilo. Po skončení prohlídky, nejpozději následující den musel velitel poštou podat „Důvěrnou“ písemnou zprávu. V tomto hlášení uvedl následující: kdo a kdy prohlídku v TNP vykonal, jakým průkazem se prokázal (číslo a datum vystavení), co bylo zjištěno, co bylo nařízeno, jaká opatření v důsledku nařízení byla již učiněna.

⁶⁸ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zprávy za listopad, prosinec 1949 a leden 1950.

Přímí nadřízení příslušníků SNB a požární inspektoři vstupovali do táborů v rámci svých správních obvodů z moci svého úřadu. V TNP dohlíželi na výkon služby příslušníků SNB, byli oprávněni činit nutná opatření k zjednání nápravy a pořádku.

Příslušníkům SNB/StB, uniformovaným a kriminálním složkám byl vstup umožněn pouze v rámci služebních záležitostí a bylo jejich povinností oznámit důvod „návštěvy“ veliteli tábora.

Orgánové lidovlády, což byli předsedové KNV, ONV a bezpečnostní referenti NV, směli vykonávat přehlídky, které se týkaly zdravotního a vyživovacího stavu chovanců, zjišťovali vhodnost pracovního nasazení. Také naslouchali stížnostem a přáním chovanců. Prameny bohužel neuvádějí, do jaké míry se chovancům snažili v jejich přáních vyhovět. Na základě svých poznatků podávali zprávy ministerstvu vnitra.

Úkolem lékaře, který mohl také vstoupit do TNP, bylo v případě nutného ošetření vykonat okamžitě zákrok vedoucí k odstranění problému.⁶⁹ Lékařem v Českých Budějovicích byl MUDr. Bohumír Hnilička, který docházel do tábora pravidelně třikrát týdně a v případě potřeby okamžitě.⁷⁰

Na základě zvláštního povolení ministerstva vnitra mohli do tábora vstoupit členové komisí pro zařazování osob do TNP. Jejich úkolem bylo sledovat morálku chovanců a vyslechnout jejich žádosti a stížnosti. Závěrečnou zprávu pak předali předsedovi KNV, bezpečnostnímu referentu KNV a v neposlední řadě ministerstvu vnitra, které učinilo samo opatření k odstranění nedostatků.

Dodavatelé, řemeslníci, pekaři, řezníci apod. mohli do TNP vstoupit jen s požadovaným zbožím nebo k provedení konkrétní řemeslnické práce. Výše zmíněné osoby převzal strážný, který je zavedl k hospodáři TNP a ten s nimi vyřídil finanční záležitosti. Při práci řemeslníků vždy vykonával dozor strážný. Nesměli totiž přijít do styku s příslušníky tábora, výjimku tvořili pouze chovanci, kteří řemeslníkům pomáhali.

Hasiči se do TNP dostali víceméně pouze, když vypukl požár, povinností požárních komisí však bylo provedení požárně-technické kontroly v doprovodu velitele tábora. Záchranná či pohřební služba mohla se souhlasem velitele vjet do tábora v případě potřeby.⁷¹

---

⁶⁹ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 2, Přípisy ministerstva vnitra týkající se: vstupu do táborů nucené práce – průkazy a všeobecné směrnice, 1949 – 1950.

⁷⁰ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zpráva za listopad 1949.

⁷¹ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 2, Přípisy ministerstva vnitra týkající se: vstupu do táborů nucené práce – průkazy a všeobecné směrnice, 1949 – 1950.

6. ledna 1950 byla zavedena Kniha přehlídek. Záhloví a rubriky jednotlivých stránek byly připraveny podle níže uvedeného vzoru. Tato kniha musela být předkládána přehlížečím orgánům.

Datum přehlídky	Jména a služební působíště přehlížečích	Důvod a výsledek přehlídky, poznatky	Podpis přehlížečícího

72

Prameny se zmiňují i o přehlídce, která se uskutečnila v TNP v Českých Budějovicích. „Dne 23. září 1949 vykonal zástupce ÚV-KSČ s. Rudolf Procházka za přítomnosti krajského tajemníka KSČ s. Čestmíra Janouta a krajského bezpečnostního referenta Antonína Nového z Čes. Budějovic přehlídku TNP I pro muže a TNP II pro ženy v Českých Budějovicích. Připomínky těchto orgánů jsou rovněž zhodnocovány a zjednávána eventuelní náprava.“⁷³

2.14 Povolávání osob zařazených v TNP k vojenské presenční službě a vojenskému cvičení ve zbraní

Mladí muži, kteří byli v den zařazení do vojenské služby už v táboře nucené práce nebo jim nepovolili odklad či nepřerušili zařazení do tábora, museli nastoupit presenční službu ihned po propuštění z tábora. Z tohoto důvodu byli z hlediska armády (branných předpisů) ode dne zařazení k odvodu, ke kterému se však nemohli dostavit, až do dne propuštění z tábora, na trvalé dovolené.

Branci, kteří byli odvedeni ještě před zařazením do TNP a pokud doba jejich zařazení do tábora nepřevyšovala dobu 6 měsíců, tak byli povoláni k nástupu vojenské presenční služby ihned. TNP se ale stejně nevyhnuli, protože ministerstvo vnitra jim pouze odložilo zařazení do tábora, kam museli nastoupit po skončení výkonu vojenské služby.

⁷² ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 2, Přípisy ministerstva vnitra týkající se: zavedení knihy přehlídek TNP, 1949 – 1950.

⁷³ NA, f. Branně bezpečnostní komise ÚV KSČ, kart. 104, Situační zpráva o TNP za III. čtvrtletí 1949 – ku dni 30. září 1949.

Stejným způsobem se postupovalo i u mužů, kteří měli nastoupit vojenské cvičení ve zbrani.

V případě, že by se změnila doba pobytu chovance, který měl po skončení nastoupit k vojenské presenční službě či vojenskému cvičení ve zbrani, bylo povinností velitele tábora oznámit tuto informaci velitelství oblasti.⁷⁴

Následující tabulka uvádí počty mužů, kteří podléhali vojenské branné povinnosti v TNP I v Českých Budějovicích za uvedené tři měsíce. Vždy se počítali pouze muži, kteří v daný měsíc do TNP nastoupili a podléhali branné povinnosti.

LISTOPAD 1949	PROSINEC 1949	LEDEN 1950
20	6	2

75

---

⁷⁴ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 2, Přípisy ministerstva vnitra týkající se: povolávání osob zařazených v TNP k vojenské presenční službě a k vojenskému cvičení ve zbrani, 1949 – 1950.

⁷⁵ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zprávy za listopad, prosinec 1949 a leden 1950.

III. Činnosti a zaměstnanci zajišťující plynulý chod tábora

3.1 Velitel tábora

Velitel tábora byl jmenován ministerstvem vnitra. Zodpovídal za výkon služby v táboře. V případě nepřítomnosti byl zastupován orgánem SNB, který byl pověřen osvětovou výchovou příslušníků tábora. Velitel byl zodpovědný za organizaci a řádný chod všech služeb v táboře. Dohlížel tedy na bezpečnost, kázeň a pořádek. Měl mít přehled o řádném využití pracovních sil z řad chovanců. Zajišťoval rychlé a přesné plnění všech příkazů a nařízení, které vydalo ministerstvo vnitra. Řádně vedl předepsané knihy a záznamy, prováděl evidenci úřední korespondence tábora. Pokud se jednalo o důvěrné či tajné spisy, musel je velitel spolu s důvěrným protokolem a úředním razítkem tábora uschovat na bezpečné místo, aby je tak chránil před případnou krádeží. Prováděl cenzuru pošty a prohlídky poštovních zásilek. S hospodářem tábora dohlížel na hospodářsko-správní službu v táboře a s lékařem na zdravotní stav příslušníků. Vedl dohled nad výkonem služby strážního oddílu, dozorčími orgány a vedoucími pracovních skupin. Denně měl kontrolovat kvalitu stravy, pokud se vyskytly nějaké nedostatky, měl povinnost zajistit jejich odstranění. V důležitých a zásadních otázkách se musel řídit rozhodnutím ministerstva vnitra, kterému podával zprávy o všech důležitých událostech v táboře.⁷⁶

Velitelem ženského tábora byl podporučík Václav Nácál⁷⁷ a velitelem mužského tábora byl štábní strážmistr Jan Štěpánek.⁷⁸

Marta Vágnerová (chovanka TNP II) měla na velitele ženského tábora tento názor: „[...] velitel tábora ppor. Nácál je v zásadě spravedlivý a charakterní člověk[,] a proto že jsem viděla, že skutečně nás chce a vychovával[,] abychom se stali[sic!] neb abychom přišli[sic!] k poznání, že jsme a budeme povijíti[sic!] tábora opět řádnými občany lidově-demokratického zřízení. Tento ppor. Nácál byl přísný, při tom spravedlivý[,] snažil se nám spříjemniti[sic!] pobyt v táboře, nebyl jednostranný a mi[sic!] chovanky jsme pro něho měli[sic!] všechny stejnou cenu[,] a proto jak já

⁷⁶ SOkA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Prozatímní ústavní, kázeňský a výchovný řád pro TNP.

⁷⁷ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 6, Socialistické smlouvy uzavřené mezi osobami zařazenými v TNP s civilními podniky, 1949 – 1950.

⁷⁸ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zpráva za leden 1950.

vím[,] byl nám nápomocen k tomu, abychom po vyjití s[sic!] tábora přišli[sic!] na správnou cestu. Na druhé straně jsem viděla u některých příslušníků jmenovitě u Struhara (osvětový referent, pozn. autorky) a Štěpánka, že toto nejsou orgánové na svém místě a to pro okolnosti, jež jsem již uvedla.⁷⁹ Jako chovanka já osobně i druhé chovanky jsem poznala, že tito dva orgánové mají zájem[,] aby osobnost ppor. Nácala byla nějakým způsobem kompromitována.“⁸⁰ Antonie Novotná (chovanka tábora) uvedla o Nácalovi „[...] náš velitel po dobu mé přítomnosti v TNP je velmi oblíbený a spravedlivý ke všem.“⁸¹

3.2 Ostrahová služba v TNP

Představy vládnoucího režimu o počtu a fungování ostrahové služby v roce 1949 a 1950 byly odlišné. V roce 1949 ještě režim značně kritizoval, že někteří velitelé táborů požadovali nadměrný počet příslušníků pro ostrahovou službu. Podle nich si velitelé nesprávným způsobem vyložili účel TNP, neboť tábory měly vychovávat osoby k práci jako občanské povinnosti a tudíž nebylo možné v žádném případě zaměňovat tábory nucené práce s bývalými koncentračními tábory. Na základě tohoto faktu bylo prováděno střežení tábora. Bylo zahrnuto, aby strážní nosili samopaly. Ostrahová služba měla být vykonávána obchůzkovou a dozorčí službou v objektu celého tábora za pomoci stálých hlídek. Představy vládních činitelů byly dokonce takové, že cílem mravně politické a osvětové výchovy mělo být částečně nebo zcela upuštěno od střežení táborů ostrahovými oddíly, jež měly být nahrazeny pouze dozorčí službou z řad příslušníků SNB. Oddíly měly hlídat chovance pouze v rámci tábora. Při cestě z tábora do práce a zpět byli chovanci střeženi závodními strážemi jednotlivých podniků, kde pracovali. Na základě těchto pokynů byl stanoven následující počet ostrahy:

---

⁷⁹ Ve své výpovědi se Vágnerová o vztahu mezi Struharem a Nácalem vyjádřila takto: „Připomínám, že ještě v době, kdy jsem byla chovanka v TNP[,] vyjadřoval se strážm. Struhar nepříznivě o veliteli tábora[,] prohlášoval[,] že ppor. Nácala musí zničit a k celému vyobrazení chci říci, že poměr [byl] nepřátelský mezi velitelem a strážm. Stuharem[,] neboť strážm. Struhar se před ostatními chovankami svým poměrem k veliteli netajil.“

⁸⁰ ABS, 304-66-2, Marta Vágnerová – protokol.

⁸¹ ABS, 304-66-2, Antonie Novotná – protokol.

Kapacita tábora	Stav ostrahy
do 200 osob	1 + 4
do 400 osob	1 + 1 + 6
do 600 osob	1 + 1 + 8
do 800 osob	1 + 1 + 10
do 1000 osob	1 + 1 + 12

82

Ze statistických údajů víme, že k 31. prosinci 1949 vykonávalo ve všech táborech ostrahovou službu 297 příslušníků SNB, v zemích českých to bylo 214 a na Slovensku 83. Tyto počty však najednou začaly být vzhledem k charakteru jednotlivých táborů a k primitivním bezpečnostním opatřením považovány za nedostatečné a z tohoto důvodu byla ostrahová služba shledána nevyhovující. Najednou začalo „strůjcům“ táborů vadit, že objekty jsou oploceny pouze jednoduchým ostnatým drátem. Dříve prosazovaná obchůzková a dozorcí služba přestala vyhovovat, protože najednou objekty ani oplocení nebyly pod stálým a nepřetržitým dozorem. „Bezpečnost“ táborů byla označena pouze za symbolickou a ne za praktickou a spolehlivou. Kritizováno bylo i časté střídání (po dvou měsících, někdy i dříve) ostrahové služby a nepečlivost výběru jednotlivých příslušníků „hlídacích“ oddílů. Na základě těchto nevhodných výběrů pak docházelo často k zanedbání služebních povinností, nedbalému vykonávání práce, k nadřívání některým chovancům a k poskytování nedovolených nebo zakázaných věcí.

System byl jak z hlediska bezpečnostního tak i organizačního označen za nevyhovující. Bylo nařízeno provedení reorganizace ostrahové služby a mělo dojít ke zřízení zvláštního útvaru pro tyto úkoly.

Daný příklad dokazuje, že i představy vládních činitelů o fungování TNP se v průběhu času měnily a docházelo tak k větším represím vůči třídním nepřítelům a žvlům ohrožujícím lidově demokratické zřízení.⁸³

⁸² SOKA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Zřizování ostrahových oddílů – pokyny.

⁸³ NA, f. Branně bezpečnostní komise ÚV KSČ, kart. 104, Situační zpráva o TNP za rok 1949.

3.2.1 Ostrahová služba v TNP I

V tomto táboře vykonávali ostrahovou službu příslušníci SNB, které do těchto funkcí přiděloval OV-NB. Ostrahový oddíl tvořil jeden velitel a šest strážných. Tento počet byl stanoven na základě velikosti a zastavené plochy tábora. Pokud by se zvýšil stav chovanců, došlo by i k přiměřenému zvýšení počtu strážných. Ostrahový oddíl byl během výkonu služby podřízen veliteli tábora a všem představeným velitelům SNB. Ostrahová služba se vztahovala na obvod TNP a strážní služba byla vykonávána u vchodu do tábora.

Každý příslušník ostrahového oddílu měl svou výzbroj a výstroj, kterou tvořil opasek s pistolí a čistý nezávadný stejnokroj přiměřený počasí. Příslušník SNB, jež nastupoval službu, musel být vždy řádně oholen. Jeho chování bylo za každé situace vojenské.

Hlavním úkolem ostrahového oddílu bylo pečovat ve dne i v noci o bezpečnost tábora. Znemožnit chovancům zakázaný styk s osobami mimo tábor a především zabránit vstupu nepovolaným osobám do tábora. S tím samozřejmě souvisela přísná a detailní kontrola příchozích a odchozích, dále také kontrola vynášení věcí, které patřily táboru. Též jakékoliv donášení předmětů do tábora chovancům bylo přísně zakázáno. Neznamenal to ovšem, že by chovance nemohl nikdo navštívit, avšak i při této návštěvě, která se odehrávala v místnosti určené pro tuto „příležitost“, byl vždy přítomen strážník. Kromě osob a věcí měli „hlídači“ dohlížet na vězení a celý objekt s kanceláři, zvláště pak na místnost, ve které byla uložena táborová pokladna. Středem zájmu strážníků mělo být i skladiště, v němž se nacházela výstroj pro chovance. V neposlední řadě bylo povinností strážníků zabránit chovancům při jejich případném pokusu o útěk.

V čele ostrahového oddílu stál velitel, který vzhledem k nižšímu počtu chovanců vykonával také službu dozorcího tábora, a proto byl ve službě pouze v denních hodinách. Jeho hlavním úkolem bylo řídit ostrahovou službu, která byla vykonávána ve dvou skupinách po třech příslušnících SNB, kteří se během dne střídali. Služba jim začínala vždy ráno v 7.30 hodin. Velitel zapisoval službu každý den do služební knihy. Každému příslušníkovi ostrahy rozdělil službu po třech hodinách tak, aby vykonával tři hodiny hlídku u vchodu do tábora, tři hodiny působil jako pohyblivá hlídka v táboře a tři hodiny odpočíval. Na ranní hodiny pak určil jednoho strážného, který měl v případě

potřeby předvádět chovance k lékařskému vyšetření do ONP nebo do nemocnice a odnášet služební poštovní zásilky.

Pokud velitel ostrahy plnil zároveň funkci dozorčího tábora, měl hned několik úkolů. Při nástupu ostrahové služby musel poučit příslušníky o řádném výkonu služby. Kontroloval velitele světnic a baráků, zda řádně udržovali pořádek, kázeň a čistotu. Pokud tak nečinili, dohlížel na to, aby byla sjednána náprava. Dále dohlížel na vydávání stravy, především zajišťoval, aby příslušnou stravu dostali i nepřítomní a nemocní chovanci. Jeho dalším úkolem bylo odevzdat potrestané chovance do vězení a dohlížet na výkon jiných kázeňských trestů. Samozřejmě byl přítomen při všech nástupech a služebních výkonech v táboře. Také dohlížel na táborovou stráž a během noci prováděl občasně kontroly. Jeho další povinností bylo kontrolovat, aby nedocházelo ke krádežím a nebyly poškozovány táborové věci. V neposlední řadě přijímal přihlášky k raportu a předváděl příslušníky tábora veliteli TNP k raportu. V nepřítomnosti příslušných táborových orgánů byl pověřen řízením tábora a následným hlášením veliteli TNP, kterému hlásil také všechny záležitosti týkající se ostrahové služby. V případě, že nevykonával jiné zaměstnání, byl k zastížení ve služební místnosti ostrahového oddílu.

Dalším článkem ostrahové služby byla hlídka, která se pohybovala uvnitř tábora. Střežila obvod tábora a zabraňovala pokusům o útěk chovanců přes ohradu tábora. Ve stanovenou dobu prováděla budíček. Musela také dohlížet na ranní a večerní hygienu příslušníků tábora. Měla na starosti pracovní skupiny, především jejich včasný nástup do práce a pomáhala při převzetí pracovních skupin po návratu ze zaměstnání zpět do tábora. Po večerce chodila vždy na kontrolu po ubikacích a zjišťovala, zda je na „pokojích“ klid, jestli jsou vyhaslá kamna, zhasnuté světlo a správný počet chovanců. V nočních hodinách střežila tábor, aby nedošlo k jeho napadení zvenčí nebo ke spiknutí chovanců. V případě, že by došlo k vypuknutí požáru v táboře, vyhlášovala poplach. Návštěvy chovanců probíhaly výhradně za její účasti, přičemž důkladně poslouchala jejich rozhovor, aby zamezila domlouvání se a dalším rozhovorům, které se netýkaly rodinných záležitostí. Též kontrolovala, aby chovanci nedostávali žádné předměty přes ohradu táborového prostoru.

Stálá hlídka u vchodu do tábora kontrolovala, aby žádná osoba nevkročila do tábora bez dovolení a neoprávněně. Ve dne uzamkla vchod podle potřeby, v noci byl pak vchod zamčený permanentně. Pokud chtěl pustit do tábora představený, kterého strážník neznal, bylo jeho povinností ho vojenským a slušným způsobem legitimovat a pořídit o tom zápis podle pokynů velitele ostrahové služby. Totožnost kontroloval také

u osob, které se vykázaly povolením ke vstupu do tábora, jakož i u návštěv chovanců, které dovedl do služební místnosti ostrahového oddílu. Zde zkontroloval jejich zavazadla a provedl zápis. Stejně jako pohyblivá hlídka měla stálá hlídka na starosti pracovní skupiny. Při odchodu na pracoviště bedlivě střežila, aby chovanci nevynesli z tábora nedovolené předměty, především šatstvo, které by mohli využít v případě plánovaného útěku. Tyto skupiny předala společně s pracovními záznamy vedoucím pracovních skupin z jednotlivých pracovišť. Po návratu ze zaměstnání zkontrolovala chovance a předala je pohyblivé hlídce v táboře. Zároveň shromáždila pracovní záznamy, které odevzdala v služební místnosti ostrahy. Při návratech chovanců z pracovišť, dovolené nebo propustek dbala na to, aby nebyly do tábora doneseny lihoviny, zakázané tiskoviny a především zbraně. Všechny záležitosti, které se během výkonu služby staly, nahlásila veliteli ostrahového oddílu.

Dobu odpočinku trávili příslušníci ostrahové služby v služební místnosti, popřípadě ve vedlejší místnosti určené pro odpočinek a během noci obsluhovali telefon. Pro případ poplachu museli být vždy připraveni k okamžitému nástupu do služby. Vzdalovat se z tábora z důvodu, které se netýkaly služby, bylo zakázané.

Pokud by došlo k ohrožení tábora požárem, měla za úkol skupina, která konala službu, provést všechna preventivní opatření a neprodleně telefonicky přivolat požární službu hasičů a informovat velitele ostrahové služby. Dále požádat o pomoc nejbližší stanice SNB a OV-NB v Českých Budějovicích, popřípadě stanice SNB, které jsou nejbližší Českým Budějovicím.

V případě, že by došlo k ohrožení tábora v nočních hodinách vzbouřením chovanců či napadením a nebyl by přítomen velitel TNP a situace by byla pro ostrahovou službu neúnosná, měl povinnost velitel ostrahové služby vyžádat si okamžitou pomoc. Podle povahy a rozsahu hrozícího nebezpečí buď od stanice SNB, OV-NB nebo od vojenské posádky.

Představeným SNB, kteří vykonávali kontrolu ostrahového oddílu, se hlásil kontrolovaný strážný vojenským způsobem a neopomenul nahlásit případné závady zjištěné během výkonu služby.

Veškeré závady, které se přihodily v nočních hodinách, hlásil příslušník ostrahového oddílu veliteli TNP hned, jakmile byl přítomný.⁸⁴

---

⁸⁴ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 8, Pravidla pro ostrahovou službu v TNP České Budějovice, leden 1950.

Nyní následují konkrétní jména příslušníků ostrahového oddílu v mužském táboře v Českých Budějovicích. Tyto údaje jsou čerpány ze situačních zpráv, takže je možné uvést i změny, které od listopadu 1949 do února 1950 proběhly. Nejprve byl velitelem ostrahového oddílu vrch. strážm. Ladislav Krupička a jedním z členů vrch. strážm. Jan Lejsek. Tito dva se však podle situační zprávy za listopad 1949 neosvědčili, a tak byli vyměněni a odešli na svou kmenovou stanici. Od listopadu tedy tvořil ostrahový oddíl velitel vrch. strážm. Antonín Červíček, dále členové šstrážm. Václav Klabouch, šstrážm. Emil Svoboda, vrch. strážm. Josef Ambrož, vrch. strážm. Emil Pirgl a vrch. strážm. Josef Mileret, který byl však od 15. listopadu nemocný. V prosinci došlo pouze k jedné změně, vrch. strážm. Josef Ambrož odešel ze zdravotních důvodů na svou kmenovou stanici. Vrch. strážm. Josef Mileret byl i nadále nemocný. V lednu přibyli tři noví členové: vrch. strážm. Josef Klimeš, vrch. strážm. Oldřich Šnajder a šstrážm. Ludvík Flaška. Josef Mileret byl stále nemocný. Vrch. strážm. Emil Pirgl byl přemístěn 14. ledna na stanici NB Čtyři Dvory a Václav Klabouch byl taktéž přemístěn, ale ke KV-NB spojovací četě v Českých Budějovicích. V únoru tvořili ostrahový oddíl čtyři členové: vrch. strážm. Antonín Červíček (velitel), vrch. strážm. Jan Vondruška, vrch. strážm. Josef Klimeš a šstrážm. Ludvík Flaška.⁸⁵

Bližší informace o ostrahovém oddílu z ženského tábora se nedochovaly. Prameny pouze hovoří o tom, že ostrahové oddíly obou táborů (TNP I a TNP II) byly zrušeny 28. února 1950.⁸⁶

3.2.2 Útěky

Pokud došlo k útěku chovance, měl velitel povinnost tuto skutečnost neprodleně nahlásit komisi, která osobu do tábora zařadila, a ministerstvu vnitra. Poté za pomoci nejbližšího velitelství Sboru národní bezpečnosti zahájili po uprchlém pátrání. Pokud byla osoba dopadena, byla dodána zpět do tábora a zařazena do třetí táborové třídy. Velitel měl po tomto incidentu povinnost podat komisi návrh, aby byla útěkáři doba pobytu prodloužena.⁸⁷

---

⁸⁵ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zprávy za listopad, prosinec 1949 a leden, únor 1950.

⁸⁶ NA, f. Branně bezpečnostní komise ÚV KSČ, kart. 103, Situační zpráva o TNP ke dni 31. ledna 1950.

⁸⁷ SOKA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Prozatímní ústavní, kázeňský a výchovný řád pro TNP.

„Jména osob na útěku a jejich popis vysílal pod krycím označením TNP rozhlas, stanice Sboru národní bezpečnosti a národní výbory v místě jejich bydliště obdržely příkazy a výzvy k pátrání. Správa TNP na ministerstvu vnitra si však stěžovala na liknavé plnění příkazů příslušníky bezpečnosti a na naprostou nečinnost národních výborů. Dopadení byli vysíláni do táborů v Pardubicích a v Brně, později i ve Svatém Janu pod Skalou.“⁸⁸

V mužském táboře byla situace, co se týká útěků následující: 15. listopadu uprchl Jan Glossig přímo z tábora. O pět dní později ho následoval Bohuslav Potůček, který uprchl v době propustky. Oba byli dopadeni a dáni do soudní vazby.

V prosinci se o útěk pokusilo 5 chovanců, z toho 3 byli dopadeni. Miroslav Fojtíček utekl z pracoviště 8. prosince, již 11. prosince byl zpět v táboře. Antonín Hospodářský se pokusil o útěk 14. prosince v pracovní době, o pět dní později se vrátil do TNP a již 21. prosince byl přemístěn do TNP v Pardubicích. Dalším útekářem byl Josef Konůpka, který utekl 14. prosince a hned druhý den byl dopaden a předán do soudní vazby. Také František Jeřábek a Antonín Prokeš se rozhodli utéct z pracoviště. Matematicky tedy vychází, že oni jsou ti dva, kteří nebyli v prosinci chyceni. Nakonec však byl Antonín Prokeš již v lednu do tábora vrácen a také František Jeřábek musel být nakonec dopaden, protože v únorové zprávě při likvidaci tábora byl zapsán v abecedním seznamu všech chovanců. U Františka Jeřábka je navíc poznámka, že se nacházel v soudní vazbě a Antonín Prokeš byl propuštěn z tábora 8. února 1950 na zákrok StB.

V lednu uprchli dva příslušníci z pracoviště, další den však byli dopadeni a přesunuti do TNP v Pardubicích. Jednalo se o Arnošta Hlaváčka a Miroslava Šikla.

Únor byl vzhledem ke zrušení tábora nejspíš příliš krátký, a tak se nikdo o útěk nepokusil. Přesto však máme možnost se z únorové zprávy dozvědět ještě o jednom útěku. Již 18. října utekl Milan Harvan a útěk se mu s největší pravděpodobností podařil, protože je u jeho jména poznámka, že byl přeřazen do TNP Sv. Jan pod Skalou kmenově, což znamenalo, že se nenacházel v době „stěhování“ v táboře.

Na základě výčtu jednotlivých útěků a především skutečnosti, že příslušníci utíkali především v pracovní době, si můžeme vytvořit představu, jak „moc“ byli příslušníci v podniku (podnicích), ze kterých utekli, hlídáni. U těchto útekářů však

---

⁸⁸ K. Kaplan, *Tábory nucené práce v Československu v letech 1948-1954*, Praha 1992, s. 93.

bohužel není uvedeno, v jakých podnicích konkrétně pracovali, je tam vždy pouze poznámka, že utekli z vysunutého pracoviště.⁸⁹

3.3 Peněžně-účetní a pokladní záležitosti

O tom, jak správně vykonávat účetní a pokladní služby v TNP, je dostatek materiálu. V pramenech je zachován i pokladní deník TNP I (pro muže). Jeho využití je ovšem komplikované, mj. pro jeho nepřehlednost.

Nejprve je důležité uvést, jak fungovalo hospodářství tábora. Předpisy pro jeho fungování byly všeobecné a platily tudíž pro všechny tábory. Peněžní hospodářství bylo propojeno s hospodářstvím státním. Udržovací náklady měly být hrazeny z platů chovanců. Vyšší investiční náklady hradilo ministerstvo vnitra. Platby se prováděly šekovou službou poštovní spořitelny, vlastním šekovým účtem tábora a ve výjimečných případech v hotovosti. K těmto účelům měl každý tábor vlastní šekový účet u Poštovní spořitelny v Praze. K vedení peněžního hospodářství měl tábor k dispozici účetního a pokladníka, jež byli pověřeni ministerstvem vnitra. Ministerstvo však dovolilo, že v případě potřeby mohli být velitelem tábora přiděleni účetnímu a pokladníkovi pomocné síly z řad příslušníků tábora, kteří měli alespoň částečné znalosti účetnictví. V případě TNP v Českých Budějovicích se prameny o žádném pomocníkovi pro účetnictví nezmiňují.

Pokladník a účetní museli stejně jako dnes, vykonávat svou práci přesně, svědomitě a samozřejmě nezištně. Jejich výkonem nesměla trpět státní správa, ale ani příslušníci tábora. Za výkon své funkce byli plně odpovědní státu.

Za vedení pokladny byl kromě pokladního zodpovědný také velitel tábora. Pokud měl tábor menší počet příslušníků, mohl funkci pokladního zastávat hospodář.⁹⁰ Tak tomu bylo i v Českých Budějovicích v mužském táboře, kde funkci hospodáře vykonával vrchní strážmistr Tomáš Vaněk.⁹¹ Jaké byly povinnosti pokladníka (v „našem“ táboře se tedy jedná o hospodáře)? V pokladně směl nechávat nejvíce 10.000 Kčs, zbylé peníze, které tuto částku převyšovaly a nebyly určeny k okamžité útratě,

---

⁸⁹ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zprávy za listopad, prosinec 1949 a leden, únor 1950.

⁹⁰ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 3, Dočasné směrnice ministerstva vnitra pro hospodářskou a správní službu v TNP, díl V., 1948 – 1949.

⁹¹ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zpráva za leden 1950.

musely být odvedeny na vlastní šekový účet tábora. Přijímat peníze do pokladny nebo je z ní vyplácet, směl pokladník pouze na základě písemného rozkazu podepsaného velitelem tábora. Jestliže provedl výplatu nebo příjem, bylo jeho povinností tuto skutečnost ihned zapsat do pokladního deníku. Pokladník odpovídal za veškeré peníze a cennosti uložené v pokladně. Musel také evidovat a uschovávat úřední tiskopisy (šeky, poštovní poukázky, stvrzenky na uvěřené jízdné, které se v pramenech také zachovaly). Pokladna musela mít dva spolehlivé zámky, přičemž jeden klíč měl pokladník a druhý účetní nebo jiný orgán tábora, kterého zmocnil velitel. O převzetí klíčů měl být pořízen jednoduchý záznam, ve kterém držitelé klíčů svým podpisem potvrdili jejich převzetí. Aby byla bezpečnost co největší, nesměly se oba klíče dostat do rukou jedné a též osoby. V případě, že došlo ke ztrátě klíče, bylo jejich povinností nahlásit to neprodleně ministerstvu vnitra, které zařídilo výměnu zámků. Do pokladny bylo zakázáno ukládat peníze a cennosti zaměstnanců tábora, pokud nebyly zaúčtovány v pokladním deníku.

Další důležitou osobou, která zodpovídala za hospodářství tábora, byl účetní.⁹² V mužském táboře vykonával tuto pozici vrchní strážmistr František Veber.⁹³ Jeho úkolem bylo přezkušovat a upravovat veškeré účetní doklady, které byly táboru předloženy k proplacení nebo k provedení příjmu. Podílel se na vydávání platebních a příjmových rozkazů. Vypočítával mzdy příslušníkům zaměstnaných v táboře. Chovanci byli ve většině případů zaměstnání mimo tábor, takže jejich mzdy měli na starosti účetní jednotlivých podniků, kde pracovali. Účetní tábora dále prováděl zaúčtování příjmů a výdajů do hlavní peněžní knihy. Byl účasten při kontrole pokladny, stravního, materiálového a spotřebního hospodářství. Pokud během svého počínání narazil na peněžní či materiálové nesrovnalosti, bylo jeho povinností hlásit neprodleně tuto skutečnost veliteli tábora. Sestavoval měsíční výkaz příjmů a výdajů tábora a výkaz deposit. Mohl pomáhat pokladníkovi s uzávěrkou pokladny tábora. V případě potřeby navrhoval veliteli tábora zavedení vhodných pomocných účetních i materiálových záznamů pro účelnější a přehlednější hospodaření. Vedl účetní záznamy, které byly nezbytné pro řádný výkon účetní služby.⁹⁴

I účetní a hospodáři TNP měli své porady a školení. O jedné z nich se dochovala i zpráva. Pracovní porada se uskutečnila 23. a 24. ledna 1950 v zasedací místnosti

---

⁹² ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 3, Dočasné směrnice ministerstva vnitra pro hospodářskou a správní službu v TNP, díl V., 1948 – 1949.

⁹³ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zpráva za leden 1950.

⁹⁴ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 3, Dočasné směrnice ministerstva vnitra pro hospodářskou a správní službu v TNP, díl V., 1948 – 1949.

ministerstva vnitra v Praze. Této porady se měli zúčastnit všichni hospodáři a účetní všech TNP ovšem z řad stálých zaměstnanců. V případě, že funkcí hospodáře či účetního byli výpomocně pověřeni příslušníci tábora, musel se porady účastnit velitel tábora nebo jeho zástupce. Na poradě byl probírán výklad směrnic pro jednotlivé obory hospodářsko-správní služby v TNP. Na závěr porady mohli hospodáři a účetní sami přispět zlepšovacím návrhy na podkladě dosavadních zkušeností.⁹⁵

Pro lepší představu jsou uvedeny některé druhy příjmů a výdajů, které byly spojené s chodem tábora. Mezi výdaje patřily například mzdy a pojistné zaměstnanců tábora, nákup spotřebního materiálu a inventárních předmětů pro účely tábora, nákup vnitřního movitého zařízení, opravy a úpravy spojené s chodem tábora, dále spotřeba za elektrickou energii a vodu, náklady na dopravu.

Příjmy zahrnovaly: náhrady udržovacích výloh, které platili chovanci na ubytování a stravování, náhrady příslušníků za poškozené zařízení, dary závodních rad podniků, kde byli chovanci zaměstnáni.⁹⁶

3.4 Správní personál

Tito zaměstnanci nepocházeli z řad příslušníků tábora, ale byli to svobodní lidé, pro něž byla práce v táboře zdrojem obživy. Dané údaje platily za listopad 1949 – únor 1950. Je dost pravděpodobné, že níže zmiňovaná zaměstnání vykonávaly ty samé osoby i v září a říjnu, ale jelikož se nedochovaly situační zprávy za tyto měsíce, tak to s jistotou říci nelze. Velitelem TNP I od listopadu 1949 do února 1950 byl štrážm. Jan Štěpánek, jeho zástupcem vrch. strážm. Jan Kubálek. Osvětovým instruktorem byl štrážm. Jaroslav Struhar, kterého propustili 14. ledna 1950, a od tohoto dne nebyl do této funkce nikdo oficiálně jmenován. V některých táborech měl osvětový instruktor i svého pomocníka, v mužském táboře v Českých Budějovicích tomu tak nebylo. Tábor dále potřeboval hospodáře, jímž byl vrch. strážm. Tomáš Vaněk, který zároveň zastával funkci správce skladu.⁹⁷ Kuchařem v mužském táboře byl Skřivánek.⁹⁸ Funkci účetního

---

⁹⁵ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 2, Přípisy ministerstva vnitra týkající se: služby hospodářsko-účetní v TNP, 1949 – 1950.

⁹⁶ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 3, Dočasné směrnice ministerstva vnitra pro hospodářskou a správní službu v TNP, díl V., 1948 – 1949.

⁹⁷ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zprávy za listopad, prosinec 1949 a leden, únor 1950.

⁹⁸ ABS, 304-66-2, Jan Štěpánek – zápis.

zde vykonával vrch. strážm. František Veber. Vedoucího polního hospodářství vykonával Vojtěch Paleček, který byl 15. února 1950 propuštěn. Pro činnost tábora byla také potřebná přítomnost lékaře. Tohoto povolání se zde ujal Bohumír Hnilička. Pracovaly zde také dvě ženy, Květoslava Náclová pracovala jako administrativní kancelářská síla a Vlasta Koktová vykonávala proviantní funkci (starala se o jídlo, sklady). S těmito dvěma ženami byl rozvázán pracovní poměr 28. února 1950. Byla zde ještě funkce topiče prádelny, ale není uvedeno jeho jméno. Na základě pramenů však víme, že se prádelna nacházela v TNP II, bohužel situační zprávy z ženského tábora se v archivech nalézt nepodařilo, takže bližší informace poskytnout není možné.⁹⁹

3.5 Dozorčí personál z řad příslušníků tábora

Vedoucího baráku z řad vzorně se chovajících příslušníků patřících do první táborové třídy určoval vždy velitel tábora. Vedoucí byl zodpovědný za naprostý pořádek, kázeň a čistotu v baráku, který spadal do jeho kompetence.

Dále velitel tábora určoval vedoucího světnice, který patřil do první nebo druhé táborové třídy a zároveň jeho chování odpovídalo předpisům. Tato osoba byla zodpovědná za správný „chod“ určené světnice.

Velitel také mohl ustanovit z řad příslušníků první a druhé třídy vedoucího pracovní skupiny. Chovanci museli vedoucího skupiny poslouchat. Vedoucí byl zodpovědný za pořádek, kázeň a řádné provedení prací, které byly dané skupině uloženy. Před odchodem na pracoviště musel přezkoušet výstroj, u dozorčího tábora převzal pracovní záznam a odebral se se skupinou do práce. Odchod a příchod byl povinen hlásit dozorčímu tábora. Denně domlouval se zaměstnavatelem, jaké množství práce musí jeho skupina vykonat. Dohlížel na pracovní skupinu při práci a na cestě do práce i zpátky. Dohlížel, aby členové skupiny při práci dbali na svůj oděv a pracovní nářadí. Řádně vedl pracovní záznam, který předal po návratu z práce dozorčímu tábora.¹⁰⁰

---

⁹⁹ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zprávy za listopad, prosinec 1949 a leden, únor 1950.

¹⁰⁰ SOkA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Prozatímní ústavní, kázeňský a výchovný řád pro TNP.

IV. Zařazení příslušníků TNP do pracovního poměru

Pokud byli chovanci zařazováni do pracovního poměru, muselo být vše řádně zaevidováno. Na základě této evidence jsou v pramenech k dispozici výkazy ryzích mezd, pracovní příkazy, prohlášení (určené pro podniky zaměstnávající příslušníky TNP), výplatní listiny. Dochované prameny, které se týkaly pracovních záležitostí chovanců, nám přináší také svědectví o tom, že skutečně existoval i ženský tábor, ač je na archivní prameny velice „chudý“. Zachovalo se několik čestných pracovních závazků, které uzavíraly ženy z TNP II, že se skutečně jednalo o ženský tábor, dokládá razítko na těchto smlouvách. Některé tiskopisy jsou vyplněné ručně, jiné na psacím stroji (v přílohách této diplomové práce jsou některé ukázky těchto dokumentů).¹⁰¹

Zařazení do tábora nucené práce na základě zákona č. 247/48 Sb. nemělo být trestem, ale pouze opatřením, které mělo dané jedince donutit pracovat v táboře nebo mimo něj. Z tohoto důvodu sem měly být zařazovány osoby vyhýbající se práci, ohrožující lidově demokratické zřízení a hospodářský život. Hlavní povinností chovanců tedy bylo napomáhat svou prací ke splnění jednotného hospodářského plánu.¹⁰²

Velitel měl za úkol nově dodaného příslušníka tábora co nejdříve začlenit do pracovního procesu. Provedl výslech příslušníka a měl možnost nahlédnout do jeho osobního listu, aby zjistil, k jaké práci se nově dodaný jedinec hodí. Při této příležitosti přihlížel k jeho tělesným a duševním schopnostem, vzdělání, předchozímu zaměstnání, praxi a zdravotnímu stavu. Velitel mohl příslušníka zařadit na práci v táboře nebo mimo něj. Při výběru však musel velitel nejprve dávat přednost požadavkům národních podniků a zaměstnáním, které byly zřizované státem a vedly ke splnění jednotného hospodářského plánu. Teprve až poté si mohl nechávat pracovní síly pro tábor.

4.1 Chovanci pracující přímo pro tábor

Pro přiblížení každodenního běhu tábora je podstatné, jak fungoval pracovní-právní vztah příslušníka, který vykonával práci pro přímé účely tábora. Velitel tábora

---

¹⁰¹ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 3, Dočasné směrnice ministerstva vnitra pro hospodářskou a správní službu v TNP, díl IV., 1948 – 1949.

¹⁰² ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 5, Informační sdělení a pokyny pro podniky, závody a pracoviště, které zaměstnávají chovance TNP, 1949.

vyhotovil pracovní příkaz ve dvojitým vydání. Tyto příkazy předal účetnímu, který tam doplnil údaje týkající se výměru mzdy. Účetní stanovil výši mzdy na základě vyhlášky ministerstva sociální péče s ohledem na to, jakou pozici měl příslušník vykonávat. Na jedné straně měl sledovat všechna hlediska, která umožňovala stanovení nejvyšší sazby mzdy (zápočet předchozí pracovní doby ve stejném pracovním oboru, mzdové příplatky všeho druhu). Na druhé straně však byl povinen zjišťovat i okolnosti, které podle vyhlášky znemožňují stanovení nejvyšší mzdy (například pracovní způsobilost po stránce tělesné i duševní) a tyto okolnosti pak poznamenat do pracovního příkazu. Každému zaměstnanci účetní tábora založil „likvidační účet mzdy“. Tento tiskopis obsahoval osobní data zaměstnance a data pracovního přidělení, která byla zapsána také v „pracovním příkazu“. Dále obsahoval likvidační účet mzdy stanovenou výši platu a náležitosti důležité pro výpočet daně ze mzdy a pro srážku a odvod národního pojištění, které musel tábor za své zaměstnance odvádět ode dne uzavření pracovního poměru. Účetní musel zaměstnancům vést také „likvidační účet táborových srážek“, který obsahoval výši úložného, kapesného a výživného. Příslušník zaměstnaný v táboře musel vést evidenci o svém pracovním výkonu v tzv. „pracovním záznamu“, do něhož zapisoval denně vykonanou práci a jenž sloužil jako podklad pro výpočet mzdy.¹⁰³

Na základě přístupných situačních zpráv víme, že pro TNP I pracoval z řad chovanců Antonín Mašek, kterému však byl pobyt v TNP od 15. 12. 1949 přerušen, a proto místo něho nastoupil Miloš Roule. Jelikož je uvedeno, že Roule zastával funkci vedoucího stavu, lze předpokládat, že tuto funkci vykonával i Antonín Mašek. Miloš Roule vykonával tuto funkci až do úplné likvidace tábora, zatímco ostatní chovanci už byli mezitím převáženi do jiných táborů. Další údaje o příslušnících, kteří pracují pro tábor, už jsou v situačních zprávách vyjádřeny pouze číselně. Jedná se o jednoho kuchaře, zedníka a tesaře, kteří pracovali přímo v TNP, dále byl z řad chovanců zaměstnán v táboře jeden účetní, druhý účetní (příslušník tábora) pracoval v soudní vazbě.¹⁰⁴

Pro zpřehlednění lze využít tabulky, která obsahuje přehled odborné síly z řad příslušníků, kteří by podle vedení tábora mohli být použity z hlediska svého zaměření pro potřebu práce v táboře nebo v jiných podnicích.

---

¹⁰³ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 3, Dočasné směrnice ministerstva vnitra pro hospodářskou a správní službu v TNP, díl IV., 1948 – 1949.

¹⁰⁴ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zprávy za listopad, prosinec 1949 a leden, únor 1950.

Odborné zaměření	Počet příslušníků	Odborné zaměření	Počet příslušníků
Účetní	2	Knihař	1
Skladník	1	Řezník	7
Obuvník	1	Kartáčník	1
Kuchař	1	Brašňář	1
Zedník	1	Mechanik	1
Tesař	1	Zámečnick	1
Truhlář	3	Klempíř	1
Řidič auta	2	Elektrotechnik	1
Pekař	4	Zahradník	2
Laborant	1	Chemograf	1

Daný přehled a počty příslušníků jsou za měsíc listopad 1949. Pokud porovnáme tyto údaje s prosincem, zjistíme, že přibyli dva řezníci a dva obchodní příručí. V lednu přichází příslušníci, jejichž odborné zaměření dosud v táboře nikdo neovládal, jedná se o svářeče a soustružníka kovů a puškaře.¹⁰⁵

4.2 Chovanci pracující mimo přímé účely tábora

Následující řádky přináší informace o tom, jak fungovalo přikázání příslušníka tábora do práce mimo přímé účely tábora, to znamená do podniků v Českých Budějovicích a okolí. Nejprve jsou uvedena všeobecná pravidla, která při tomto pracovně-právním vztahu platila, pak následují konkrétní podniky, kde pracovali příslušníci TNP I, a čestné pracovní závazky, které podepisovaly ženy z TNP II s příslušnými podniky.

Velitelé TNP chtěli, aby ostatní zaměstnanci podniku pohlíželi na chovance jako na každého jiného pracujícího v případě, že byl spolehlivý a uvědomělý pracovník.

¹⁰⁵ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zprávy za listopad, prosinec 1949 a leden, únor 1950.

Vyhláška ovšem neopomenula dodat, že je důležité mít na paměti, že chovancům byla na dobu pobytu omezena osobní svoboda, a proto byli oproti běžným zaměstnancům pod neustálým dohledem. Vedení podniku mělo za úkol sledovat jejich pracovní výkony, morálku a především jejich postoj k lidově demokratickému zřízení. Výsledky pozorování pak muselo hlásit velitelství tábora nebo osvětovým referentům TNP.

Zaměstnavatel musel dohlížet, aby příslušník TNP neměl na pracovišti možnost osobního a písemného styku se známými či příbuznými. Chovanci pracující mimo tábor měli také zakázáno chodit do restaurací a opatřovat si věci běžné denní potřeby bez vědomí tábora. Návštěvy, dovolené či propustky mohlo povolovat pouze velitelství tábora nikoliv podnik, který dané osoby zaměstnával. Zaměstnavatel se však mohl vyjádřit, zda na základě pracovních výkonů souhlasí s dovolenou chovance či nikoliv, ale konečné rozhodnutí bylo stejně na veliteli tábora.

Podnikům bylo doporučováno, aby přijímaly po propuštění příslušníky TNP do trvalého pracovního poměru. Režim tím chtěl dokázat, že i tito lidé se mohou v dané společnosti dobře uplatnit, pokud se budou chovat dle pravidel.

Pozitivní motivací sloužící k převýchově byly odměny za mimořádné výkony, práci přesčas, práci na brigádách apod. Avšak i tyto odměny a uznání byly udělovány pouze na základě vědomí velitelství tábora.

Dopravu chovanců do zaměstnání a zpět do tábora zajišťoval podnik, který je zaměstnával. Způsob dopravy a „hlídání“ chovanců během cesty byl vždy výsledkem vzájemné dohody mezi velitelstvím TNP a daným podnikem.

Při práci, která ohrožovala zdraví pracujících, měl zaměstnavatel povinnost poskytnout chovancům (zaměstnancům) ochranné prostředky. Zaměstnavatel byl také povinen dodat potřebné pracovní náradí nebo zvláštní oděv, pokud to daná práce vyžadovala.

Podniky dále musely zajišťovat pracovníkům zdravotní prohlídky. Výsledky prohlídek chovanců předkládal závodní lékař velitelství TNP pro jejich táborového lékaře. Oba lékaři pak prováděli výběr nově zařazených příslušníků a stanovili jejich pracovní klasifikaci, na jejímž základě se řídilo zařazení chovance na pracoviště. Avšak rozhodnutí o přerušení pobytu nebo propuštění z TNP z důvodu tělesné či duševní neschopnosti měl na starosti pouze táborový lékař.

Kromě zdravotních prohlídek se jednotlivé podniky musely také starat o odbornou výchovu, při níž měly možnost provádět odborné zapracování přímo na pracovišti nebo po dohodě s velitelem v prostorech tábora. Všem příslušníkům TNP se

ihned při nastoupení do práce sdělovalo poučení o ochraně proti úrazům. Každý úraz chovance na pracovišti musel být neprodleně hlášen příslušnému velitelství stanice NB a samozřejmě velitelství TNP.¹⁰⁶

Povinností velitele tábora bylo navštívit podniky, ve kterých pracovali chovanci TNP a zjistit veškeré mzdové, pracovní, naturální, správní, organizační a bezpečnostní záležitosti. Zajímal se o přání podniků týkající se počtu, druhu, kvality pracovních sil, které jednotlivé podniky od tábora vyžadovaly. Na druhé straně zjišťoval pracovní a mzdové podmínky pro zaměstnance (chovance tábora). Velitel mohl přikazovat pracovní síly do podniků pouze v případě, že správa podniků vydala veliteli „prohlášení“ podepsané plnomocnými a odpovědnými činiteli podniku, aniž by cokoliv v tomto dokumentu měnilo v neprospěch tábora nebo jeho příslušníků. Například jedním z bodů byla otázka stravování a způsob úhrady. TNP I a jihočeské plynárny, které zaměstnávaly některé chovance tábora, měly ve smlouvě domluveno, že příslušníci se budou v plynárnách stravovat. Náklady spojené se stravou podnik strhával příslušníkům z jejich platů, v žádném případě nesměl podnik tyto náklady účtovat k „tíži“ tábora. Na základě tohoto prohlášení lze zjistit, že plynárny také zajišťovaly pro příslušníky tábora dopravu do práce a z práce vlastními dopravními prostředky a samozřejmě na vlastní náklady. Opět tyto výdaje nesměly zatěžovat tábor. (Kompletní tiskopis prohlášení obsahující veškeré náležitosti lze nalézt v příloze diplomové práce).

V případě, že chovanci nepracovali pro tábor, musel být vyhotoven „pracovní příkaz“ ve čtyřech vydáních, které odevzdal velitel tábora účetnímu. Dvě vyhotovení pak byla předána správě podniku, třetí patřilo chovanci, který převzetí potvrdil podpisem a čtvrté náleželo dozorcům tábora. Účetní tábora zakládal v těchto případech pouze „likvidační účet táborových srážek“, zatímco „likvidační účet mzdy“ zakládaly jednotlivé podniky. Účetní však sledoval, zda podniky řádně a včas zasílaly mzdy příslušníků v plném rozsahu na šekový účet tábora. Případné nedostatky nebo závady hlásil veliteli tábora.¹⁰⁷

---

¹⁰⁶ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 5, Informační sdělení a pokyny pro podniky, závody a pracoviště, které zaměstnávají chovance TNP, 1949.

¹⁰⁷ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 3, Dočasné směrnice ministerstva vnitra pro hospodářskou a správní službu v TNP, díl IV., 1948 – 1949.

Výše platu chovanců, kteří pracovali pro podniky, byla stanovena na základě mzdové vyhlášky. Národní pojištění v tomto případě tedy odváděl za chovance podnik, pro který pracovali.¹⁰⁸

Každý příslušník tábora byl povinen uhradit z příjmů, které za něj převzal tábor, následující položky: udržovací práce, stravování, ošacení, spotřební materiál pro tábor, náklady spojené se střežením, výchovou, školením v zájmu příslušníků tábora nebo v zájmu plnění zákonných povinností tábora a v neposlední řadě mzdy zaměstnanců z řad příslušníků tábora. Poměrnou část těchto nákladů platil za dobu ode dne příkázání do tábora do dne propuštění z tábora. To znamenalo i za dobu, kdy byl již příkázán do tábora, ale zatím nebyl ještě zaměstnán, i během doby, kterou strávil na dovolené ať již v táboře či mimo něj a v případě útěku také za dobu nedovoleného opuštění tábora až do doby případného dopadení.¹⁰⁹ Pokud uprchl chovanec, který „zanechal“ v táboře nějakou pohledávku, stačilo pouhých 14 dní, během nichž nebyl dopaden, a peníze automaticky propadly státu. Bylo-li to však naopak a uprchl dlužník, čekalo se tři měsíce, zda nebude dopaden. Poté bylo povinností tábora nahlásit danou skutečnost ministerstvu vnitra a požádat o odepsání dluhu. K žádosti musel být připojen likvidační list táborových srážek uprchlého příslušníka.¹¹⁰

Výpočet částky za výše jmenované náklady provedl a zapsal účetní do tiskopisu „náhrada udržovacích výloh“. Tento dokument, který obsahuje způsob výpočtu udržovacích výloh na osobu za den, je také součástí příloh.¹¹¹ Ze situačních zpráv lze zjistit, že průměrná denní náhrada udržovacích výloh v TNP I za jednoho příslušníka v listopadu, prosinci a únoru činila 40 Kčs (v každém měsíci), v lednu to bylo 36 Kčs.¹¹²

Pokud příslušník TNP bral výplatu, kterou nebyl schopen pokrýt výše zmiňované výdaje, stal se z něj dlužník, jehož úkolem bylo co nejdříve daný dluh zaplatit. Stalo-li se, že chovanci vypršela lhůta, kterou musel strávit v táboře, avšak dluh stále nezaplatil, bylo jeho povinností splácet ho „na svobodě“. Pokud ani na svobodě nebyl dlužník schopen kvůli nízkému platu či dlouhotrvající nemoci dluh zaplatit, mohl

---

¹⁰⁸ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 5, Informační sdělení a pokyny pro podniky, závody a pracoviště, které zaměstnávají chovance TNP, 1949.

¹⁰⁹ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 3, Dočasné směrnice ministerstva vnitra pro hospodářskou a správní službu v TNP, díl IV., 1948 – 1949.

¹¹⁰ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 2, Přípisy ministerstva vnitra týkající se: služby hospodářsko-účetní v TNP, 1949 – 1950.

¹¹¹ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 3, Dočasné směrnice ministerstva vnitra pro hospodářskou a správní službu v TNP, díl IV., 1948 – 1949.

¹¹² ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zprávy za listopad, prosinec 1949 a leden, únor 1950.

tábor zažádat ministerstvo vnitra o odepsání dluhu z důvodu nedobytnosti. Avšak k těmto případům docházelo velmi zřídka, protože prameny jasně zdůrazňují: „*K tomu se připomíná, že TNP musí bedlivě sledovati, aby příslušníku TNP dluh nevznikl a vznikl-li již, aby byl vbrzku vyrovnán.*“¹¹³

Dále se chovancům strhávaly položky, které byly součástí likvidačního účtu táborových srážek. Mezi ně patřilo kapesné, úložné a výživné, jejichž detailnější rozpracování je v následujících odstavcích.

Kapesné bylo vypláceno příslušníkům tábora na ruku a sloužilo k uspokojení drobných životních potřeb. Výše kapesného v procentech z příjmů byla stanovena ústavním řádem pro TNP. Pro první táborovou třídu to bylo 15%, u druhé třídy činila tato částka 10% z příjmu a třetí táborová třída měla nejméně 5%. Vyplácelo se zpětně za uplynulý měsíc.¹¹⁴ Velitel tábora mohl výplatu kapesného pozastavit nebo snížit pouze jako důsledek disciplinárního řízení s příslušníkem tábora. V případě, že kapesné nemuselo být použito na úhradu zálohy na výživné (viz níže) rodině příslušníka, obdržel tuto částku v hotovosti z pokladny tábora. Velitel mohl rozhodnout, že se kapesné přičte k výživnému nebo úložnému. Nemohl však rozhodnout o přeúčtování nebo odznamenání či náhradě kapesného, které již bylo chovanci vypláceno.¹¹⁵

V ústavním řádě pro TNP byla stanovena také výše úložného, která byla pro všechny táborové třídy stejná. Bylo to 10% z příjmů.¹¹⁶ V případě přeložení příslušníka do jiného tábora převedl účetní úložné přímo velitelství tábora, do kterého byl přeložen. Pokud propustili chovance z tábora, musel obdržet nejpozději do 30 dnů ode dne propuštění veškeré úložné. Z tohoto důvodu měl každý příslušník zanechat správě tábora adresu, na kterou mělo být úložné zasláno.

Výživné patřilo osobám, o které musel příslušník TNP ze zákona pečovat (manželka, družka, nezletilé děti, rodiče, kteří neměli dostatečný příjem). Zajímavé bylo, že pokud příslušník neměl výše uvedené osoby, o které by musel pečovat, byl velitel tábora oprávněn učinit příjemcem výživného jiného příbuzného, který ho nutně potřeboval a u kterého bylo zjištěno, že si výživné zaslouží. Pokaždé však mohla být příjemcem výživného pouze jedna osoba. Pohledávky veřejné správy, které musel

---

¹¹³ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 2, Přípisy ministerstva vnitra týkající se: služby hospodářsko-účetní v TNP, 1949 – 1950.

¹¹⁴ SOkA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Prozatímní ústavní, kázeňský a výchovný řád pro TNP.

¹¹⁵ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 3, Dočasné směrnice ministerstva vnitra pro hospodářskou a správní službu v TNP, díl IV., 1948 – 1949.

¹¹⁶ SOkA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Prozatímní ústavní, kázeňský a výchovný řád pro TNP.

příslušník platit, měly přednost před všemi ostatními poplatky. Velitel však měl za úkol při úhradě poplatků veřejné správě zároveň přihlížet k sociálním potřebám osoby, kterou musel chovanec finančně zajistit. V takovém případě mohl velitel tábora částku určenou na výživné uhradit i z úložného. Pokud příslušník, který byl zároveň „živitelem“ z tábora uprchl, byla výplata výživného zastavena dnem uprchnutí.¹¹⁷

4.2.1 Podniky zaměstnávající chovance

Nyní již následují konkrétní podniky, pro které příslušníci TNP I pracovali. Byly to – vedle Stavebních závodů v Hluboké nad Vltavou – podniky nacházející se v Českých Budějovicích: Stavební závody, Východočeské plynárny, Měšťanský pivovar, JNV – Komunální podnik, Spojené smaltovny, Hospodářské družstvo, Koh-i-noor pila, Sklo a porcelán NP. A jak již bylo výše zmiňováno, tak někteří příslušníci pracovali přímo v TNP.

Následující tabulka uvádí vzdálenost jednotlivých podniků od tábora a do jaké míry byla tato pracoviště střežena.

Název podniku	Střežitelnost pracoviště	Vzdálenost od tábora
Stavební závody Hluboká n. Vltavou	Dobrá	8 km
Stavební závody Č. B.	Dostačující	3 km
Východočeské plynárny	Dobrá	3 km
Měšťanský pivovar	Dobrá	1 km
JNV – Komunální podnik	Dostačující	2 km
Spojené smaltovny	Dobrá	4 km
Hospodářské družstvo	Dobrá	4,5 km

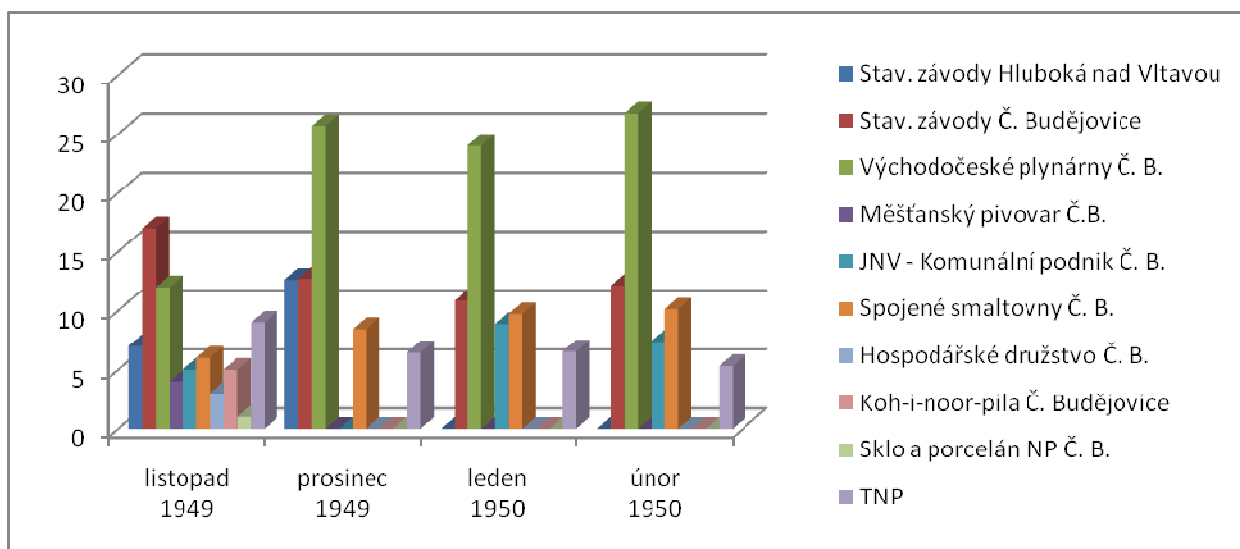
¹¹⁷ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 3, Dočasné směrnice ministerstva vnitra pro hospodářskou a správní službu v TNP, díl IV., 1948 – 1949.

Koh-i-noor Hardtmuth, závod pila	Dobrá	3 km
Sklo a porcelán NP	Dobrá	2 km
TNP I	Dobrá	-

V těchto podnicích pracovali příslušníci tábora během měsíce listopadu. V prosinci, lednu a únoru podle situačních zpráv klesl počet podniků, které zaměstnávaly chovance TNP, na čtyři.

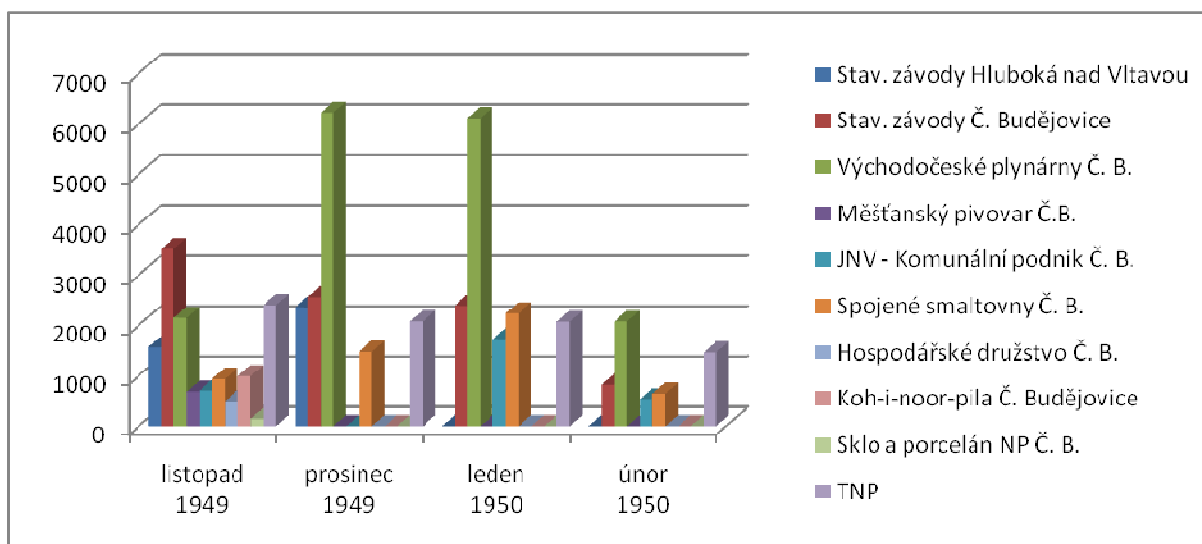
Následující tabulky a grafy představují denní průměr zaměstnaných osob v jednotlivých podnicích a počet hodin odpracovaných během jednotlivých měsíců (listopad 1949 – únor 1950).

Denní průměr zaměstnaných osob				
<i>Název podniku</i>	<i>Listopad</i>	<i>Prosinec</i>	<i>Leden</i>	<i>Únor</i>
Stavební závody Hluboká n. Vltavou	7	12,62	0	0
Stavební závody Č. B.	17	12,72	10,84	12,125
Východočeské plynárny	12	25,68	24	26,75
Měšťanský pivovar	4	0	0	0
JNV - Komunální podnik	5	0	8,87	7,375
Spojené smaltovny	6	8,44	9,73	10,125
Hospodářské družstvo	3	0	0	0
Koh-i-noor – závod pila	5	0	0	0
Sklo a porcelán	1	0	0	0
TNP I	9	6,45	6,54	5,33

Celkový počet hodin odpracovaných během měsíce				
<i>Název podniku</i>	<i>Listopad</i>	<i>Prosinec</i>	<i>Leden</i>	<i>Únor</i>
Stavební závody Hluboká n. Vltavou	1 570	2 358	0	0
Stavební závody Č. B.	3 521	2 564,5	2 394	823,5
Východočeské plynárny	2 150	6 221	6 114	2 078
Měšťanský pivovar	689	0	0	0
JNV - Komunální podnik	705	0	1 729	538,5
Spojené smaltovny	940	1 475	2 240,5	648
Hospodářské družstvo	499	0	0	0
Koh-i-noor-pila	992	0	0	0
Sklo a porcelán	147	0	0	0
TNP I	2 402	2 082	2 072	1 463

Pracovní morálka za listopad a prosinec 1949 byla dobrá, za leden a únor 1950 dokonce velmi dobrá. V listopadu bylo na brigádách, dobrovolné práci, o nedělích a svátcích přesčas odpracováno 924,5 hodin. V prosinci se tento počet zvýšil na 2 890,5 hodin. V lednu bylo odpracováno přesčas nejvíce hodin a to 3 376,5 hodin. V únoru počet klesl na 2 160 hodin, což bylo způsobeno tím, že chovanci pracovali pouze do 12. února, protože pak začali být přemísťováni do jiných táborů.

Z materiálů lze zjistit i nejvyšší, nejnižší a průměrné výdělky, kterých dosahovali chovanci za jednotlivé měsíce v uvedených podnicích. V listopadu se jednalo o následující čísla: nejvyšší měsíční výdělek byl 5 040,20 Kčs a tuto částku si vydělal příslušník zaměstnaný u Stavebních závodů při bagrování písku v úkolové mzdě. Nejnižší výdělek činil 1 689,60 Kčs (za hodinovou mzdu) v TNP. Průměrná mzda v listopadu byla 2 534,40 Kčs, ve zprávě však chybí, v jakém podniku bylo možno tohoto výdělku dosáhnout, resp. ho přesáhnout. V prosinci dosáhl nejvyššího platu příslušník zaměstnaný ve Východočeských plynárnách při stavbě plynojemu v hodinové mzdě a jednalo se o 3 760 Kčs. Nejnižší částka byla opět dosažena v TNP, a to 1 760 Kčs. Průměrné mzdy 2 600 Kčs bylo dosaženo u Stavebních závodů a ve Spojených smaltovnách. Pro leden pak máme k dispozici tyto údaje: nejvyšší výdělek 4 590 Kčs získal zaměstnanec u Stavebních závodů při bagrování písku v řece Vltavě. Nejnižší byl opět za hodinovou mzdu v TNP, a to 2 400 Kčs. Průměrná mzda ve Spojených smaltovnách a ve Východočeských plynárnách pak činila 3 500 Kčs.

V únoru byl nejvyšší výdělek 3 748,50 Kčs docílen v TNP, a to z toho důvodu, že někteří chovanci pracovali celý měsíc, zatímco v podnicích pracovali pouze do 12. února 1950 kvůli zrušení tábora a přemísťování chovanců. Nejnižší měsíční plat od 1. do 12. února tedy činil 862 Kčs ve Spojených smaltovnách. Průměrný výdělek v plynárnách byl 1 200 Kčs.¹¹⁸

V pramenech se dochovalo několik výkazů ryzích mezd z podniků, kde příslušníci TNP I pracovali. První výkaz ryzích mezd byl za období od 1. do 22. listopadu z Jihočeských pivovarů. V tomto podniku bylo zaměstnáno 6 chovanců, kteří si dohromady za výše uvedenou dobu vydělali 8 105,40 Kčs. Lze uvést i jejich jména, počet dní, které odpracovali, a výši mzdy za tyto dny. Na základě evidence lze také zjistit, co se s nimi dělo po 22. listopadu. František Kolros pracoval 13 dní a dostal za to odměnu 1 476,70 Kčs, již 23. listopadu byl přemístěn do TNP Sv. Jan pod Skalou. Václav Jordák pracoval nejvíce z těchto zaměstnanců, a to 19 dní, a vydělal si 1 873,30 Kčs, stejně jako Kolros byl přemístěn do Sv. Jana pod Skalou. Karel Seger byl do tábora zařazen 3. listopadu, pracovat začal o den později a za 15 pracovních dní si vydělal 1 566,90 Kčs. V Českých Budějovicích dlouho nepobyl, protože již 23. 11. byl také přemístěn do Sv. Jana pod Skalou. Josef Mojžíš byl do tábora zařazen také 3. listopadu a pracoval pouhých sedm dní, protože 11. listopadu onemocněl, za tuto dobu vydělal 417,20 Kčs. Ferdinand Kurš pracoval v pivovaru 18 dní a jeho mzda činila 1 597,80 Kč. Od 24. listopadu začal pracovat ve Východočeských plynárnách. Poslední zaměstnaný je Jaroslav Šmíd, který byl do tábora zařazen ve stejný den jako Karel Seger a v pivovaru odpracoval 11 dní, poté byl přemístěn do Sv. Jana pod Skalou.

Z podniku Sklo a porcelán se dochoval výkaz ryzí mzdy Josefa Štourala. Odpracoval zde za období od 1. do 23. listopadu 176,5 hodin. Na hodinu bral 14,70 Kčs, takže jeho mzda po odečtení nemocenského pojištění a daně činila 2 262,60 Kčs.

I Koh-i-noor Hardtmuth, závod pila zaměstnával v listopadu příslušníky TNP. Následující tabulka uvádí jejich mzdy.

---

¹¹⁸ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zprávy za listopad, prosinec 1949 a leden, únor 1950.

Jméno a příjmení	Počet pracovních dní	Mzda
Josef Kršák	8	856,30
Jan Lukáš	21	2 175,80
Adolf Mařík	21	2 285,20
Antonín Šafařík	21	2 071,50
František Švec	8	829
Jiří Vild	21	2 130,50
Boleslav Žídek	21	2 163,50
Arnošt Tomek	3	360,50

I u těchto příslušníků máme možnost zjistit, co s nimi bylo po ukončení práce v Koh-i-noor Hardtmuth. Většina z nich začala pracovat pro Východočeské plynárny: Josef Kršák (od 15. 11.), Jan Lukáš (od 24. 11.), František Švec (od 15. 11.), Jiří Vild a Boleslav Žídek (od 24. 11.). Adolf Mařík začal 24. listopadu pracovat pro Stavební závody v Hluboké nad Vltavou. Antonín Šafařík byl přemístěn 23. listopadu do TNP Sv. Jan pod Skalou. Arnošt Tomek 10. listopadu onemocněl. Tyto údaje jsou uvedeny záměrně, aby byly vidět příčiny rozdílu v počtu pracovních dnů.

Z tohoto podniku se také zachovaly dvě výplatní listiny, jedna za říjen (což je vzácné, protože kromě mzdového listu se již žádné další údaje z tohoto měsíce nedochovaly) a druhá za listopad. Zatímco výkazy ryzích mezd byly psány na stroji, výplatní listiny byly vyplňované ručně. V říjnu pracovalo pro tento podnik 13 příslušníků TNP. Jedenáct podpisů je čitelných a ověřitelných, protože se zároveň nachází tato jména v situační zprávě za listopad, dva podpisy jsou však těžko čitelné a v listopadové situační zprávě se ani tato jména neobjevují. V říjnu zde tedy pracoval: Josef Kršák, Jan Lukáš, František Steinhausel, Antonín Šafařík, Emil Šeda, Jan Šimeček, František Švec, Jiří Vild, Boleslav Žídek, Adolf Mařík, Arnošt Tomek. Co se týká podpisů na výplatní listině za listopad, tak se jména ve výkazu ryzích mezd a na výplatní listině shodují.

V pramenech se zachoval opis mzdového listu za období od 2. do 15. října 1949, kdy pracovalo sedm příslušníků tábora pro Československé stavební závody. Díky tomuto listu máme představu, kolik si tehdy příslušníci tábora vydělávali, a jak velkou část tvořilo národní pojištění a daň, které jim byly strhávány. Navíc si každý příslušník musel platit oběd za 8 Kčs.

Jméno a příjmení	Hrubá mzda	Národní pojištění a daň	Čistá mzda
A. Hřebíček	926	115	811
J. Grauer	830	87	743
A. Rangl	730	103	627
J. Uhlík	730	105	625
J. Vondra	1063	137	926
F. Steinhausel	1091	133	958
B. Mahdal	1090	139	951

Jaké byly mzdové podmínky pro příslušníky tábora, kteří pracovali v národním podniku Sklo a porcelán, dokládá pracovní příkaz, který uzavřel tento podnik s Josefem Štouralem, jež zde byl zaměstnán v pracovním oboru sklenářství. Zúčtovací období v tomto podniku bylo 14-ti denní. Toto období začínalo ve středu a končilo za čtrnáct dní v úterý. Za tuto dobu činila hrubá mzda 1 412,60 Kčs, nemocenská byla 126 Kčs a daň ze mzdy byla 50 Kčs. Příslušníci tábora si tedy v případě, že by pracovali celých 14 dní, mohli vydělat 1 236,80 Kčs.

Na základě dalších pracovních příkazů lze zjistit mzdové podmínky i v dalších podnicích, ve kterých příslušníci tábora pracovali.

Podniky se zavázaly ohodnotit práci příslušníků z řad TNP určitou hodinovou sazbou, k níž byl stanoven příplatek dle specifických norem daného odvětví a podniku. Například František Kolros pracoval v Měšťanském pivovaru a jeho hrubá hodinová mzda činila 11,50 Kčs a na základě státního katalogu pro pivovarnictví měl nárok na 10% příplatek z hrubé hodinové mzdy, takže jeho celková hrubá hodinová mzda po

zaokrouhlení směrem dolů činila 12,50 Kčs. V tomto podniku pracoval také Václav Jordák, jehož pracovní příkaz se také dochoval.

U Rudolfa Růžičky pracujícího ve Východočeských plynárnách k hrubé hodinové mzdě činící 11,50 Kčs byl připočítán dle státního katalogu pro energetiku již 15% příplatek. To znamená, že v tomto podniku si mohli zaměstnanci (příslušníci TNP) vydělat 13,20 Kčs za hodinu.

Poslední podnik, ze kterého se dochoval pracovní příkaz, je Koh-i-noor Hardtmuth. Zde pracoval Josef Hubený a jeho hodinová mzda z výše uvedených příkladů byla nejnižší, a to 10,40 Kčs, přesto nakonec jeho hrubá hodinová mzda činila nejvíce - 14 Kčs, a to z toho důvodu, že splnil stanovenou normu, za kterou dostal příplatek 3,60 Kčs za hodinu.¹¹⁹

4.2.2 Socialistické smlouvy chovankyň z TNP II

Tato podkapitola se věnuje pramenům, které přináší informace o ženském táboře.

Také ženy musely pracovat pro pivovar, protože se dochovalo potvrzení z tohoto podniku, které je adresované TNP. Vedení pivovarů souhlasilo s tím, aby paní Irena Břízová (chovanka tábora) dostala od 8. do 13. října 1949 dovolenou, jelikož práci v podniku vykonávala svědomitě.

Ženy uzavíraly s podniky, kde pracovaly, socialistické smlouvy. Tyto smlouvy se trochu lišily podle podniku, kde byly uzavírány, a podle druhu pracovního zařazení jednotlivých žen. Na základě dochovaných smluv víme, že příslušnice tábora pracovaly v národním podniku Drátovny a šroubárny, ve Spojených smaltovnách, Českobudějovických papírnách a v Jihočeském pivovaru Budvar. Je možné, že byly zaměstnány i jinými podniky, ale dochované prameny hovoří pouze o výše jmenovaných.

Každá socialistická smlouva z Jihočeských pivovarů, obsahovala následující formuli: *„Tato socialistická smlouva a splnění závazků budou zaznamenány v zlaté*

---

¹¹⁹ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 5, Pracovní příkazy a výplatní listiny civilních podniků, v kterých pracovaly osoby zařazené v TNP České Budějovice, 1949.

knize budovatelů socialismu jako doklad, jak jsi přispěl v první československé pětiletce k budování socialismu.“ V tomto podniku pracovala Marie Běšínová, která spolupracovala s Annou Holínovou. Obě se tedy zavázaly k plnění následující práce: *„že práci při pasteurování piva, sestávající se ze zakládání plných lahví do košů a uzavírání a vytahování uzavíracích plechů u pasteurizačních skříní, jakož i výpomocné práce při vykládání pasteurisovaných lahví se skříní na běžící pás, kterou až dosud vykonávaly 3 zaměstnankyně, bude v uvedené době vykonávati se soudružkou Annou Holínovou (Marií Běšínovou), čímž se na tomto pracovním úseku ušetří jedna pracovní síla. Veškeré práce budou vykonávány s největší pečlivostí, dle příkazu vedoucího oddělení lahvovny.*“ Obě byly zaměstnány v podniku jako pomocné dělnice a k plnění těchto úkonů se zavázaly na dobu od 19. prosince 1949 do 30. června 1950.¹²⁰ S přihlédnutím na čestný pracovní závazek, který Anna Holínová s Jihočeskými pivovary uzavřela, byla 14. ledna 1950 z TNP propuštěna pod podmínkou, že i nadále bude v podniku pracovat a povede spořádaný život. Avšak Holínová ihned po propuštění z TNP přestala pravidelně chodit do zaměstnání a její pracovní morálka se velmi zhoršila. Jelikož narušovala pracovní morálku ostatních, 3. dubna 1950 byla propuštěna a přidělena do národního podniku Šroubárny, kam nastoupila až 13. dubna. Zde odpracovala pouze jednu směnu a bez jakékoliv omluvy zůstala doma až do 18. května. Poté požádala svou kamarádku Šulcovou¹²¹, aby jí omluvila, že nemůže chodit do práce, protože má nemocného otce, což však nebyla pravda. Na základě těchto okolností bylo opět navrženo, aby Holínová byla znovu dána do TNP. Tento příklad nám dokládá, že pokud se chtěl člověk svou prací a chováním podílet na budování socialistické společnosti, mohl mít řadu úlev. V případě chovanců TNP se často jednalo i o propuštění na svobodu. Avšak v případě, že se daný jedinec opět dostal na „scestí“, byl vždy nekompromisně potrestán.¹²²

Dále pro Jihočeské pivovary pracovaly Jarmila Havlová a Anna Šulcová, které se zavázaly, *„že veškeré práce při nakládání piva v bednách do vagonu se stávající ze sejmutí bedny z běžícího pásu, postavení do vagonu a nasedlání do výše 4 řad budu*

---

¹²⁰ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 6, Socialistické smlouvy uzavřené mezi osobami zařazenými v TNP s civilními podniky, 1949 – 1950.

¹²¹ O této ženě již byla zmínka v pasáži o příčinách odvodů chovanců. Obě ženy měly podobný osud, na základě podepsání čestného pracovního závazku a pod dojmem, že povedou spořádaný život, byly z TNP propuštěny. Jejich náprava však netrvala příliš dlouho, a tak byl podán návrh, aby byly do TNP zařazeny znovu.

¹²² SOkA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Anna Holínová.

vykonávati se s. Annou Šulcovou (Jarmilou Havlovou). Tuto práci vykonávaly až dosud 4 ženy za dobu 1 hod. 15 min. při počtu 400 ks beden. V době, kdy se vagony nenakládají, budu vykonávati veškeré práce mi přikázané i na jiných prac. místech.“ Pracovaly také jako pomocné dělnice a doba závazku byla stejná jako u výše jmenované Marie Běšínové a Anny Holínové. Smlouvy byly vyhotovené v jednom originále a dvou kopiích. Originál převzala zaměstnankyně, jedna kopie byla odevzdána KOR a druhá ústřednímu sekretariátu svazu zaměstnanců v průmyslu potravin a poživatin.

Milada Holzeplová, která pracovala pro Spojené smaltovny se zavázala, „že bude udržovat celé smaltovací oddělení v čistotě tak, aby se tam nemohl udržovati prach, který způsobuje zhoršování kvality nádobí. Při tom se zavazuje, že bude používat mokrých hadrů, event. i vody pro splachování větších vrstev prachu, aby bylo zabráněno jeho víření. Svou pracovní dobu upraví tak, aby tento úkol mohla plnit a zavazuje se, že bude pracovat denně od 6 hodin ráno do 18 hodin večer.“

Dalším podnikem, pro který příslušnice tábora pracovaly, byly Českobudějovické papírny. V podniku probíhala hospodářská soutěž. Při úspěšném „soutěžení“ byly vypláceny mimořádné odměny. Všechny níže jmenované zaměstnankyně z řad příslušnic tábora se do „soutěžení“ zapojily. V oddělení údržby pracovaly M. Hanková a J. Vostatková, které se zavázaly, *„že provedou všechny práce přidělené jim vedoucím přesně podle pokynů tak, aby pomohly údržbářské dílně splnit úkoly, které na ně klade výroba při plnění normy nejméně na 105%. Současně se zavazují, že budou udržovati své pracoviště ve vzorném pořádku a že jejich pracovní úsilí bude vždy směřovati k největšímu výkonu.“* Pro splnění závazků bylo nutné, aby vedení závodu zajistilo všechny technické předpoklady pro průběh práce. Hana Švábová, Libuše Samuelová a Marie Vobrová pracovaly v oddělení přípravy starého papíru. Opět se zavázaly, že svou práci budou řádně a včas plnit a dbát na pořádek na pracovišti. V oddělení lepenkárna byly zaměstnány Marie Hubingrová, Josefa Štěpánovská, Marta Kočová, Jana Houbová. Pracovaly u stroje na vlnitou lepenku 110 jako odebíračky hotového zboží. Všechny smlouvy s výše podepsanými platily ode dne uzavření šest měsíců.

V národním podniku Drátovny a šroubárny podepisovaly příslušnice tábora, které zde byly zaměstnané, česné pracovní závazky, v nichž se zavazovaly, „že se budu snažit zvýšit produktivitu své práce, objevováním lepších způsobů a její lepší organizace a že chci přispět tvořením podmínek pro lepší normy k rozvoji národního hospodářství v první pětiletce, aniž by se tak dalo na úkor hospodářství a jakosti výroby a aniž bych poškozoval výrobní zařízení, nebo soutěžil na újmu svého zdraví. Jsem si také vědom svého mravního závazku přijetí normy, která bude správou závodu po uplynutí soutěžního období nově stanovena.“ V těchto smlouvách zaměstnankyně souhlasily s překonáváním dosavadních norem. Například Kokošková, která řezala matice, musela za osmihodinovou pracovní dobu udělat 3 600 kusů, zatímco dosavadní norma byla 3 040 kusů za stejnou dobu. Marie Šimonová také řezala matice, ale jiného rozměru, takže dosavadní normu 2 160 kusů, musela zvýšit na 2 200 kusů za osm hodin práce.

Tyto smlouvy poskytují letný přehled o tom, kde příslušnice ženského tábora pracovaly, jaké byly jejich pracovní podmínky, jaká musely dodržovat pravidla, zmiňují se také o normách, které musely plnit. Navíc formulace v jednotlivých smlouvách poukazují na strnulost režimu ve vyjadřování a na časté opakování předem daných proklamovaných frází.¹²³

---

¹²³ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 6, Socialistické smlouvy uzavřené mezi osobami zařazenými v TNP s civilními podniky, 1949 – 1950.

V. Život v TNP

5.1 Osvětová činnost

„Účelem osvětové a mravně politické výchovy je vzbuditi a upevniti u příslušníků tábora správný postoj k práci ve smyslu základní povinnosti občana podle ústavy přispívati podle jeho schopností vlastní práci ku prospěchu celku a vytvořiti u nich takové předpoklady k takovému způsobu života, který by odpovídal zásadám ovládajícím náš společenský řád. Pro vedení osvětové činnosti vznikl referát osvěty, který vedl štkt. Turnovec, v jednotlivých TNP vykonávali tuto práci za součinnosti velitele kvalifikovaní referenti. Hlavní výchovná činnost probíhala v duchu chovancova uvědomění si jeho nesprávného postoje vůči lidovědemokratickému zřízení. Měl si vytvořit správný poměr k lidu a k vlasti, a tak se z něj měl stát užitečný občan republiky. Dalším úkolem osvětové činnosti bylo vypěstovat v každé zařazené osobě pevné přesvědčení o nevyhnutelné potřebě zničení fašismu a nacismu a všech protidemokratických a protisocialistických živlů, které z třídních, hospodářských a jiných důvodů překážejí výstavbě naší lidově-demokratické republiky, [...] upevňovat v zařazených osobách přesvědčení o správnosti naší cesty k socialismu a vychovat z nich občany, kteří pomáhají budovat lepší a sociálně spravedlivější život pro všechny občany republiky, [...] vychovávat a přesvědčovat zařazené osoby o potřebě potrestání a zneškodnění všech válečných zločinců a štváčů, zrádců a domácích přísluhovačů, [...] starat se o vyšší kulturní úroveň zařazených osob doplňováním jejich všeobecného vzdělání, upozorňovati je na hodnotné knihy, organizovat pro ně hodnotná filmová představení, návštěvu divadel, organizovat jejich sportovní a rekreační činnost, [...] seznamovat zařazené osoby s dějinami Čs. republiky a učit je poznávat dějiny a kulturu ostatních národů, zejména Slovanských, informovat je o domácích a mezinárodních událostech politických, hospodářských a kulturních, [...] vysvětlovat jim škodlivost a nebezpečí rozvratnické zahraniční propagandy, [...] starat se, aby se zařazenými osobami bylo spravedlivě nakládáno, [...] po odchodu zařazené osoby udržovati s ní písemný styk a pomáhat propuštěným osobám při začleňování do výrobního procesu. [...]“¹²⁴

---

¹²⁴ F. Bártík, *Tábory nucené práce se zaměřením na tábory zřízené při uranových dolech v letech 1949 – 1951*, Praha 2009, s. 75.

Vedoucí osvětové výchovy podléhal při výkonu své odborné, mravně-politické a osvětové činnosti přímo ministerstvu vnitra – referátu osvěty. Svým vzorným chováním, taktním a přátelským vystupováním působil výchovně na osoby zařazené v táboře. Snažil se také vést k tomuto chování ostatní zaměstnance tábora. Kázeň v táboře udržovaly bezpečnostní orgány a vedoucí osvětové výchovy je podporoval pouze svými výchovnými zásahy. Pro individuální výchovu volil osvětář formu rozhovoru a diskusí. Další jeho činností byla evidence kartotéky, která podávala zprávy o výchově zařazených osob. V případě, že měl tábor knihovnu, bylo povinností osvětáře starat se o ni. Musel také dohlížet, aby chovanci nečetli „podřadnou“ literaturu nebo knihy, které byly psány proti lidově-demokratické ideologii. Pečoval o údržbu promítacího přístroje a sháněl filmy vhodné pro chovance (filmy byly pouštěny i chovancům v TNP I, viz níže). Staral se o „tělesnou a hudební výchovu“. Vedl kroniku tábora, obstarával denní tisk. Jeho úkolem bylo také vybrat vhodné pomocníky pro osvětovou činnost z řad příslušníků tábora. Snažil se působit na chovance, aby sami od sebe podávali zlepšovací návrhy, za které jim pak navrhoval knižní nebo peněžité odměny. Do jeho kompetence také spadala výzdoba budov a jednotlivých místností. Podílel se na udílení trestů a navrhoval pochvaly za vzorné chování v táboře či nadprůměrné pracovní výkony. Připravoval rozpis školení pro příslušníky tábora. O své činnosti informoval ministerstvo vnitra (referát osvěty) pravidelně každý měsíc.¹²⁵

Osvětovým instruktorem pro TNP I byl štrážm. Jaroslav Struhar, který byl zároveň pomocníkem osvětové instruktorky v ženském táboře. Jedna z chovank ženského tábora o Struharovi prohlásila: „*Pokud se týče strážm. Struhara neplnil tento jako osvětář správně svoji funkci[,] neboť není politicky natolik na výši[,] aby mohl býti propagátorem socialistických myšlenek[,] neboť ve svém jádru zůstal sám daleko po zadu[sic!]. Jeho chování zanechalo u mne určité pochybnosti o správnosti dění v našem státě[,] neboť si neumím vysvětliti[,] jak lidé druhu strážm. Struhara mohou býti orgány lidově demokratického zřízení a k tomu ještě jako instruktor politické výchovy v TNP.*“¹²⁶

Nyní následují témata školení v TNP I, která museli chovanci povinně navštěvovat. Školení probíhala samozřejmě v době, kdy chovanci nemuseli pracovat.

---

¹²⁵ SOkA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Prozatímní ústavní, kázeňský a výchovný řád pro TNP.

¹²⁶ ABS, 304-66-2, Marta Vágnerová – protokol.

V listopadu se probírala tato témata: 6. listopadu proběhlo *zhodnocení domácích a zahraničních událostí*, 10. listopadu bylo: *pásmo 7. listopadu*, o pět dní později měl příslušník TNP Jiří Grauer *referát o úkolech ROH*, 17. listopadu byly chovancům *vysvětlovány různé politické pojmy*, na 24. listopadu připadl *referát o životě a díle Klementa Gottwalda*, o den později měli možnost vidět *film*, který se týkal *Sovětského svazu*, 30. listopadu přednesl chovanec Plechatý *referát o vývoji lidské společnosti*. Aby nebyli příslušníci „ochuzeni“ o cizí jazyk, dvakrát týdně měli dvě hodiny ruštinu.

Prosincový program uvádí následující tabulka.

Datum	Téma školení
5. 12.	Filmové představení „Maximovo mládí“
7. 12.	Výklad zákona o pětiletém plánu
10. 12.	Filmové představení „Křižník Vajgar“
12. 12.	Následky alkoholismu, referát slečny Říhové
14. 12.	Návštěva Jihočeského národního divadla, „Mnoho povyků pro nic“
19. 12.	Referát soudruha Interholce (taj. kraj. sekr. KSČ) o mezinárodní situaci
21. 12.	Referát o Stalinovi
27. 12.	Přehled politických a hospodářských událostí, chovanec Vrba přednesl referát o rozhlasu
29. 12.	Filmové představení „Stalingradská bitva“

Za prosinec se dochovala i zpráva, kterou psal osvětový instruktor Jaroslav Struhar: „Celková situace v táboře je dobrá. Chování příslušníků TNP jak na pracovišti, tak i v táboře je ukázněné. Pracovní výkony jsou velmi dobré. Chovanec Tomek roztrhal obraz prezidenta K. Gottwalda a generalissima Stalina a prohlásil, že v r. 1950 bude za hranicemi. Tuto okolnost chovanci hlásili veliteli TNP I štrážm. Štěpánkovi, který uvědomil o tomto StB, která si také Tomka zajistila. Na hromadném školení chovanců v lednu budou probrána témata určená ministerstvem vnitra. Soudruh Jílek /rektor¹²⁷ pedagogické fakulty/ přednese referát o Sovětském svazu. Dále se probere část dějin a zeměpisu ČSR. Každé školení doplní se aktualitami politickými, hospodářskými a

¹²⁷ Vedl – jako děkan – pobočku pražské pedagogické fakulty v Českých Budějovicích.

kulturními. V ruštině dále se pokračuje dvakrát v týdnu. Vyučuje osvětář a chovanec Vrba.“

14. ledna osvětového instruktora propustili a neoficiálním školitelem se stal velitel tábora. Témata v lednu byla následující: na prvním školení 4. ledna byl přednesen *referát o pohlavních nemocech*, který přednesla slečna Říhová. 10. ledna měli příslušníci možnost slyšet *referát k výročí smrti Rosy Luxemburgové*, o šest dní později se uskutečnilo školení na téma: *socialistické soutěžení v lidové výchově*. Další školení neslo název „*Živý Lenin*“ a bylo určeno k jeho 26. výročí smrti. 23. ledna bylo na školení probíráno *stavebnictvo v zápase o vyšší produktivitu*. Ke konci ledna se ještě jednou uskutečnil referát slečny Říhové *o nakažlivých nemocech a jak proti nim bojovat*. 30. ledna byl promítán film „*Nebezpečná křižovatka*“. Ruština v lednu probíhala každý pátek.

V únoru vzhledem ke zrušení tábora stihly proběhnout už jen tři školení. První se uskutečnilo 3. února pod názvem *Mezinárodní solidaritou zajistíme mír*¹²⁸ (literatura: 16 svazek Hovory k lidu).¹²⁹ O čtyři dny později proběhla přednáška o významu a činnosti reakce s titulem *Únorové události 1948*¹³⁰ (literatura: KSČ v boji za svobodu, Jak to bylo v únoru).¹³¹ Poslední školení proběhlo 10. února a bylo zaměřené na *přehled politických událostí a rozvoj socialismu ve světě*.¹³² V únoru byly všem táborům rozeslány knihy, které byly určeny jako odměna pro vzorné pracovníky tábora. Předání těchto knih mělo dle pokynů proběhnout slavnostním způsobem při osvětovém školení. V případě, že se navržený chovanec mezitím dopustil kázeňského přestupku, žádnou odměnu nedostal.¹³³

---

¹²⁸ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zprávy za listopad, prosinec 1949 a leden, únor 1950.

¹²⁹ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 2, Přípisy ministerstva vnitra týkající se provádění politicko-výchovné práce v TNP, 1949 – 1950.

¹³⁰ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zpráva za únor 1950.

¹³¹ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 2, Přípisy ministerstva vnitra týkající se provádění politicko-výchovné práce v TNP, 1949 – 1950.

¹³² ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zpráva za únor 1950.

¹³³ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 2, Přípisy ministerstva vnitra týkající se provádění politicko-výchovné práce v TNP, 1949 – 1950.

Práce a „přednášky“ zabraly chovancům většinu času, pokud jim i přesto nějaký volný čas zbyl, tak o způsobu jeho využití stejně rozhodoval velitel tábora a orgán pověřený výchovou příslušníků.¹³⁴

5.2 Pravidla chování

V řádu bylo stanoveno, jak se mají chovanci chovat k sobě navzájem a zároveň ke svým nadřízeným. Příslušníci se k sobě měli chovat vzorně a nesměli mezi sebou vyvolávat rozepře nebo rvačky. Pokud došlo mezi chovanci k násilnostem nebo „povstáním“, bylo využito všech prostředků k jejich potlačení. Účastníci pak byli potrestáni s maximální přísností.

Představeným (veliteli tábora, jeho zástupci, příslušníkům strážního oddílu, hospodářské správě tábora a také osobám vykonávajícím technické práce v táboře) museli chovanci prokazovat úctu a poslouchat jejich rozkazy. Při setkání s uvedenými osobami měli příslušníci tábora pozdravit smeknutím. Pokud neměl chovanec pokrývku hlavy, postavil se do pozoru čelem k představenému. Tyto nadřízené osoby oslovoval vždy slovem „pane“ a příslušným titulem.

Pokud vstoupil do světnice velitel tábora nebo dozorčí orgán, byl vedoucí světnice (chovanec) povinen zavolat „pozor“ a nahlásit číslo světnice a počet přítomných příslušníků tábora. Všichni ostatní chovanci měli povinnost postavit se do pozoru.

V táboře měli příslušníci zakázáno konzumovat alkoholické nápoje (kromě piva). Kouření bylo dovoleno pouze se souhlasem velitele tábora. Směli však kouřit pouze na místech k tomu určených a v předem stanovené době. Nesměli u sebe mít zápalky ani zapalovač.

Chovanci nesměli v táboře ani mimo tábor vyměňovat nebo prodávat vlastní předměty. Za předměty, které byly příslušníkovi v táboře přidělené, byl osobně zodpovědný. Se zařízením a předměty, které patřily táboru, museli chovanci zacházet opatrně. Pokud přece jen došlo k poškození těchto věcí, měli povinnost to okamžitě nahlásit dozorčím orgánům. Pokud chovanci způsobili poškození majetku nebo pracovního nářadí úmyslně či svou nedbalostí, byli přísně potrestáni. Navíc museli

---

¹³⁴ SOKA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Prozatímní ústavní, kázeňský a výchovný řád.

škodu uhradit. Pokud by se viník nepřiznal, padla vina a následná úhrada škody na všechny ubytované ve světnici, došlo-li k tomu v práci, tak na celou pracovní skupinu.

Vzorné chování a vysoké pracovní výkony mohl velitel tábora odměnit zařazením do vyšší třídy, veřejnou pochvalou, různými výhodami (povolení kouření, častější návštěvy, dopisování), ustanovením za vedoucího baráku, světnice nebo pracovní skupiny.¹³⁵

Na základě pramenů, které hovoří o změnách během jednotlivých měsíců, víme, že během prosince bylo v TNP I do první táborové třídy přeřazeno 25 chovanců. František Šťastný byl přeřazen do druhé táborové třídy. V tomto případě však nezjistíme, zda se jednalo o polepšení či pohoršení, protože prameny neuvádí, v jaké táborové třídě se nacházel původně. V únoru bylo do první táborové třídy přeřazeno 22 chovanců. Jeden chovanec byl přeřazen ze třetí táborové třídy do druhé.¹³⁶

Pokud se naopak někdo choval nevhodně a porušoval pravidla či se pokusil o útěk, mohl velitel tábora uložit následující tresty:

- a) neveřejnou důtku
- b) důtku před všemi příslušníky tábora
- c) omezení písemného styku na dobu 4 týdnů u první táborové třídy, 6 týdnů u druhé táborové třídy a 8 týdnů u třetí táborové třídy
- d) omezení jedné až dvou návštěv
- e) snížení kapesného až o polovinu (částky, o které bylo kapesné sníženo plynuly do státní pokladny)
- f) odnětí slamníku (tvrdého lůžka) až třikrát po sobě
- g) přikázání zvláštních prací až po pět dnů (celková doba tohoto trestu s povinnou pracovní dobou nesměla překročit 12 hodin denně)
- h) zařazení do nižší táborové třídy
- i) uzavření po zaměstnání až na 14 dnů
- j) vězení s vyloučením zaměstnání (samovazbu) v trvání nejvíce 14 dnů (o tuto dobu pak byl prodloužen pobyt v táboře)
- k) navrhnout příslušné komisi prodloužení doby pobytu v táboře

Každý trest měl být vyměřen na základě závažnosti provinění a s ohledem na celkové chování proviněného. Udělené tresty musel velitel tábora zapsat do trestního záznamu,

---

¹³⁵ SOKA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Prozatímní ústavní, kázeňský a výchovný řád pro TNP.

¹³⁶ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zprávy za prosinec 1949 a únor 1950.

který byl důvěrný. Výtah z tohoto záznamu předkládal měsíčně ministerstvu vnitra, které mělo zhodnotit přiměřenost uložených trestů.¹³⁷

Lze uvést konkrétní kázeňské přestupky, ke kterým došlo v TNP I a o nichž se zachovaly zápisy. V listopadu se přestupku dopustil Karel Novák, který se vrátil z vysunutého pracoviště opilý a tropil nepřístojnosti. Za tento prohřešek byl zavřen od 5. do 7. listopadu.

V prosinci byly kázeňské tresty uloženy Antonínu Svobodovi a Adolfu Hřebíčkovvi. Svoboda se choval neukázněně a nedodržel táborský řád. Za to byl přeřazen do třetí táborské třídy. Dále se podílel na přípravě k útěku a za to strávil sedm dní ve vězení. Adolf Hřebíček se vrátil z pracoviště v podnapilém stavu a tropil výtržnosti, a proto byl uzavřen na jednu noc. Potrestání přesto nepomohlo, protože se znova dopustil toho samého prohřešku. Znova byl uzavřen na jednu noc a navíc přeřazen do třetí táborské třídy. Podle dochovaných pramenů není zřejmé, kam přesně byli provinilci v TNP I zavíráni.¹³⁸

Tělesný zásah proti chovancům byl zakázán. Platilo to nejen pro zaměstnance tábora, ale také pro zaměstnance podniků a závodů, kde chovanci tábora pracovali. V případě, že došlo k použití zbraně vůči příslušníkovi tábora, musel personál tábora podat o tomto „zákroku“ zprávu ministerstvu vnitra.

Pokud byl někdo z chovanců trestně stíhán, tak to spadalo plně do kompetence soudů a úřadů.¹³⁹ 5. listopadu se do TNP I ze soudního trestu vrátil Václav Koudelka. V tomto měsíci (12. listopadu) nastoupil soudní trest Karel Novák. 6. prosince byli do soudní vazby dáni Miroslav Dvořák, Viliam Ďurovský, v soudní vazbě se od 11. prosince nacházel také František Jaroš. 15. prosince byl do soudní vazby předán Josef Konůpka, který se den předtím pokusil neúspěšně o útěk. Na krátkou dobu (27. – 31. prosince) se v soudní vazbě nacházel i Josef Lemberka, zajímavé je, že tento chovanec byl na začátku prosince přeřazen do první táborské třídy, kam se zařazovali chovanci za odměnu za vzorné chování či vynikající pracovní výsledky, na konci měsíce se ale nejspíš již tak vzorně nechoval. Čtyři dny (2. – 5. prosince) v soudní vazbě strávil také Antonín Mašek, kterému byl pobyt v táboře 15. prosince přerušen. Prameny však neuvádí z jakého důvodu. Od 6. prosince „okusil“ prostředí soudní vazby Josef Rada.

---

¹³⁷ SOKA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Prozatímní ústavní, kázeňský a výchovný řád pro TNP.

¹³⁸ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zprávy za listopad a prosinec 1949.

¹³⁹ SOKA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Prozatímní ústavní, kázeňský a výchovný řád pro TNP.

Arnošt Tomek stejně jako výše zmiňovaní chovanci byl také ve vazbě, ale na rozdíl od nich se nenacházel v soudní vazbě, ale ve vazbě StB. Ze soudní vazby se vrátil 2. prosince Adolf Hřebíček. 10. ledna 1950 nastoupil soudní vazbu Václav Icha. František Klouda, který byl dle pramenů od 2. do 5. ledna nemocný, však ještě téhož dne (5. ledna) „stihl“ nastoupit soudní vazbu. Další tři chovanci, kteří byli dáni během ledna do soudní vazby, byli Václav Masopust (od 2. ledna), František Procházka (od 18. ledna) a Vojtěch Surek (od 14. ledna). Antonín Prokeš byl odveden StB, ale později se vrátil zpět do tábora. Kromě Karla Nováka, který byl 8. února 1950 přemístěn do TNP Sv. Jan pod Skalou, se při likvidaci tábora 15. února nacházeli v soudní vazbě všichni jmenovaní chovanci.¹⁴⁰

5.3 Denní řád

Budíček v letním období, což bylo od 1. dubna do 30. září, byl stanoven na pátou hodinu, v zimním období (od 1. října do 31. března) byl o hodinu později. V neděli a o svátcích museli chovanci vstávat v sedm hodin. Po zaznění budíčku chovanci okamžitě vstali, provedli ranní hygienu a dle pokynů si upravili svá lůžka. Po snídani následovala ranní čtvrt hodinka, během níž se chovanci protáhli a zacvičili si. Pak již odcházeli (v případě větší vzdálenosti byli odváženi) do zaměstnání. Pracovní doba činila deset hodin a do tohoto času byla započítávána i doba spojená s cestou na pracoviště a zpět. Polední pauza trvala hodinu. Oběd se vydával na základě rozhodnutí velitele tábora s přihlédnutím na pracovní poměry buď v táboře nebo přímo na jednotlivých pracovištích. Nebylo výjimkou, že chovanci pracovali v neděli i během svátků. Večerní hodiny po práci byla doba, během níž si měli chovanci čistit a upravovat pracovní nářadí a oděvy, a dále byla tato doba určena k jejich výchově. Než šli chovanci spát, museli v každé světnici uhasit oheň v kamnech a zhasnout světla. V létě byla večerka v 21 hodin, v zimě ve 20 hodin a v neděli a o svátcích o hodinu později. Od večerky až do budíčku měli být všichni chovanci ve svých světnicích a spát. V táboře musel být naprostý klid, v opačném případě byli chovanci trestně postiženi. Práce o nedělích a svátcích byla závislá na pracovních podmínkách jednotlivých podniků. V případě, že chovanci byli zaměstnáni přímo v táboře, záviselo rozhodnutí na

---

¹⁴⁰ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zprávy za listopad, prosinec 1949 a leden, únor 1950.

veliteli tábora. V těchto dnech zpravidla probíhala mravní, odborná a osvětová výchova a různé prohlídky (ubytovací, oděvní) či bohoslužby.¹⁴¹

5.4 Hygiena

Podle stanovených předpisů si museli chovanci alespoň jednou denně umýt obličej, krk a ruce, upravit si vlasy a vousy a vyčistit si zuby. Pokud prováděli práce, při kterých se zamazali, pak se měli mýt dle potřeby. Nohy si však museli umývat každý večer. Ve stanovených dnech se pak všichni příslušníci tábora vykoupli v teplé vodě. Tato „očista“ měla být prováděna nejméně dvakrát v měsíci.

Oděv a obuv si každý chovanec musel udržovat v pořádku a čistotě. Praní prádla měla chovancům zajistit hospodářská správa tábora. Čištění tábora, kuchyní, umýváren, záchodů a ostatních společných zařízení však prováděli příslušníci tábora, kteří byli méně schopní či nemocní, nebo ti, kteří byli určeni na práci v táboře. Také na čistotu v jednotlivých světnicích si dbali příslušníci sami.¹⁴²

5.5 Dopisy a poštovní zásilky

Odesílané dopisy opatřené zpáteční adresou museli chovanci odevzdat správě tábora, která si je prohlédla. Dopisy se závadným obsahem byly ihned zničeny. Pokud dopisy naplňovaly skutkovou podstatu trestného činu, předložily se takové dopisy ministerstvu vnitra. Posílat dopisy směli příslušníci první a druhé táborové třídy, přičemž příslušník první třídy mohl odesílat dopis každý týden a příslušník druhé třídy každých čtrnáct dní. Chovanci zařazení do třetí táborové třídy museli požádat o svolení velitele tábora. Kdo odeslal dopis neoprávněně, byl potrestán.

Listovní a jiné zásilky, které došly do tábora, byly zcenzurovány a teprve pak předány chovancům. Potravinové zásilky však byly zakázány. Pokud přece jen nějaké potravinové balíčky došly, byly dány do společného stravování.¹⁴³

---

¹⁴¹ SOkA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Prozatímní ústavní, kázeňský a výchovný řád pro TNP.

¹⁴² Tamtéž.

¹⁴³ Tamtéž.

5.6 Dovolená, propustky a návštěvy rodinných příslušníků osobám zařazeným v TNP

Od 12. srpna 1949 povolilo ministerstvo vnitra propustky na neděle a svátky a také krátké dovolené na základě níže uvedených předpokladů. Propustky a dovolené sloužily jako odměna za vzorné chování v táboře a vysoké pracovní nasazení. Chovanci si na ně však nemohli činit právní nárok. Poprvé mohl chovanec dostat propustku až po třech měsících strávených v táboře, další pak mohla následovat po uplynutí nejméně šesti týdnů. V jednom dni však mohla být propustka udělena maximálně 10% zařazených osob, a to navíc pouze v neděli nebo o svátcích, to znamená pouze v době pracovního klidu.

Krátké dovolené, které byly udělovány pouze do tří dnů, sice bývaly povoleny i ve všední dny, avšak pouze ve velmi vážných případech jako bylo úmrtí nebo smrtelné onemocnění v rodině či u nejbližších pokrevních příbuzných, dále při narození potomka zařazeného, uzavření sňatku chovance, při předvolání k úřadům nebo soudům, popřípadě na jejich dožádání. V žádostech musely být důvody potvrzeny lékařským posudkem, MNV a stanicí SNB.

Tuto výhodu (propustky, dovolené) však neměli všichni chovanci. Mohli si ji „dovolit“ pouze osoby zařazené do první táborové třídy. Osoby druhé a třetí táborové třídy a ti, kteří byli zařazeni do tábora z politických důvodů, mohli dostat volno pouze s předchozím souhlasem příslušného bezpečnostního referenta ONV. Tento souhlas bylo možné v naléhavých případech vyžádat telefonicky.

Jak již bylo výše uvedeno, propustku a dovolenou mohla dostat osoba s vysokou pracovní morálkou. Tuto skutečnost však musel potvrdit zaměstnavatel nebo zaměstnanecká rada, zároveň se přihlíželo k výdělku na základě mzdového výkazu. Taktéž vzorové chování a vystupování v táboře, které dávalo příklad kázně a pořádku pro ostatní, bylo důvodem k udělení volna. Zkrátka nezůstali ani ti, kteří dobrovolně pracovali přesčas, plnili či převyšovali normy, podávali zlepšovací návrhy a svou iniciativou v práci byli vzorem ostatním zařazeným. Naopak osoby, které se pokusily o útěk a byly dopadeny, neměly v žádném případě nárok na propustku.

Na základě pramenů víme, že žádost o zemědělskou dovolenou si podala Marie Běšínová. *„TNP v Čes. Budějovicích předložil ministerstvu vnitra žádost tamní chovanky Marie Běšínové o udělení 14denní zemědělské dovolené k jejím rodičům v Bánské Štiavnici. Tuto žádost doporučuje velitel TNP a zároveň zasílá přípis*

Západočeských cihelen, závod Suché Vrbné, který sděluje, že jmenovaná chovanka „svým pracovním výkonem a pracovní morálkou plně vyhovuje a proto nemá správa závodu žádných námitek, by byla ze závodu uvolněna pro poskytnutí její dovolené. Co dodatek uvádíme, že jmenovaná se zúčastňuje všech prací, které vykonávají výhradně muži.“¹⁴⁴

Velitel tábora s konečnou platností rozhodoval o tom, zda bude propustka či krátká dovolená danému chovanci udělena či nikoliv. Samozřejmě všechny propustky či dovolené musel velitel evidovat. Záznamy pak předkládal při kontrolách k nahlédnutí ministrovi a náměstkovi pro bezpečnost a jeho zástupci, dále oprávněným orgánům ministerstva vnitra, krajským bezpečnostním referentům a v neposlední řadě předsedovi komise pro zařazování osob do tábora. V situační zprávě pak velitel hlásil počet udělených propustek a dovolených za uplynulý měsíc.¹⁴⁵

Velitel mužského tábora štábní strážmistr Jan Štěpánek udělil od listopadu 1949 do února 1950 následující počet propustek a krátkých dovolených. Během listopadu udělil čtyři propustky a dvě krátké dovolené. V prosinci se tento počet zvětšil, propustek bylo osm a krátkých dovolených dokonce 58. Údaje pro leden činily 26 propustek a 27 krátkých dovolených. V únoru, ač byl již 15. února tábor zrušen, stihl ještě velitel udělit třináct propustek a čtrnáct krátkých dovolených.¹⁴⁶

Během práce již bylo zmiňováno, že chovanci mohli mít návštěvy. Avšak toto privilegium bylo určeno osobám první táborové třídy po uplynutí čtyř týdnů od propustky nebo krátké dovolené. Také členové druhé táborové třídy měli nárok na návštěvu, ale až po šesti týdnech od propustky. Třetí táborová třída však neměla návštěvy povolené vůbec. Návštěvu mohl vykonat manžel nebo manželka, snoubenec či snoubenka, vlastní a adoptivní děti, dále rodiče, bratři a sestry. V jednom dni však mohly návštěvu vykonat pouze dvě osoby z výše uvedených.¹⁴⁷

---

¹⁴⁴ SOkA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 29, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Marie Běšínová.

¹⁴⁵ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 2, Přípisy ministerstva vnitra týkající se: udělování dovolených a propustek osobám zařazeným v TNP, 1949 – 1950.

¹⁴⁶ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zprávy za listopad, prosinec 1949 a za leden, únor 1950.

¹⁴⁷ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 2, Přípisy ministerstva vnitra týkající se: udělování dovolených a propustek osobám zařazeným v TNP, 1949 – 1950.

5.7 Zdravotní situace

Všeobecné zásady týkající se zdravotní péče v táborech vycházely z předem stanoveného řádu. Tábor měl svého lékaře, pokud se jednalo o větší tábor, mohlo být lékařů více. Lékaře pro jednotlivé tábory určovalo ministerstvo vnitra.

Lékař prováděl prohlídky a léčil nemocné pacienty. Na základě pokynů úředního lékaře prováděl prevenci epidemických nákaz a zavšivení. Měl pravomoc nařídit zvláštní opatření (např. pobyt na lůžku, ostříhání vlasů). V případě, že v táboře již epidemie vypukla, měl společně s velitelem tábora zařídit ostříhání vlasů všech příslušníků. Pokud se v táboře vyskytl chovanec, který měl nakažlivou nemoc, měl být ihned oddělen od ostatních příslušníků a umístěn ve zvláštní místnosti určené pro tyto případy. Lékař také mohl ve vážnějších případech posílat chovance do nemocnice. Byl tedy povinen pečovat o dodržení podmínek, které byly nutné k zajištění dobrého zdravotního stavu příslušníků tábora. Kromě léčení chovanců musel také dbát na čistotu v táboře a provádět kontrolu umýváren, ubytoven, kuchyně, záchodů. K samotnému uklizení těchto prostor byl samozřejmě určen pomocný personál, lékař byl pouze dohlížitelem, který kontroloval, aby vše bylo v souladu s hygienickými předpisy. Také dbal na to, aby pitná voda byla nezávadná a jídlo požitelné.

„Táborové“ lékaře kontroloval úřední (okresní) lékař, který své příkazy a instrukce udílel prostřednictvím správy tábora. Osobně však kontroloval činnost zdravotní služby v táborech. Posuzoval oprávněnost požadavků táborového lékaře a vyžadoval u nadřízených úřadů prostředky nutné k chodu zdravotní služby v táborech. Byl zodpovědný za to, že správa tábora měla k dispozici dostatečné množství desinfekčních a odlišovacích prostředků.

Povinností příslušníků v případě, že se necítili zcela zdraví, bylo nahlásit tuto skutečnost při budíčku. Kdo nemoc zatajoval nebo naopak předstíral či úmyslně protahoval, byl kázeňsky potrestán. Pokud chovanec začal pociťovat onemocnění až po skončení ordinačních hodin lékaře nebo v noci, odložila se lékařská prohlídka na dobu, kdy byl lékař opět v táboře. Toto ustanovení platilo pouze, jednalo-li se o lehké onemocnění, při těžkém onemocnění měl být lékař zavolán ihned. Příslušníci museli projít lékařskou prohlídkou pokaždé, kdy to bylo nařízeno. První prohlídka proběhla ihned po příchodu každého chovance do tábora, dále podle potřeby a opět vždy před propuštěním z tábora. Údaje zjištěné při prohlídkách zapisoval lékař do záznamu o

zdravotním stavu. Dále vedl knihu nemocných, kam zapisoval všechny osoby, které prohlédl, výsledek prohlídky i návrh, který učinil veliteli.

Výše zmíněné zásady byly sice pevně stanoveny, ale samozřejmě v každém táboře byly dodržovány různě, záleželo také na „vybavenosti“ tábora a především na osobě samotného lékaře a jeho zkušenostech.¹⁴⁸

Lékařem TNP I, jak již bylo výše zmiňováno, se stal MUDr. Bohumír Hnilička, který pracoval na chirurgickém oddělení v oblastní nemocnici v Českých Budějovicích a do tábora docházel třikrát týdně.¹⁴⁹

Za říjen 1949 se nedochovala situační zpráva, takže nemáme přehled ani o zdravotní situaci v tomto měsíci, avšak při procházení osobní složky Františka Remeše, který byl zařazen do TNP na dobu dvou let za kritizování režimu a za to, že se zabýval „podloudným“ obchodem, jsem narazila na dokument obsahující přerušení pobytu ze zdravotních důvodů. Z tohoto dokumentu lze zjistit, že Remeš trpěl tuberkulózou. 14. října mu byl na základě přípisu velitele tábora a lékařského posudku táborového lékaře a šéflékaře ministerstva vnitra přerušena pobyt v táboře na dobu potřebnou k léčení jeho choroby. Zároveň bylo velitelství požádáno, aby na tento případ upozornilo Ligu proti tuberkulóze a výše jmenovanému tak bylo umožněno léčit se v některém plicním ústavu.¹⁵⁰

Pro další měsíce už lze vycházet ze situačních zpráv. V listopadu byl dle zprávy zdravotní stav příslušníků tábora celkem dobrý. Na ošetrovně v léčení bylo průměrně deset osob denně a do nemocnice byly během měsíce odeslány čtyři osoby. Jedním z těch, kteří byli odesláni do nemocnice, byl Antonín Doško. Nikdo nebyl kvůli nemoci poslán do domácího ošetřování. Také se nikdo těžce nezranil, ani nezemřel. U Františka Kloudy byl diagnostikován lues, ale zůstal i nadále v táboře. Josef Mojžíš podléhal velmi často duševním depresím a melancholiím a pokusil se o sebevraždu. Poprvé tak učinil ve vazbě v Písku. Dále trpěl traumatickou vadou řeči a chůze a měl chladový syndrom rukou. Petr Mecák měl epileptické záchvaty, které dostával několikrát denně. Zpráva za listopad uvádí, že byl nemocen již od 26. října. V listopadu byl dokonce v nemocnici, ale pro nedostatek místa byl propuštěn a vrátil se zpět do tábora. Bohumil Hucek si vymknul levý kyčelní kloub a navíc trpěl rozedmou plic, takže by správně

---

¹⁴⁸ SOKA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 30, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Prozatímní ústavní, kázeňský a výchovný řád pro TNP.

¹⁴⁹ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zpráva za leden 1950.

¹⁵⁰ SOKA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 31, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, František Remeš.

neměl vykonávat příliš velkou fyzickou zátěž. Žádné omezení v tomto směru však v pramenech u jeho jména není. Miloslav Bílek měl zvětšenou pravou ledvinu. František Vrzal trpěl těžkými depresemi. Ošetřovna byla dostatečně zásobena, chyběly pouze injekční stříkačky (10 ccm, 2 ccm, 5 ccm).

V prosinci byl celkový zdravotní stav příslušníků dobrý. Na ošetřovně se v průměru nacházelo pět osob denně, do nemocnice bylo v tomto měsíci posláno sedm chovanců. Z nemocnice se vrátil 3. prosince Antonín Doško, ale zdravý nebyl, protože zpráva uvádí, že od toho samého data je nemocný v táboře. Třem příslušníkům byl přerušen pobyt v táboře a byli posláni do domácího léčení. Jedním z nich byl Josef Mojžíš, výše zmiňovaný sebevrah.¹⁵¹ Dalším propuštěným byl Miloslav Bílek, kterého propustili 9. prosince na základě lékařského posudku táborového lékaře a šéflékaře ministerstva vnitra a se souhlasem bezpečnostního referenta.¹⁵² Opět nedošlo k žádnému těžkému úrazu a nikdo neumřel. Co se týkalo zdravotního „nácíní“, tak žádali o zaslání lékařského teploměru a stále měli nedostatek injekčních stříkaček (10 ccm a 2 ccm).

Lednový stav byl následující. Zdravotní stav příslušníků byl dobrý. Nemocní byli v průměru čtyři příslušníci denně a do nemocnice za celý měsíc byli odesláni dva chovanci. Petr Mecák, o kterém byla zmínka výše, měl epilepsii a v tomto měsíci od 1. ledna byl opět v nemocnici. Nedá mi to, nepoložit si otázku, měl vůbec takto nemocný člověk být ještě v táboře? Do nemocnice byl také dodán Eduard Wild, který tam strávil dvacet dva dny (od 1. do 23. ledna), zpráva však neuvádí z jakého důvodu. Do domácího léčení poslali dvě osoby, jedním z nich byl František Vrzal. Nikdo se těžce nezranil ani nepřišel o život. U Josefa Chalupy byla diagnostikována tuberkulóza. I v lednu opět žádali o teploměr, nebo to byla snad ještě nevyřízená žádost z prosince? O injekčních stříkačkách už snad nemá ani smysl psát, protože stále jich byl nedostatek.

15. února byl tábor zrušen. Do té doby byl celkový zdravotní stav příslušníků dobrý. Průměrně byli nemocní 3 chovanci denně a do nemocnice a domácího léčení nebyl odeslán nikdo. Epileptik Petr Mecák nakonec skončil ve státní psychiatrické léčebně v Dobřanech. Josef Chalupa měl sice tuberkulózu, ale přesto ho přemístili do

---

¹⁵¹ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zprávy za listopad a prosinec 1949.

¹⁵² SOkA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 31, inv. j. 67, sign. 246, TNP 1949 – 1950, Miloslav Bílek.

dalšího TNP. 28. února byl s MUDr. Bohumírem Hniličkou rozvázán pracovní poměr.¹⁵³

5.8 Vyšetřování

V pramenech se zachoval spis s výpověďmi chovankyň, které uvedly, že šštrážm. Jan Štěpánek (velitel mužského tábora) obtěžoval některé chovankyně a snažil se při tom využít svého postavení. Dochovala se také výpověď samotného Štěpánka. V rámci objektivitv jsou uvedeny výpovědi všech aktérů.

Jednou z vypovídajících byla Ludmila Nevolová, která byla v ženském táboře od 19. května 1949 a v době výslechu (5. října 1949) vykonávala dozor nad ženami v táboře. Měla na starosti pracovní síly, ráno prováděla budíček, evidovala nemocné a vypomáhala v kuchyni. Na základě této funkce přišla do styku také s velitelem mužského tábora výše zmiňovaným Štěpánkem. *„Asi před 14 dni byla jsem na návštěvě [za] chovankyní v nemocnici a při této příležitosti mne venku pozastavil p. šštrážm. Štěpánek, který přijel na motocyklu a dal se se mnou do hovoru. Tázal se na účel cesty, na život a poměry v táboře a zda dostávám také propustky, konečně se tázal, jak se ke mně chová pan velitel. Odpověděla jsem, že si zatím nemohu naříkati. Řekla jsem mu, že náš velitel je skvělý člověk, načež mi odpověděl, že Nácalovi nevěří. Řekla jsem mu, že jest špatným komunistou, když svému soudr. nevěří. Pak mi činil nabídku, že bychom mohli jet spolu s autem do přírody na výlet, že má vlastní auto apod. Pak jsme se rozešli.“* Se Štěpánkem se znova setkala 4. října 1949, když šly s chovankou Věrou Zámečnickovou do mužského tábora pro kuchyňské potřeby. Byly dovedeny do kuchyně, kde zrovna večeřel šštrážm. Štěpánek, na jehož příkaz dostaly také večeři. Pak oznámila Zámečnicková veliteli, že si přišla pro formy na bábovky. Poté společně odešli pro formy, vrátili se asi za dvacet minut, ale žádné formy nepřinesli. Ludmila Nevolová ve své výpovědi uvádí, co jí Zámečnicková při zpáteční cestě do tábora svěřila *„[...] v době, kdy byla sama s velitelem TNP šštrážm. Štěpánkem mimo kuchyň, tento jí najednou líbal, pak se snažil jí na těle ohmatávat, při tom jí údajně také sáhl pod sukně. Toto své jednání prý zanechal[,] až když mu řekla, že ona je chovankou TNP a on velitelem TNP. Pak prý ji řekl, že v případě, kdyby potřebovala volna, aby se na něj*

---

¹⁵³ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 7, Situační zprávy za prosinec 1949 a leden, únor 1950.

obrátila, že to zařídí. Tento rozhovor měli v době, kdy odešli údajně pro formy na bábovky. Jinak jsem byla celou dobu u ní. Protože je zde všeobecně známo, že šstrážm. Štěpánek již chodil dříve za chovankou Evou Komzákovou, která je t. č. již na volné noze, že s ní jezdil ve svém autu na výlety apod. [...] O případu šstrážm. Štěpánka s Komzákovou jsem slyšela od pí Jánské, ale i jinak to nebylo v táboře žádné tajemství mezi chovankyněmi, protože v době, kdy zde byla, byl šstrážm. Štěpánek často v našem TNP a usiloval o to, aby se k němu dostala do TNP do služby jako proviantní správce.¹⁵⁴

Samotná aktérka jednání Věra Zámečnicková byla chovankyní TNP od 29. srpna 1949, později byla přidělena na práci do kuchyně. O inkriminované době vypověděla Zámečnicková následující: „Sl. Nevolová zůstala sedět a já jsem odešla s velitelem směrem k bráně do skladiště. On odemkl dveře, v chodbě byla tma. On rozsvítil a pozval mne dále. Viděla jsem tam sklad oděvů a z této místnosti vedly další dveře, které se pokoušel otevřít. Neměl k tomu však klíče a proto se tázal, zda potřebuji formy ještě dnes. Když jsme se vrátili zpět na tmavou chodbu[,] zachytil velitel moji ruku, přitáhl mne k sobě a políbil mě na ústa. Já jsem se bránila, vytrhla jsem se mu, ale on mne přitlačil ke zdi a rukama mi ohmatával prsa. Celkem mi dal 3 polibky a prohlásil, že se mu líbím. Já jsem mu však řekla, co si to dovoluje, že jsem chovankyně a vytrhla jsem se mu. On mi ještě řekl, „Když budete něco potřebovat, já Vám to zařídím, obraťte se na mne“. Já jsem mu však utekla a společně jsme se vrátili do kuchyni, kde jsem pak večerila dále. [...] Na zpáteční cestě jsem se svěřila sl. Nevolové, jak velitel TNP pokoušel se mne svést. Není však pravdou, že bych také řekla, že mi sahal pod sukně. Dostala jsem pouze polibky a on mi sahal po prsou[,] a když viděl můj odpor[,] svůj úmysl zanechal. [...] Podle toho jednání měla jsem jasnou představu o tom, že se pokusí mne svést k souloží[,] a mám za to, že pouze za tím účelem se mnou odešel do odlehlé místnosti. [...] Pouze můj odpor k tomu zabránil. Já jsem strčila do něho dosti prudce, ale on pak již žádného násilí nepoužil a tak jsem jeho pokus zmařila. Snažil se spíše mne přemluvit, nikoliv násilím zneužítí.¹⁵⁵

Šstrážm. Jan Štěpánek byl velitelem mužského tábora od 23. srpna 1949. Byl ženatý a měl tři děti. Štábní kapitán Nejdler je podepsaný pod zprávou, v níž reagoval na

¹⁵⁴ ABS, 304-66-2, Ludmila Nevolová – zápis.

¹⁵⁵ ABS, 304-66-2, Věra Zámečnicková – zápis.

situaci týkající se obtěžování a o Štěpánkovi se vyjádřil: „Štrážm. Štěpánek je politicky a třídně uvědomělý, v práci svědomitý a snaží se býti důsledný. Je však o něm známo, že vůči ženám jest chytlavější.“¹⁵⁶ Štěpánek ve své výpovědi o situaci uvedl následující: „[...] Nechal jsem jídla a odešel jsem se Zámečnickovou do skladu, kde jsou uloženy bábovky. Od dveří jsem měl klíče, proto jsem dveře odemkl a zašel do skladu, kde jsem rozsvítil ve skladu elektr. světla. Pak teprve jsem zavolał Zámečnickovou a chtěl jsem odemknouti sklad, kde je uloženo nádobí. Zjistil jsem, že mezitím byla provedena změna a že nemám správný klíč od dveří u sebe. Proto jsem řekl Zámečnickové, aby si pro formy přišla druhý den. Při odchodu jsem zhasl elektrické světlo na chodbě, takže v tu dobu tam byla tma. Zamkl jsem dveře od skladu, a protože na chodbě byla tma, chtěl jsem ve tmě Zámečnickové podati ruku, aby[ch] jí ukázal cestu ven. Je pravdou, že mi Zámečnicková ruku vytrhla z mé ruky, není však pravdou, že bych jí líbal a nebo se pokusil jí ohmatávat jakýmkoliv způsobem. Zámečnicková šla kupředu ven, já jsem zamkl druhé dveře a odešel jsem také za ní. Jestli jsme oba v tomto prostoru byli dvě nebo tři minuty, pak to bylo hodně. Rozhodně jsem neměl v úmyslu tuto návštěvu ve skladě tak využít, jak to Zámečnicková vypověděla. Podle mého názoru je to pouze její fantazie. Rovněž není pravdou, že bychom mezi sebou mluvili v tom smyslu, jak ona vypověděla. Nesliboval jsem jí nic a také jsem se nesnažil jí přemlouvati. To by mohl potvrditi strážný, který stál v blízkosti baráku č. 1 v bráně.“ Štěpánek reagoval i na výpověď Ludmily Nevolové o jejich setkání před nemocnicí. „Pokud se týče výpovědi chovankyně Nevolové[,] mohu potvrditi, že jsem s jmenovanou skutečně venku mluvil, když šla do nemocnice. Protože mi bylo podezřelé, že volně chodí bez dozoru. Tázal jsem se, zda to má povoleno, jak to u nich v táboře chodí apod. Když mi řekla, že má povolení k návštěvě nemocnice[,] řekl jsem, že tomu nevěřím, což ona si asi tak vykládala, jak udala do protokolu. Pokud se týče auta[,] padla mezi námi poznámka, že bych jí měl odvésti do nemocnice, já jsem na to řekl, že na motocyklu to nejde, že bych si musel vzít auto. Také tuto poznámku si vykládala po své, jak je vidět z protokolu.“ Jelikož byl Štěpánek obviněn, že udržoval blízký vztah s chovankyní Evou Komzákovou, musel se vyjádřit i k této záležitosti: „Také není pravdou, že bych někdy býval venku s býv. chovankyní Komzákovou. Nevím, jak tato pověst mohla vzniknouti. Protože to hlavně tvrdí Jánská[,] mám za to, že se jedná o mstu proto, že jsem byl proti jejímu přeložení do TNP pro muže jako účetní, a proto byla nyní přeložena na jiné místo

---

¹⁵⁶ ABS, 304-66-2, Hlášení o SNB.

(do TNP v Širokých Třebčicích, pozn. autorky), *kam původně nechtěla. V této věci měl jsem též rozpory s velitelem TNP pro ženy – Nácalem – který její přeložení k nám schvaloval a doporučoval. K celé věci bych chtěl podotknouti, že se jedná pravděpodobně o akt ze msty proti mé osobě, neboť jsem měl s velitelem TNP Nácalem rozpory ohledně Jánské, neboť jsem nechtěl ženu do TNP k nám. [...] Podle celkové situace mám za to, že obě ženy (Ludmila Nevolová, Věra Zámečnicková, pozn. autorky) byly úmyslně k nám do TNP poslány, aby ještě v době před odchodem Jánské mohly proti mně svědčiti.*¹⁵⁷

„Problém“ s ženami neměl pouze velitel mužského tábora, ale také osvětový referent strážm. Ladislav Struhar, který dle slov ostatních chovankyň, udržoval poměr s chovankyní Marií Říhovou. Štábní kapitán Nejdrl, který se případem zabýval, napsal o Struharovi: *„Strážm. Ladislav Struhar je politicky a třídně uvědomělý, v práci již méně důsledný. Týž je politickým vězněm[,] kde dosti vytrpěl a občas jest na něm pozorovati jeho vysokomyslnost a považuje se, že při svých schopnostech jest nevyužit. Je také o něm známo, že vůči ženám jest chytlavější.*“¹⁵⁸

Marta Vágnerová, která v této záležitosti vypovídala, usuzovala, že je mezi Struharem a Říhovou poměr na základě událostí, o kterých podala svědectví: *„V době kdy jsem byla zařazena v TNP[,] působil zde jako osvětář strážm. Struhar, který naprosto nebyl podobné práci osvětové způsobilý. Většinu času procházel se pouze po táboře a vyhledával jednotlivé chovanky[,] jmenovitě Marii Říhovou[,] ku které docházel velmi často do světnice[,] kde byla ubytována a působila na mě dojem, že jejich poměr je velice přátelský[,] neboť Říhová jeho návštěvy opětovala a docházela k němu do kanceláře. Podle svých poznatků viděla jsem osobně, že Říhová se [ke] strážm. Struharovi chová velice důvěrně[,] například jej oslovovala slůvkem Ty a on naopak ji říkal Žblabuňko, několikrát jsem je viděla[,] jak jdou důvěrně zavěšeni pod paží. Postupem času jejich styk utvrdil ve mně i v jiných chovankách domněnku, že jejich poměr jest milostného rázu. Toto se potvrdilo[,] když jsem jedenkrát osobně vešla do ošetřovny a zde proti mně vyběhla Říhová[,] která rychle za sebou zatáhla plentu[,] která zakrývala část místnosti. Na Říhové jsem poznala stopy rozrušení[,] neboť tato byla celá červená v obličeji z(sic!) rozcuchanými vlasy. Nevěděla jsem[,] oč*

¹⁵⁷ ABS, 304-66-2, Jan Štěpánek – zápis.

¹⁵⁸ ABS, 304-66-2, Hlášení o SNB.

se vlastně jedná[,] a proto jsem plentu rozhrnula a spatřila jsem[,] jak strážm. Struhar ležel polooblečen na lehátku, při mém vstupu rychle si sedl a nebyl schopen slova. Byl celý červený v obličejí z(sic!) rozčuchanými vlasy a lokte měl podepřeny o kolena[,] jako by něco zakrýval. Jelikož pro mne byla celá okolnost trapná[,] ihned jsem odešla z místnosti pryč. Dle svědectví Vágnerové se jí snažil strážm. Struhar ovlivnit a zároveň zastrašit, aby nevyprávěla v jeho neprospěch. „V době[,] kdy jsem byla propuštěna s(sic!) TNP[,] bydlela jsem ještě nějaký čas ve své ubikaci v táboře a docházela do svého nového zaměstnání v Budvaru. Při jedné příležitosti setkala jsem se[,] opravuji[,] čekal na mne strážm. Struhar před vchodem před TNP a ihned mně říkal: „Vy jste ten hlavní svědek, který bude svědčít v mém případě.“ Při rozmluvě se snažil dozvědět se[,] jaké stanovisko celému případu zaujímám. Mimo jiné prosil mě, že to již zařídí, abych byla vyslechnuta u KV-NB v Čes. Budějovicích[,] kde mám popřít[,] co jsem viděla, že on to má dobré u s. Hecla a v případě, že bych nějakým způsobem vypovídala v jeho neprospěch, že on to jest strážm. Struhar[,] jest instruktorem nad pivovarama a mohl by mne znemožnit v mém novém pracovním působišti. Dále mne prosil[,] abych nikomu ničeho neříkala a brala ohled na jeho rodinu, že by tím nastal rozvrat v jeho manželství.“¹⁵⁹

Údajná milenka Struhara Marie Říhová byla do TNP v Českých Budějovicích zařazena 5. dubna 1949 pro negativní postoj k lidově-demokratickému zřízení. Sama však ve výpovědi uvádí: „Jsem si vědoma toho, že jsem se naprosto ničeho nedopustila[,] a jak vím podle ústního sdělení na StB. v Hradci Králové[,] bylo mně řečeno, že jsem podezřelá z rozšiřování protistátních letáků na lékařské fakultě v Hradci Králové. Později jeden z orgánů StB. mně sám řekl při výslechu, že vědí[,] že žádné letáky na fakultě rozšiřovány nebyly.“ Nicméně v TNP si „trest“ stejně odpykat musela. V táboře byla pověřena vedením ošetrovny. „V této funkci[,] když jsem byla chovankou[,] jsem poznala strážm. Struhara. Mezi ním a mnou byl velmi přátelský poměr, ale hlubších vztahů mezi námi nebylo. To, že strážm. Struhar docházel na ošetrovnu[,] odůvodňuji tím, že chtěl ode mne nějaké informace. Dále za mnou docházel, protože jsem mu dávala hod. z latiny a několikrátě přišel do ošetrovny[,] aby si nechal ozářiti zastydilou rýmu.“ Marie Říhová reagovala na údajné přistižení, o kterém vypovídala Marta Vágnerová, následujícím způsobem: „Strážm. Struhar přišel

---

¹⁵⁹ ABS, 304-66-2, Marta Vágnerová – protokol.

na ošetřovnu, kde chtěl si ozářiti čelní dutinu nosní a odešel do druhé poloviny místnosti, která jest přepažena zavěšenými prostěradly. Tam otočil vypínačem a jelikož nešel proud[,] tázal se mne, co jest s ohřívací lampou. Tento rozhovor jsme vedli se strážm. Struharem přes plentu, že on byl za plentou a já na druhé straně. V ten okamžik přišla do ošetřovny chovanka Vágnerová, která přišla jako Struhar. Této jsem řekla[,] že nejde proud a šla jsem k vypínači a tu jsem seznala, že proud jde opět. V okamžiku, kdy jsem se přesvědčila, že proud jde, přikročila Vágnerová k plentě, kterou rozhrnula a viděla tam státi strážm. Struhara[,] o kterém nevěděla, že jest na ošetřovně. Jak se pamatuji, když Vágnerová odhrnula plentu, usmála se a přišla do rozpaků a odešla z ošetřovny. Jak se pamatuji strážm. Struhar stál a zdali(sic!) měl blůzu[,] neb byl jen v košili[,] se již nepamatuji. Tato věc, že Vágnerová přišla do ošetřovny[,] kdy byl přítomen strážm. Struhar[,] byla mně nepříjemná a ihned jsem vycítila, že budu podezřívána, že s tímto mám poměr. [...] Dále jest možné, že jsem byla viděna, že v županu přes který jsem měla kabát, jsem šla za strážm. Struharem do kanceláře. K tomu podotýkám, že takto oblečena jsem chodila i k veliteli tábora.“¹⁶⁰ Tímto reagovala Říhová na výpověď Ludmily Nevolové, která uvedla: „Jednoho dne ráno přišla jsem do kanceláře s denním hlášením a při ořezávání tužky[,] spatřila jsem pootevřené dveře do kanceláře [ke] Struharovi a slyšela jsem[,] jak řekl: „Zmizni odtud, je tady starý“. Proto jsem se dívala a viděla sama, jak z kanceláře Struhara odchází Říhová, oblečena pouze v županu. Tuto poznámku jsem chápala tak, aby odešla, že v kanceláři je již velitel TNP.“¹⁶¹ I přes výpovědi svědkyň Říhová svůj poměr ke Struharovi nepřiznala a jeho časté návštěvy odůvodnila následovně: „V závěru bych chtěla podotknouti, že strážm. Struhar se nesnažil nějakým způsobem získati mou přízeň a jeho návštěvy na ošetřovně podle mého názoru byly takové, že se snažil sebevzdělávati a v tomto směru také byly vedeny veškeré naše rozhovory a mimo jiné, žádal ode mne určité informace o zdravotním stavu chovaneč.“¹⁶²

Obviněný strážm. Jaroslav Struhar zvětšený zájem o ženy vysvětlil takto: „Od 11. 7. 1949 jsem v TNP pro ženy v Čes. Budějovicích jako pomocník osvěty. Mimo to jsem však měl při tom zvláštní úkol, o kterém nevěděl ani velitel TNP. Při výkonu této funkce byl jsem nucen navázati bližší styk s různými chovankyněmi, u kterých jsem

¹⁶⁰ ABS, 304-66-2, Marie Říhová – protokol.

¹⁶¹ ABS, 304- 66-2, Ludmila Nevolová – zápis.

¹⁶² ABS, 304-66-2, Marie Říhová – protokol.

předpokládal, že mi mohou pomoci při splnění svého úkolu. [...] Jest také pravdou, že jsem například docházel za Krejčířkovou¹⁶³ na ubikaci, abych s ní mohl nerušeně mluvit. Také jsem docházel častěji na ošetřovnu, kde jsem mluvil s Říhovou. Nemohl jsem ovšem nikomu vyprávět proč tam chodím[,] a tak mohl vzniknouti dojem, že jsem s nimi navázal milostný poměr. Rozhodně však popírám, že bych s některou chovankyní měl někdy milostný poměr. [...] Není mi nic o tom známo, že by někdy chovankyně Wagnerová mne viděla na ošetřovně v choulostivé situaci, jest však možné[,] že mě tam mohla spatřit při rozhovoru s Říhovou. Vyšetřování ho nepřekvapilo a i pro ně má své vysvětlení: „Podobné vyšetřování jsem očekával, neboť můj poměr s velitelem TNP vstrážm. Nácalem nebyl od začátku upřímný, neboť v mé osobě viděl jakéhosi špicla, který podává zprávy o tom, co v táboře děje. Také s paní Jánskou¹⁶⁴ měl jsem co jednat, neboť jsem pozastavil, že měla volné nekontrolovatelné vycházky. Nevěřil jsem Janské, protože byla v TNP pro politický delikt a o jejím chování jsem podal zprávu KV-StB v Č. Budějovicích.“ Slečna Nevolová ho podle něj neměla ráda, protože jí chtěl prodloužit dobu, jelikož prý věděl, „jak smýšlí o dnešním režimu a o dnešních vedoucích. [...] V této věci si stěžovala Nevolová veliteli TNP, že mám v úmyslu jí prodloužit pobyt v TNP. Na základě toho se p. velitel vstrážm. Nácal vyjádřil, že nemusí mítí strach, že mám pořád něco, a že již dlouho to trvat nebude, kdy budu umlčen. Toto mi naznačila osvětová instruktorka Antonínová.¹⁶⁵“ Přiznal se, že se pokusil získat chovankyni Antonii Hrubou, ale pouze za účelem, aby získal zprávy o Janské, která dle jeho slov vycházela dobře s velitelem Nácalem, jenž jí také zajistil místo účetní v Širokých Třebčicích.

---

¹⁶³ Je to reakce na svědectví Nevolové, která ve své výpovědi podotkla: „[...]bylo v táboře všeobecně známo, že má dobré styky s chovankou Blaženou Krejčířkovou, t. č. ještě v TNP jako chovanka, švadlena. Bylo zde známo, že Struhar za ní v dopoledních hodinách docházel na ubikaci, že byl často s ní ve styku. Dále bylo známo, že se s ní zdržoval hodně dlouho do večera, že s ní hrál zde Volleyball[,] chodil za ní do ubikace apod. Bylo to tak vykládáno, že ona mu všechno donáš[í,] a proto nikdo před ní blíže nemluvil.“

¹⁶⁴ Jánská byla také jedna ze svědkyň, která ve své výpovědi řekla: „Sama jsem Struhara také vícekrát přistihla v ubikaci Říhové v odpoledních hodinách, když seděl na lůžku Říhové. Ona seděla vedle na židli. Podle celkového chování došla jsem k názoru, že mezi nimi vládne intimní poměr, se kterým se Říhová nijak mezi děvčaty netajila. Jejich poměr byl v TNP veřejným tajemstvím, neboť Říhová v opilosti sama na sebe všechno prozradila.“ Vyjádřila se také ke vztahu mezi Struharem a Krejčířkovou: „[...] nepovažuji však jejich poměr za milostný. Struhar ji považuje za svoji důvěrnici a sama vím, že se pokusil také získati Ant. Hrubou k tomu, aby sledovala počínání velitele TNP a jemu podala zprávu. Hrubá toto odmítla.“

¹⁶⁵ Viz. F. Bártík, *Tábory nucené práce se zaměřením na tábory zřízené při uranových dolech v letech 1949 – 1951*, Praha 2009. Původně příslušnice StB Brno byla převedena jako osvětová instruktorka do ženského TNP v Českých Budějovicích, kde se měla dopustit řady přestupků, např. bití chovaneček („zbila jednu chovanku a bila jí tak, že upadla a pak jí ještě pošlapala“) či krádeží. Navíc měla v Českých Budějovicích udržovat milostný poměr s několika příslušnicí StB a byla označována jako lehká žena.

O úkolu Struhara se dozvěděl velitel TNP Nácal neopatrností svého nadřízeného, který mu přečetl zprávu o poměrech v TNP, na základě níž Nácal usoudil, že je od Struhara. *„Od té doby velitel TNP usiluje o mé odstranění. Dověděl jsem se o tom důvěrným způsobem, že v této věci již jednal s prap. Tišlem, t. č. osvětovým důstojníkem na KV-NB.“*

Co se však týká údajných poměrů s ženami, byl Struhar dle svých slov nevinný: *„Konečně bych chtěl uvést, že jsem se po dobu svého působení v TNP nikdy se nedopustil ničeho, co by se přičilo mým služebním povinnostem. Můj styk s chovankyněmi byl vždy služební a když jsem se chtěl něco dovědět[,] musel jsem jednat tak, jak jsem postupoval. Jestli si to někdo vykládal jako milostný poměr, nemohu za to. Znovu popírám rozhodně, že bych někdy měl s nějakou chovankou TNP milostný poměr.“¹⁶⁶*

Na základě těchto výpovědí rozhodl přednosta oddělení BP/5 kpt. Pavel, že mají být strážm. Jaroslav Struhar a šstrážm. Jan Štěpánek v kompetenci krajského velitele potrestáni, *„neboť svým jednáním zapříčinili, že utrpěla dobrá pověst SNB a určitým způsobem porušili své služební povinnosti.“¹⁶⁷*

Krajský velitel NB škpt. Nejdler vydal závěrečnou zprávu, ve které stojí, že případ byl na místě projednán a že od potrestání Štěpánka a Struhara bylo nakonec upuštěno. Oba však byli poučeni, aby se vyvarovali případnému dalšímu vyšetřování.¹⁶⁸

---

¹⁶⁶ ABS, 304-66-2, Jaroslav Struhar – zápis.

¹⁶⁷ ABS, 304-66-2, Struhar Jaroslav, strážm. SNB a spol. – závadné chování.

¹⁶⁸ ABS, 304-66-2, Hlášení o SNB.

VI. Zrušení TNP

6.1 Zrušení TNP I

15. února 1950 zrušilo ministerstvo vnitra tábor nucené práce pro muže z důvodu nízkého počtu zařazených osob. Rozhodnutí o zrušení tábora bylo projednáno již dříve. O tomto rozhodnutí musela správa tábora okamžitě informovat všechny podniky, které zaměstnávaly chovance TNP, aby si mohly opatřit náhradní pracovní síly.¹⁶⁹

V době od 10. do 15. února byly zařazené osoby v táboře přemístěny do jiných táborů. 39 chovanců bylo 13. února předáno do TNP Svatý Jan pod Skalou. Do tohoto tábora byli chovanci přesunuti autobusy nebo nákladními vozy. Společně s nimi byly poslány veliteli tábora kartotéční lístky a ostatní písemnosti. U zbylých TNP, kam byli chovanci přemístěni, máme kromě jmen, uvedené i profese jednotlivých chovanců. Dále se tedy jednalo o TNP ve Všebořicích u Ústí nad Labem, kam bylo 15. února přemístěno pět chovanců: Karel Kotýnek (soustružník kovů), Karel Rastočný (automechanik), Bohumil Mahdal (strojní zámečnický), Cyril Vybíral (brašnář) a Vladimír Bronec (automechanik). Do Všebořic měli být přemístěni také František Staněk (tesař), Jiří Vild a Vladimír Schaffelhofer (zahradníci), ale nakonec byli po likvidaci tábora propouštěni. Do tábora nucené práce v Dolním Jiřetíně poslali Josefa Mrzenu (obuvník). Dalším nuceným útočištěm pro Jana Škopka (svářeč kovů) a Karla Štrobla (klempíř) se stal TNP Pardubice. Ani pro Josefa Lemberku (pekař) neznamenal likvidace tábora cestu na svobodu, musel tedy do dalšího tábora, tentokrát se jednalo o TNP Jáchymov-Vršek. Kmenově pak bylo přemístěno dvacet chovanců, z nichž největší část (12) byla v soudní vazbě, čtyřem byl přerušena pobyt, dva nebyli dosud dodáni do TNP, protože nebyl znám jejich pobyt, jeden se nacházel v ústavu pro choromyslné a jeden uprchl.¹⁷⁰

Likvidace tábora musela proběhnout do konce února. Zaměstnanci správy tábora provedli materiálovou a finanční likvidaci na základě dispozic od ministerstva vnitra. Aby byla usnadněna materiálová likvidace, mohl být opotřebovaný a nepoužitelný materiál vyřazen. Velitel tábora a hospodářsko-správní personál museli zůstat v táboře do odvolání. Ostrahový oddíl byl snížen 16. února na počet 1 + 3 a v tomto složení

---

¹⁶⁹ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 10, Likvidace TNP České Budějovice, 1950.

¹⁷⁰ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 9, Přemístění osob z TNP České Budějovice do jiných TNP v důsledku likvidace TNP, únor 1950.

museli také zůstat v táboře do odvolání nebo do doby, než byl tábor použit k jiným účelům. Zbytek příslušníků SNB byl odeslán na kmenové stanice. V „likvidační“ skupině byl také kuchař a ošetřovatel. Po ukončení likvidace byla i tato skupina přesunuta do TNP Svatý Jan pod Skalou.¹⁷¹

6.2 Zrušení TNP II

Ministerstvo vnitra rozhodlo 15. února 1950 zrušit také tábor nucené práce pro ženy v Českých Budějovicích.

Důvodem zrušení byl nízký počet zařazených žen, který nepřiměřeně zvyšoval režii tábora a zatěžoval státní pokladnu. Jelikož ministerstvo vnitra nemělo dostatek žen, které by se mohly do tábora zařadit, rozhodlo se prostory uvolnit a vyklizené objekty použít k jiným účelům veřejné bezpečnosti.

O zrušení zdejšího tábora musela být neprodleně informována budějovická komise, neboť měla za úkol zařazování žen do daného tábora. Po zrušení tábora měly být všechny ženy přikazovány do tábora nucené práce v Dlačkovicích, okres Lovosice.¹⁷²

---

¹⁷¹ ABS, f. E2/1 TNP České Budějovice (1948 – 1950), inv. j. 10, Likvidace TNP České Budějovice, 1950.

¹⁷² SOkA České Budějovice, f. JNV České Budějovice, kart. 28, inv. j. 67, sign. 246, TNP únor 1950, Zrušení TNP II v Českých Budějovicích.

VII. Vzpomínky Jaroslava Vojtěcha

Pan Jaroslav Vojtěch se pokusil utéct za hranice¹⁷³, ale byl chycen a přikázán do TNP na dobu dvou let. Během této doby prošel čtyřmi tábory nucené práce – České Budějovice, Svatý Jan pod Skalou, Vojna a Kladno.

Jaký byl Váš první negativní zážitek s komunistickým režimem?¹⁷⁴

„Věznice Prachatice, tam to bylo dost vostrý, tam jsem zažil i hlad. Vedoucí StB nás mlátil přes chodidla. Věznice byla přeplněná, my jsme byli na cele pro dva lidi, už nás tam bylo sedm, ani jsme nejedli. Dostali jsme, já si myslím, že to byly kurděje, začaly se nám viklat zuby. Oni z toho byli zděšení, že z toho budou mít problémy, tak udělali transport a odvezli nás do Budějovic.“

Jak probíhal transport z Prachatic do Českých Budějovic?¹⁷⁵

„Nestáli jsme jim ani za to, že by nás vezli autem, a vezli nás vlakem. Odpochovali jsme na nádraží, jeli s námi „esenbáci“ a přijeli jsme na nádraží Budějovice jih a přímo u toho nádraží byl tábor. Byl oddělený vlastně jen drátama od perónu.“

Věděli o existenci TNP lidé, kteří čekali na vlak?

„Tam byl třeba nějaký učitel, který měl na to papír, že je blázen. On vždycky když tam byli lidi na peróně, tak tam chodil a vykřikoval, podívejte se na to, jak nás tady ty komunisti zavírají, to je, Češi tady zavírají Čechy. Oni ho vždycky odchytili a on říkal, já to můžu dělat, protože já na to mám papíry, což jsme mu vždycky záviděli.“

Jak vypadal TNP v Českých Budějovicích?

„Co byl ten tábor, tak se říkalo, že to byl zajatecký tábor po Němcích. Byly to dřevěné baráky takový ty standardní jako byly i v Příbrami. Tam třeba byl i sklad rakví po Němcích, tak tam byly dřevěné rakve v tom jednom baráku.“

---

¹⁷³ Lidé, kteří se pokusili utéct za hranice byli označováni jako kopečkáři.

¹⁷⁴ K tomu, jak komunisté dokázali zneužít svou moc a nelidsky zacházet s lidmi, viz. A. Kratochvíl, *Žaluji I*, Praha 1990, A. London, *Doznání*, Praha 1990.

¹⁷⁵ V TNP České Budějovice byl pan Vojtěch od 8. prosince 1949 do 10. února 1950.

Měli jste dostatek oblečení?

„Měli jsme německé uniformy, tam byla spousta německých hadrů, měli jsme ty pláště, takový dlouhý, lodičky a taky se nám třeba stalo, že nebylo zase auto, abychom jeli zpátky z té smaltovny, tak jsme šli s tím dozorcem a ty lidi blbí na nás plivali a říkali, to jsou Němci.“

Jak na Vás působila organizace TNP?

„Mně to připadalo, že oni ani nevěděli, co s námi mají dělat. Nebyl nějaký ten systém v tom devětačtyřicátém, pak když už jsem byl na Kladně, tak už to fungovalo.“

Jaký byl velitel tábora?

„Štěpánek furt něco vyšetřoval. Tam byla kuchyň a ten kuchař jeden, jak jsme tam stáli venku, tak zařval nazdar kluci a takhle mával a já jsem mu taky zamával a ten Štěpánek vylít a oba nás sebral a začal vyšetřovat, jak se známe, ale my jsme se vůbec neznali.“

Byl to hajzlík komunistický a ještě blbý (Štěpánek, pozn. autorky) a měl taky takovýho kluka a to byl politickej a ten politickej se zamiloval, tam byla u těch ženskejch nějaká doktorka z Prahy a von se do ní zamiloval a chtěl jí zřejmě nějak dostat pryč, tak nám jí furt vodil do toho našeho tábora. Ona nám musela dělat přednášky o chřipce a o pohlavních nemocech. Furt nás s tím otravovala, vždycky večer jsme přišli a von jí tam přived. Jak teda dopad, to nevím.“

Víte, kde se nacházel ženský tábor?

„U vojenského hřbitova, ale nikdy jsem tam nebyl.“

Kam jste chodili pracovat?

„Část dělala ve smaltovnách, pak bylo druhý pracoviště, stavěla se plynárna a to se říkalo, teda ti kluci, co chodili dělat na tu plynárnu, že to byli nějaký montéři, který byli v Německu z Ostravy za války a že tam ukradli dokumentaci na plynárnu a že to teď dělali v těch Budějovicích. Tak část z nás jezdila na tu plynárnu. Já jsem tam byl asi dvakrát na té plynárně, to se dělala taková kostra, ležlo se furt po vejškách, to nebylo nic dobrého, já tam byl teda v zimě, dělalo se venku, ale topilo se tam zase těma kocákama, ta druhá polovina tábora dělala tam, jak bylo teda potřeba.“

Jakou práci jste vykonávali ve smaltovně?

„Vykládali jsme vagóny, chodily nějaký chemikálie v pytlích a chodily plechy, když přijel vagon s plechem, to byly velký tabule na třech hromadách, jak to posunovali, tak se to smíchalo a nešlo to vůbec vyndavat ven a celý den jsme nosili tabule. Ještě, že tam bylo dost německých hadrů, každou chvíli jsme to měli od těch plechů prodřený.“

Do kolika jste pracovali?

„Asi do čtyrech, byli jsme radši v práci než v táboře, co tam, tam potom byla i zima.“

Pracovali jste i v neděli?

„V neděli jsme ani nemuseli chodit do práce. Jenom kdo chtěl. My, co jsme byli mladí kluci, tak jsme do té práce chodili a tihle nám to vytýkali, že nesvětíme den odpočinku, oni se modlili.“

Hlídal Vás při práci někdo?

„V tý smaltovně milice, oni nebyli rádi, že nás musí hlídat, to byli takoví ty komunisti, tam nebyl žádný komunista podle mě z přesvědčení. Ty byli nešťastní, že nás musí hlídat, brali to jako potupu.“

Jak jste vycházeli s milicemi?

„Oni nás tam měli rádi, protože všude se kradlo, tam před těma Vánocema 49, tam dělali takový soupravičky černýho nádobí, jako se dělaly ty velký soupravy, tak dělali takový malý a bylo to na kartonech a bylo to jako pro panenky, ale ty místní kradli i normální nádobí. Ono se tam dělalo tenkrát na export do Indie takový misky, ty ženský to tam malovaly. Tam to bylo tak, že když se šlo přes vrátnici, tak tam měli takovou páku a každý kdo šel přes vrátnici ven, tak jí zmáčknul a když naskočila červená, tak šel na prohlídku. My, co nás vozili do toho tábora, tak to auto přijelo a stálo už vevnitř za vrátnicí a my jsme si tam nastoupili s tou milicí, tak oni na to přišli, že když nám tam dají pytle s nádobím, co tam ti milicionáři nakradli, tak že teda nepůjdou přes tu prohlídku, takže my jsme potom, když se vyjelo, tak byli domluvení, někde v Budějovicích tam už zase čekal další, oni vyházeli ty pytle, co tam měli nakradený. Oni věděli, že bysme je mohli taky shodit, ale my jsme je neshodili, jsme říkali, tak okrádají komunisty, tak oni nám šli takhle na ruku, kupovali nám svačiny.“

Vzpomínáte si, kde pracovaly chovankyně ženského tábora?

„Ty ženský dělaly jediné ve smaltovně, aspoň co já si pamatuju. Nevím, že by dělaly někde jinde. Tam se lisovaly nějaký ty hrnce, to černý nádobí a oni dělaly v tom pajcu, tam o to ty civilové nestáli, protože tam se namáčely do kyselin, jak byly ty plechy mastný, tak tam dělaly ty ženský.“

Měli jste možnost nějakého setkání s chovankyněmi?

„Vzhledem k tomu, že tady bylo dost kopečkářů a šli třeba celá rodina, tak ženský byly v ženským a mužský tady u nás. Co já vím, tak jim umožňovali, že se mohli někdy sejít. My jsme se s těma ženskýma scházeli, což nás těšilo. Bylo to v zimě a vozili nás, přejímala nás milice, tady nás hlídali SNB, ale do práce jsme jezdili s milicí a to přijelo nákladní auto a naložilo nás, ale to už s námi jeli ti milicionáři, ale ono jim to někdy nechytlo, to auto, tak jsme jeli jedním autem s těma ženskýma. Tam nebyli jen kopečkářky, ale tam byly i prostitutky z Prahy.“

V kolik byl budíček?

„Vstávalo se v pět.“

Chodili jste na vycházky?

„Z toho tábora jsme na vycházky nechodili.“

Byla v táboře kantýna?

„Tady žádná kantýna nebyla, to potom v Příbrami byla kantýna. Tady nic nebylo.“

A společenská místnost?

„Byla tam společenská místnost, ale nebyla tam zase jídelna, tam jsme si chodili s těma miskama pro jídlo a jedlo se na společenský místnosti.“

Dostával jste tam peníze?

„Já si to nepamatuji. My jsme tam, já myslím, že tam jsme nedostávali nic, že mi potom dali za ty dva roky asi 8 tisíc, tady jsem nedostával nic.“

Měli jste povolené návštěvy?

„Jo byly tam povoleny návštěvy, vlastně tyhle ty vrchní povolili všechno, když tam nebyl ten pitomec Štěpánek, tak s nima se dalo docela mluvit. My jsme byli mladí kluci, tak oni nám tak moc nevěřili, ale co tam byli ty starý chlapi, tak jim šli tyhle ty na ruku.“

Mohli jste posílat korespondenci?

„Já jsem radši nepsal přes ten tábor, přes tu cenzuru, ale vždycky ti civilové nám to hodili na poštu. Neposílal jsem to domů, ale posílal jsem to ve vobálce na jinou adresu.“

Co bylo v TNP České Budějovice nejhorší?

„Blbý tam byly ty dřevěný baráky, foukalo do toho, nedávali nám nic na topení. Na dvě místnosti mezi tím byl vyříznutý otvor a ve stěně stály ty kamna a ty byly pro dvě místnosti a tam nás bylo v každý po osmi. My jsme si museli sehnat něco na topení. Tak kluci, co dělali na plynárně, tak ty tam kradli koks, jak jsme měli ty dlouhý pláště, tak oni to nosili pod ním, ale vždycky velký kusy, tak jsme to tam potom rozbíjeli, ten koks vydržel. Ale, co jsme dělali v tý smaltovně, tak jsme si vždycky scháněli prkýnka z těch bednění to za chvíli vyhořelo a byla zima. Dokonce ani na ty Vánoce, dva dny tam bylo potom volno, že jsme nešli do práce, ale my jsme všechno spálili, tak tam pak byla děsná zima.“

Rozhovor s panem Jaroslavem Vojtěchem (* 1930) byl veden 28. 8. 2009 v Praze.

Závěr

Když jsem začínala psát tuto práci, měla jsem určitou představu, jak by měla vypadat. Poté, co jsem si prošla všechny prameny, které jsem nasbírala v archivech, jsem velice rychle pochopila, že mé představy a dochované prameny jsou odlišné a že struktura práce a délky kapitol budou ovlivněny pouze těmito prameny.

K příčinám odvodů chovanců a chovankyň se zachoval relativně dostatek pramenů. Z tohoto množství jsem se snažila vybírat různorodé příčiny, proč se lidé dostávali do TNP. V řadě dalších, které již nejsou uvedené v diplomové práci, se důvody “odvodu“ opakovaly a jelikož komunistický režim nebyl slohově příliš pestrý, docházelo by pouze k opakování týchž frází.

Všeobecné směrnice a předpisy byly sice vždy určeny mužskému táboru (lze to zjistit podle razítka na těchto dokumentech), ale samozřejmě se jimi musely řídit i chovankyň ženského tábora. Na základě nich jsem si tedy vytvořila představu, jak TNP fungovaly. Prozatímní ústavní, kázeňský a výchovný řád mě seznámil s tím, jaké povinnosti a práva měli chovanci a chovankyň.

Situační zprávy se však již vztahovaly pouze k mužskému táboru, ale jen ke čtyřem měsícům jeho fungování. K září a říjnu 1949 se zprávy nedochovaly. Tyto prameny však přinesly nejvíce informací o situaci v mužském táboře. Na základě srovnání za jednotlivé měsíce jsem navíc měla možnost sledovat změny v TNP I.

Hlavním účelem TNP byla práce. Shodou okolností se k tomuto „tématu“ zachovala z TNP I a II řada pramenů, včetně tiskopisů, které byly nezbytné pro přijímání chovanců do zaměstnání a pro výpočet jejich mezd. Na základě dochovaných pramenů jsem se dozvěděla, pro které podniky chovanci a chovankyň pracovali. Zachovaly se také údaje o výši mezd chovanců, stejně tak jako o srážkách, které jim byly strhávány. Nejnižší, průměrné a nejvyšší výdělky chovanců TNP I mi umožnily srovnání, kolik a v jakých podnicích si za jednotlivé měsíce vydělali. Na základě výše zmiňovaných údajů jsem mohla použít srovnávací tabulky a grafy.

Prameny o ženském táboře toho příliš neřekly, o to vzácnější byl vyšetřovací spis, který se sice týkal velitele mužského tábora Štěpánka a osvětového instruktora Struhara, ale v němž vypovídaly i některé chovankyň TNP II.

Jelikož je v dnešní době velice obtížné sehnat někoho, kdo by byl ochotný podělit se o své zážitky z TNP a zároveň by byla v jeho věku výpověď ještě důvěryhodná a srozumitelná, byla jsem ráda, že mi pan Bártík zařídil setkání s panem

Jaroslavem Vojtěchem, který mi poskytl rozhovor, v němž vylíčil své zážitky z táborů nucené práce. Na svůj věk byl pan Vojtěch velice čiperný a paměť mu také ještě dobře sloužila. Byl si však vědom toho, že paměť je nevyzpytatelná, a proto si již od svého mládí vedl deník. Během našeho rozhovoru bylo zřejmé, že i přes nepříjemné události, které se mu v době komunismu staly, nemá tendenci minulost zveličovat.

Z dochovaných pramenů jsem se snažila vytěžit maximum, aby si čtenáři mohli vytvořit co nejlepší představu o fungování táborů nucené práce v Českých Budějovicích.

Prameny a literatura

Prameny

Archivní prameny

Archiv bezpečnostních složek

Fond 304 – Různé bezpečnostní spisy po roce 1945

Fond E2/1 - TNP České Budějovice

Národní archiv

Fond Branně bezpečnostní komise ÚV KSČ, kart. 103 - 104

Státní okresní archiv České Budějovice

Fond Jednotný národní výbor České Budějovice, inv. j. 67

Vzpomínky pamětníka

Archiv autorky, rozhovor s panem Jaroslavem Vojtěchem ze dne 28. 8. 2009.

Prameny vydané

Kahoun, K., *Lámání lilií. Vzpomínky jednoho skautka*, Praha 2006.

London, A., *Doznání*, Praha 1990.

Ripka, H., *Únorová tragédie: svědectví přímého účastníka*, Brno 1995.

Literatura

Bártík, F., *Tábory nucené práce se zaměřením na tábory zřízené při uranových dolech 1949 – 1951*, Praha 2009.

Bártík, F., *Tábor Vojna ve světle vzpomínek bývalých vězňů*, Praha 2008.

Bartošek, K., *Český vězeň: svědectví politických vězeňkyň a vězňů let padesátých, šedesátých a sedmdesátých*, Praha - Litomyšl 2001.

- Borák, M. - Janák, D., *Tábory nucené práce v ČSR 1948-1954*, Opava 1996.
- Brenner, Ch., „*Zwischen Ost und West*“. *Tschechische politische Diskurse 1945 – 1948*, München 2009.
- Gebauer, F. a kol., *Soudní perzekuce politické povahy v Československu 1948 – 1989: statistický přehled*, Praha 1993.
- Hejl, V., *Zpráva o organizovaném násilí*, Praha 1990.
- Judt, T., *Poválečná Evropa: historie po roce 1945*, Praha 2008.
- Kaplan, K., *Nekrvavá revoluce*, Praha 1993.
- Kaplan, K., *Pět kapitol o únoru*, Brno 1997.
- Kaplan, K., *Poslední rok prezidenta: Edvard Beneš v roce 1948*, Praha 1993.
- Kaplan, K., *Pravda o Československu 1945 - 1948*, Praha 1990.
- Kaplan, K., *Tábory nucené práce v Československu v letech 1948 - 1954*, Praha 1992.
- Kaplan, K. – Kosatík, P., *Gottwaldovi muži*, Praha 2004.
- Kaplan, K. – Pacl, V., *Tajný prostor Jáchymov*, České Budějovice 1993.
- Knapík, J., *V zajetí moci. Kulturní politika, její systém a aktéři 1948 – 1956*, Praha 2006.
- Kratochvíl, A., *Žaluji I*, Praha 1990.
- Pernes, J., *Krise komunistického režimu v Československu v 50. letech 20. století*, Brno 2008.
- Pernes, J., *Takoví nám vládli: komunističtí prezidenti Československa a doba, v níž žili*, Praha 2003.
- Rupnik, J., *Dějiny Komunistické strany Československa: od počátku do převzetí moci*, Praha 2002.
- Tigrid, P., *Kapesní průvodce inteligentní ženy po vlastním osudu*, Praha 1990.
- Vaněk, M. – Mücke, P. – Pelikánová, H., *Naslouchat hlasům paměti. Teoretické a praktické aspekty orální historie*, Praha 2008.
- Veber, V., *Osudové únorové dny: 1948*, Praha 2008.

Seznam zkratek

ABS – Archiv bezpečnostních složek

č. j. – číslo jednací

f. – fond

inv. j. – inventární jednotka

JNV – Jednotný národní výbor

JZD – Jednotné zemědělské družstvo

kart. – karton

KNV – Krajský národní výbor

KSS – Komunistická strana Slovenska

KVNB – Krajské velitelství národní bezpečnosti

MNV – Městský národní výbor

NA – Národní archiv

NB – Národní bezpečnost

NV – Národní výbor

ONV – Okresní národní výbor

ppor. – podporučík

sign. – signatura

SNB – Sbor národní bezpečnosti

SOkA – Státní okresní archiv

StB – Státní bezpečnost

strážm. – strážmistr

šstrážm. – štábní strážmistr

štkpt. – štábní kapitán

TNP – tábor nucené práce

vrch. strážm. – vrchní strážmistr

vstrážm. – vrchní strážmistr

Přílohy

Ukázky tiskopisů:

1. Pracovní prohlášení – první strana
2. Pracovní prohlášení – druhá strana
3. Náhrada udržovacích výloh
4. Platební seznam
5. Výkaz ryzích mezd
6. Pokladní deník – vrchní desky
7. Pokladní deník – ručně vyplněná stránka
8. Výměr Jaroslava Vojtěcha

Prohlášení.

Níže podepsaný zaměstnavatel prohlašuje, že

- 1) přijme do zaměstnání příslušníky tábora nucené práce (v dalším TNP) jen na podkladě „pracovního příkazu“, který vydá velitel TNP;
- 2) přijatého příslušníka TNP bude zaměstnávat v řádném pracovním poměru a to pracemi a na pracovišti, jak je uvedeno v „pracovním příkazu“;
- 3) bere na vědomí, že zaměstnanému příslušníku TNP náleží mzda (plat) se všemi příplatky, přídatky, odměnami a naturálními požitky podle platných mzdově-politických předpisů, stanovenými pro činnost, již bude příslušník TNP vykonávat, jakož i všechna plnění, poskytovaná za jinak stejných podmínek ostatním zaměstnancům;
- 4) nebude bez předchozího písemného souhlasu příslušného okresního úřadu ochrany práce jakkoliv snižovatí příjmové náležitosti, uvedené v odst. 3) tohoto prohlášení;
- 5) zaměstnaného příslušníka TNP přihlásí s účinností ode dne nástupu do práce k národnímu pojištění podle zák. č. 99/48 Sb. a že s přihláškou k národnímu pojištění zašle příslušné okresní národní pojistovně přípis tohoto znění:

Jelikož přihlášený je příslušníkem tábora nucené práce, zaslejte ve smyslu písm. a) § 108 zák. č. 99/48 Sb. peněžité dávky, které jsou splatné za dobu ode dne přihlášení do dne odhlášení, na šekový účet Poštovní spořitelny, n. p. v Praze č. č. **42969** Tábora nucené práce I v **Č. Budějovicích** s touto poznámkou na složenec (převodce):

„Peněžité dávky pro příslušníka TNP č. evid. ....“

..... jméno: .....

za dobu ode dne ..... 19.....

do dne ..... 19.....“

- 6) zavazuje se, skončiti pracovní poměr s příslušníkem TNP dnem, který určí velitel TNP (nebo osoba jím pověřená), aniž by uplatnil nárok na případně dodržení výpovědní lhůty;
- 7) veškeré hrubé peněžité příjmy zaměstnaného příslušníka TNP [uvedené v odst. 3) tohoto prohlášení] bude odesílati bezodkladně a pravidelně ve mzdově-výplatních obdobích v podniku obvyklých [po odečtení sraček na daně ze mzdy, národním pojištění a případných sraček v odst. 14) a 15) tohoto prohlášení (uvedených) přímo posílané TNP, nebo

Poštovní ..... Spořitelny ..... v **Praze** .....

s touto poznámkou na platební poukázce (šeku a pod):

„Kto **42969**, pro TNP I v **Č. Budějovicích**“

ryzí mzdy za dobu ode dne ..... 19.....

do dne ..... 19.....“

1. Pracovní prohlášení – první strana

- 8) zároveň se záilkami peněz, uvedenými v odst. 7) tohoto prohlášení, bude zasílati velitelství TNP pravidelně, řádně a čitelně vyhotovené druhopisy výplatních listin všech u něj zaměstnaných příslušníků TNP a že připojí řádně a čitelně vyhotovené „výúčtování ryzích mezd“, podle potřeby doplněné „výkazem ryzích mezd“, na nichž u jména každého příslušníka TNP uvede též evidenční číslo TNP;
- 9) nevyplatí v hotovosti žádnému příslušníkovi TNP jakoukoliv peněžitou částku bez předchozího písemného souhlasu velitele TNP (nebo osoby jím pověřené);
- 10) vydá příslušníkovi TNP do vlastních rukou jen ty nepeněžitě příjmy z pracovního poměru, kterých příslušník může přímo a bez přípravy sám použiti. Z potravin jsou to na př.: veškeré pečivo, uzeniny, uzené maso, slanina, kuchyňsky upravená jídla, pochutiny, nápoje bez alkoholu nebo alkoholické s obsahem pod 10% alkoholu a podobně, z ostatních jsou to na př.: oděv, obuv, osobní prádlo a pod.;
- 11) tábora nucené práce zašle bezodkladně ty nepeněžitě příjmy z pracovního poměru každého příslušníka TNP, kterých příslušník nemůže sám přímo a bez přípravy použiti, jako na př.: syrové sádlo, maso, brambory, mouku, koření, dále pak ostatní příjmy jako textilní látky, plátna, dále: otop, jízdní kola a pod.;
- 12) poskytne zaměstnanému příslušníkovi TNP veškeré normální pracovní potřeby, nářadí, náčiní, dále pak učini veškerá opatření úrazové zábrany a vyhoví všem přáním velitele TNP (nebo osoby jím pověřené) v zájmu národní bezpečnosti ve věcech příslušníků TNP, kteří jsou v podniku zaměstnaní;
- 13) orgánům TNP kdykoliv povolí vstup do všech objektů podniku jednak za účelem výkonu bezpečnostní služby, jednak proto, aby jim umožnil se přesvědčiti o tom, že zaměstnavatel skutečně vyhověl všem závazkům v tomto prohlášení uvedeným.
Dále prohlašuje zaměstnavatel, že:
- *14) bude ~~XXXX~~ v podniku zaměstnané příslušníky TNP ~~XXXXXX~~ doplňkově ~~XXXXXX~~ na ~~XXX~~ náklad příslušníků tábora nucené práce příslušníky stravovati a že tyto náklady srazí ~~XXXX~~ z mezd příslušníkůvých ~~XXX~~ nebude zvlášť měsíčně účtovati k tíži tábora nucené práce, ~~XXXXXX~~
- *15) bude ~~XXXX~~ v podniku zaměstnané příslušníky TNP dopravovati do práce z práce vlastními dopravními prostředky zdarma na vlastní náklad ~~XXXXXX~~ a že tyto náklady nebude ~~XXX~~ zvlášť měsíčně účtovati k tíži TNP, ~~XXXXXX~~
- *16)

Toto prohlášení nabývá účinnosti dnem jeho podepsání a pozbývá účinnosti dnem, který vydatel oznámí písemně příjemci.

Dne 12. 11. 1949.

Prohlášení přijal
velitel TNP **Je v Č. Budějovicích**
Velitel tábora
štržm. **STĚPÁNEK Jan.**
Stěpánek
čitelně

Prohlášení vydává zmocněný činovník
podniku
Jihočeské Plynárny
národní podnik
Čes. Budějovice.
Štehar

* Co se nehodí, škrtněte — doplňte!

4.5 Příloha k platebnímu seznamu kapesného.

Tiskopis vzoru 19-8

Náhrada udržovacích výloh

táboru nucené práce v ..... , kterou je povinen zaplatit táboru jeden příkazany.
 Šůla za měsíc ..... 19 ..... denně ..... Kčs podle tohoto výpočtu:

Počet příkázaných (kromě osob v ústavním lečení) byl:

den	osob	den	osob	den	osob
1		16		31	
2	8	17			
3	9	18			
4	10	19			
5	11	20			
6	12	21			
7	13	22			
8	14	23			
9	15				
10					
11					
12					
13					
14					
15					

výpočet dne ..... 19 .....
 číselní .....
 Schvaluje velitel .....

Podle peněžního deníku činil:

úhrn skutečných vydajů ..... Kčs ..... h
 od toho:
 úhrn skutečných příjmů ..... Kčs ..... h
 ryzí udržovací náklad ..... Kčs ..... h,
 dělený úhrnem počtu příkázaných osob
 dává průměrný náklad na hlavu a den za shora uvedený
 měsíce v částce ..... Kčs ..... h
 k tomu zvýšení, povolené výnosem ministerstva vnitra
 ze dne ..... 19 .....
 č. j. .... Kčs ..... h
 celkem ..... Kčs ..... h,
 kterážto částka se zaokrouhluje na celé Kčs nahoru.

Čís. skl. 1459.
 Státní tiskárna v Praze - 3880-48.

Tiskopis — patisk se třesit.

3. Náhrada udržovacích výloh

Platební seznam kapesného č. ..... za měsíc ..... 19 ..... Tábor nucené práce v .....

Příslušníkoví tábora nucené práce se tímto platebním seznamem sčítuje jeho celkový příjem za uplynulý měsíc

Příslušník	vedený na likvid. účtu mzdy				vedený na likvidačním účtu táborových srážek					Příslušník tábora pověřuje pořádem, že vzal na vědomí účtování uvedené ve všech platebních seznamech a že přísl. kapesné za úvodní 22 uvedené
	zákonými srážkami				táborovými srážkami					
	hrubou mzdou	na daně ze mzdy	na nárokových pojištění	ryzí mzdou	celkovým ryším příjmem	náhradou udržovacích výloh	úložného	kapesného	v částce	
	51	52	53	55	7	13	16	22	25	26
										Snáška

4. Platební seznam

Výkaz ryzích mezd příslušníků TNP v za dobu ode dne

Tiskopis vzoru FN 26

19 do dne

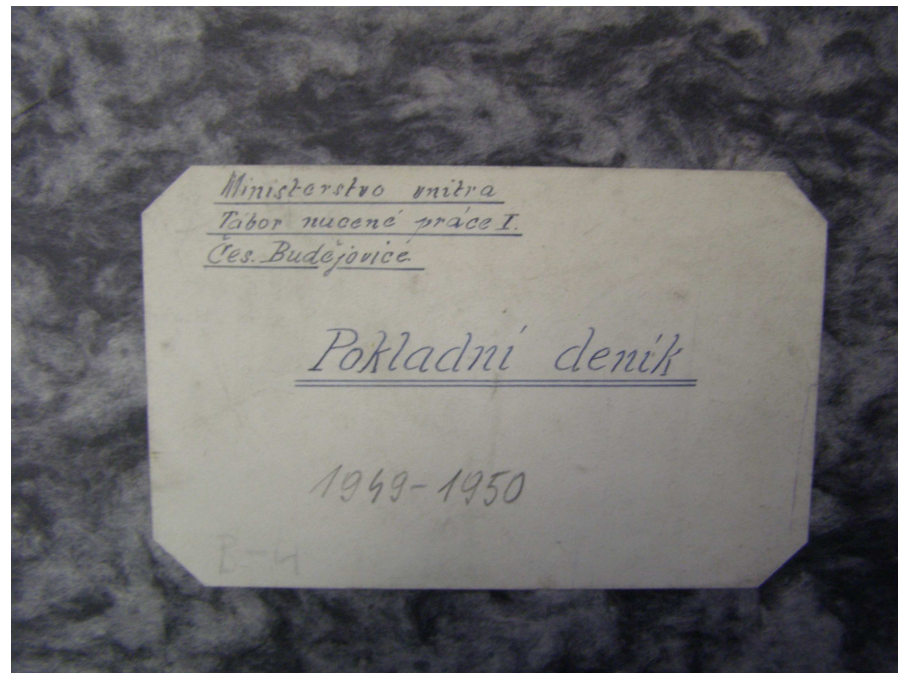
19

Za příslušníka (dozorce) tábora nucené práce

ř. číslo	evidenční číslo tábora	příjmení, jméno příj. rok narození	který u nás pracoval v době tábora uvedeno		vše ostatní ryzí mzda po všech sračkách		kontrola na LUIS, odlet.	
			ve dnech		k. l. dní	za dobu ve sl. l. uvedenou		za dobu tábora uvedenou
			ode dne	do dne				
A	B	C	Sečka				H	
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
0								
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
0								
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
0								
			Obr. přímé					

5. Výkaz ryzích mezd

6. Pokladní deník – vrchní desky

7. Pokladní deník – ručně vyplněná stránka

Dokladní číslo	Datum	T. H. X. I. (Průběh účtů, jaké účty jsou vedeny, jaké účty jsou v šestirozměrné a jiné)	Pokladna tábora		Účet a faktura pořadby č. s.		Výše účt. listů v Kč	Číslo Průběhu	Poznámka
			Příjem	Výděl	Příjem	Výděl			
			Kč	Kč	Kč	Kč			
127	128	129	130	131	132	133	134	135	136
	1949	<u>Příjem:</u>	43.390,44	35.450	20.091,60	20.091,60			
12	1.12	Směsíková - 1010.31			3.250	14.00	156	1000000	5
13	1.12	Směsíková - 1010.31			3.715		156	"	6
14	1.12	Směsíková - 1010.31			490		"	"	7
15	1.12	Směsíková - 1010.31			5.531		250	1000000	10
16	1.12	Směsíková - 1010.31			3.049		"	"	11
17	1.12	Směsíková - 1010.31			1.218,85		156	1000000	12
18	1.12	Směsíková - 1010.31			12.475,30		300	1000000	13
19	1.12	Směsíková - 1010.31			1.110,00		300	1000000	14
20	1.12	Směsíková - 1010.31			317,00		300	1000000	15
21	1.12	Směsíková - 1010.31			46,00		"	"	16
22	1.12	Směsíková - 1010.31			1.025,50		"	"	17
23	1.12	Směsíková - 1010.31			10.315		"	"	18
24	1.12	Směsíková - 1010.31			2.300,00		"	"	19
25	1.12	Směsíková - 1010.31			737,30		300	1000000	20
26	1.12	Směsíková - 1010.31			3.151		300	1000000	21
27	1.12	Směsíková - 1010.31			4.221,50		"	"	22
28	1.12	Směsíková - 1010.31			7.221		"	"	23
29	1.12	Směsíková - 1010.31			3.227,00		156	1000000	24
30	1.12	Směsíková - 1010.31			750,00		300	1000000	25
31	1.12	Směsíková - 1010.31			2.092,00		"	"	26
32	1.12	Směsíková - 1010.31			912,00		"	"	27
33	1.12	Směsíková - 1010.31			5.888,00		300	1000000	28
34	1.12	Směsíková - 1010.31			505,00		300	1000000	29
35	1.12	Směsíková - 1010.31			1.394,00		300	1000000	30
36	1.12	Směsíková - 1010.31			573,00		"	"	31
37	1.12	Směsíková - 1010.31			2.500		"	"	32
38	1.12	Směsíková - 1010.31			523,00		300	1000000	33
39	1.12	Směsíková - 1010.31			105		300	1000000	34
40	1.12	Směsíková - 1010.31			28		300	1000000	35
41	1.12	Směsíková - 1010.31			1.705,00		300	1000000	36
42	1.12	Směsíková - 1010.31			6.312,00		300	1000000	37
43	1.12	Směsíková - 1010.31			405,00		156	1000000	38
44	1.12	Směsíková - 1010.31			219,00		156	1000000	39
45	1.12	Směsíková - 1010.31			2.070		300	1000000	40
46	1.12	Směsíková - 1010.31			1.222,00		300	1000000	41
47	1.12	Směsíková - 1010.31			535,00		300	1000000	42
		<u>Průběh</u>	43.390,44	35.450	20.091,60	20.091,60			

Koncept

XVI/49-8-

Komise číslo 5 se sídlem v Českých Budějovicích pro zařazování osob do táborů nucené práce.

Č. j. 21119/49 B V/Ba-XVI.

V Čes. Budějovicích 15. listopadu 1949.

Věc: Vojtěch Jaroslav -

zařazení do tábora nucené práce.

**Práce není trestem - ale ctí
a povinností každého občana.**

V Ý M Ě R.

voj. v. 8x - 8/24-49.
TNP. 8/24 49 -

Komise číslo 5 se sídlem v Českých Budějovicích rozhodnutím ze dne 15. listopadu 1949 zařadila podle § 2, odst. 1, písm. a), b), zákona ze dne 25. října 1948, č. 247 Sb. Jaroslava Vojtěchovi nar. dne 1.5.1930 v obci Velkých Hamrech okr. Jablonec povoláním studenta, posledně bytem v Práse-Krčič, Nad obcí 369 Českých Budějovicích na dobu 2 roků do tábora nucené práce v Českých Budějovicích na dobu 2 roků Komise zároveň na základě § 4 cit. zákona vyslovuje

Proti tomuto rozhodnutí lze se odvolat do 15 dnů po doručení výměru k ministerstvu vnitra. Odvolání jest podati u Komise ONV-okresního velitelství NB v Pračaticích. (Odvolání nemá dle § 5 cit. zákona odkladného účinku.)

Mzdové požitky budou upraveny ve smyslu zákonných předpisů.

Toto zařazení do TNP není ve smyslu cit. zákona trestem, nýbrž výchovným prostředkem k práci ve smyslu čl. ústavy. Komisí určená doba pobytu v táboře může býti dle chování a pracovního výkonu zkrácena, event. prodloužena.

D ů v o d y:

Konaným činem a Vaším vlastním doznáním bylo zjištěno, že dne 8.10.1949 o 23 hod. pokusil jste se spolu s 3 společníky v prostoru obce České Žleby překročit ilegálně čes. hranice do amerického pásma Německa. V tom Vám bylo zabráněno tím, že jste byli sadrženi hlídkou SNB.

Musel jste si být vědom, že útekem za hranice poškodíte byť i nepřímo zájem lidově-demokratické republiky v době, kdy jest zde zapotřebí každé pracovní síly a že byste cizí mocnosti, resp. i jiným způsobem poskytl prospěch na úkor své vlasti.

./.